Univerzita Karlova

Filozofická fakulta

Ústav informačních studií a knihovnictví

Diplomová práce

Bc. Petra Výskalová

Komunitní služby knihovny pro uživatele střední generace

The library community services for users of the middle age generation

Nový Jičín, 2015 **Vedoucí práce:** PhDr. Mgr. Hana Landová, Ph.D.

Vedoucí diplomové práce: PhDr. Mgr. Hana Landová, PhD.

Konzultant diplomové práce: Mgr. Pavlína Lonská

Oponent diplomové práce:

Datum obhajoby:

Hodnocení:

Na tomto místě bych ráda poděkovala PhDr. Mgr. Haně Landové, PhD. za vedení práce a pomoc s výběrem tématu, stejně jako Mgr. Pavlíně Lonské za cenné rady a připomínky při zpracovávání. Dále mé poděkování patří Bc. Renátě Domorákové za vstřícnost, ochotu a informace, poskytnuté při osobních konzultacích a Bc. Jozefu Lopuchovi za četná inspirativní setkání. V neposlední řadě pak rodině a přátelům za podporu.

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci vypracovala samostatně, že jsem řádně citovala všechny použité prameny a literaturu a že práce nebyla využita v rámci jiného vysokoškolského studia či k získání jiného nebo stejného titulu.

V Novém Jičíně, dne 31. července 2015

……..
podpis

Abstrakt:

Diplomová práce *Komunitní služby knihovny pro uživatele střední generace* pojednává o tom, jakým způsobem se v současné době transformují služby knihoven z tradičních výpůjčních služeb na služby komunitní. Především se snaží odpovědět na otázku, jaké typy akcí jsou zajímavé pro uživatele střední generace ve věku 40–55 let, resp. které tuto skupinu přimějí k návštěvě knihovny. První část je věnována vymezení základních pojmů, jako je komunitní knihovna, služby knihoven, střední generace a celoživotní vzdělávání. Dále popisuje příklady nového pojetí knihoven a knihovních služeb z praxe v době, kdy již nejsou tištěné dokumenty pro uživatele prioritní. Následuje analýza statistických údajů, služeb a pořádaných akcí tří vybraných knihoven, tedy Masarykovy veřejné knihovny ve Vsetíně, Městské knihovny v Novém Jičíně a Městské knihovny Valašské Meziříčí. Průzkum zájmových preferencí uživatelů střední generace v posledních kapitolách je rozdělen do 2 částí. První část obsahuje výsledky dotazníkového průzkumu mezi uživateli a potenciálními uživateli knihoven ve sledovaném věku, kde byly zjišťovány jednak zájmové preference a také vztah respondentů ke knihovně a jejím službám. Druhá část shrnuje odpovědi devíti z nich, kteří byli požádáni, aby okomentovali složení akcí, které ve vybraných knihovnách proběhly v průběhu jednoho měsíce, a to na základě uvedených anotací.

Klíčová slova:

komunitní služby – komunitní knihovna – Masarykova veřejná knihovna ve Vsetíně – Městská knihovna v Novém Jičíně – Městská knihovna Valašské Meziříčí – střední generace – komunitní akce knihoven – vzdělávání v knihovnách – celoživotní vzdělávání

Abstract:

Thesis Community services of library for middle-aged citizens deals with ways, which transform services of libraries from traditional borrowing services to community services in recent years. Most importantly, it discusses which kind of events are seen as interesting for middle-aged citizens aged 40-55, or more precisely what makes this group visit the library. First part of the thesis deals with definition of basic terms, such as community library, services of libraries, middle-age citizens and lifelong education. Further, it describes examples of new concept of libraries and library services in practice in age, when printed documents are not as necessary for users as they used to be. Next step of the thesis is the analysis of statistic figures, services and events hosted by three chosen libraries - Masaryk public library in Vsetín, town libraries in Nový Jičín and Valašské Meziříčí. The survey of interest preferences of middle-aged users is divided into two parts. First part deals with effects of survey research among users and potential users of libraries in monitored age, where interest preferences and relationship of respondent to library and its services. Second part summarizes answers of nine of them, who were asked to comment on composition of events, which occurred in libraries in course of one month, which was based on basis of given annotations.

Keywords:

community services – community library – The Masaryk Public Library – The Municipal Library of Nový Jičín – The Public Library Valašské Meziříčí – middle-aged generation – community events of libraries – education in libraries – lifelong learning

Obsah

Úvod **9**

1 Vymezení základních pojmů **11**

1.1 Komunita 11

1.2 Komunitní knihovna 12

1.3 Služby knihoven 13

1.4 Celoživotní vzdělávání a celoživotní učení 14

1.5 Informační gramotnost 14

1.6 Střední generace 15

2 Celoživotní vzdělávání **17**

2.1 Formální vzdělávání 17

2.2 Neformální vzdělávání 17

2.3 Informální učení 18

2.4 Specifika vzdělávání dospělých 18

2.5 Zájmové vzdělávání dospělých 20

2.6 Zájmy uživatelů střední generace 20

3 Komunitní aktivity knihoven **22**

3.1 Nové pojetí knihovních služeb 23

3.1.1 Knihovna jako „třetí místo“ 24

3.1.2 Knihovna jako místo sdílení a „lidová univerzita komunity“ 24

4 Analýza komunitních aktivit vybraných knihoven **29**

4.1 Masarykova veřejná knihovna Vsetín 31

4.1.1 Přehled základních statistických údajů 33

4.1.2 Vybrané služby s potenciálem zaujmout uživatele střední generace 35

4.2 Městská knihovna v Novém Jičíně 40

4.2.1 Přehled základních statistických údajů 42

4.2.2 Kulturní a vzdělávací akce 43

4.3 Městská knihovna Valašské Meziříčí, příspěvková organizace 47

4.3.1 Přehled základních statistických údajů 48

4.3.2 Vybrané služby s potenciálem zaujmout uživatele střední generace 50
4.4 Porovnání základních statistických údajů knihoven za rok 2014 54

5 Průzkum zájmových preferencí a využívání služeb knihoven mezi uživateli střední generace 59
5.1 Cíl průzkumu 59
5.2 Metody použité při sběru dat a informací 59
5.3 Způsob výběru respondentů 60
5.4 Dotazníkový průzkum mezi respondenty střední generace 61
5.4.1 Střední generace a vztah k veřejným knihovnám 62
5.4.2 Zájmové preference uživatelů střední generace 63
5.4.3 Volnočasové vzdělávání uživatelů střední generace 66
5.4.4 Závěry první části průzkumu 68
5.5 Hodnocení akcí prostřednictvím rozhovorů s respondenty 69
5.5.1 První rozhovor 69
5.5.2 Druhý rozhovor 74
5.5.3 Třetí rozhovor 77
5.5.4 Vyhodnocení druhé části průzkumu 81
5.6 Vyplývající doporučení 85

Závěr 88
Seznam použité literatury 90
Seznam příloh: 96
Dotazník k *Průzkumu využívání služeb knihoven mezi uživateli střední generace* I
Anotace akcí vybraných knihoven z března 2014 V

Úvod

Knihovny měly v minulosti neměnné poslání. Shromažďovaly dokumenty, ukládaly je a následně zpřístupňovaly lidem, prahnoucím po vědění. Představovaly monopol pro poskytování informací, především prostřednictvím tištěných knih. V dnešní době vysokého množství volně dostupných informací tato role slábne.

V důsledku toho je potřeba reflektovat měnící se potřeby uživatelů a proměňovat nabídku služeb. Prostřednictvím zvyšování informační gramotnosti uživatelů se knihovna může stát pomocníkem v orientaci v informačním světě.

Knihovna budoucnosti, dle mého názoru, není úložiště dokumentů, ale místo, kde mohou uživatelé příjemně trávit svůj volný čas a vzdělávat se. Jedná se tedy o ideální prostor ke konání vzdělávacích kurzů, včetně těch rekvalifikačních, spojení knihovny například s kavárnou či čajovnou a podobně.

Proč by se měly právě knihovny stát vzdělávacími institucemi? Prostředí knihovny je ideálním zázemím, vzhledem k vlastnictví knihovních fondů a přístupu k dalším informačním zdrojům. Knihovny jsou součástí vzdělávání stejně jako školy. Na rozdíl od škol, na které mohou mít lidé špatné vzpomínky, se jedná o neutrální místo. Libuše Foberová[1] popsala zkušenosti Valerie J. Grossové ze vzdělávací instituce Howardského okresního knihovního systému, jenž byl oceněn nejlepším systémem Severní Ameriky v roce 2013. Hodnotami knihoven jsou podle ní informační služby, nepostradatelnost knihoven jako institucí pro společnost a demokracii a třetí, často opomíjenou komoditou, jsou knihovníci. Ti jsou učitelé v pravém slova smyslu, učí veřejnost orientaci v knihách, v databázích, jsou rešeršéři a rádci. V praxi to znamená, že budoucnost knihoven není závislá na knižním trhu, jak se veřejnost mnohdy mylně domnívá.

Dalším způsobem přizpůsobení se současné situaci je důraz na komunitu uživatelů a potenciálních uživatelů, která se vyskytuje v okolí knihovny a naslouchání požadavkům jejích členů. Zjištěním potřeb komunity a realizací kroků k jejich naplnění se může knihovna stát komunitní. Tímto přízviskem se totiž honosí mnoho knihoven, které nesplňují základní požadavky pro toto označení. Nestačí být pouze otevřenými

[1] FOBEROVÁ, Libuše. Budoucnost knihoven je v jejich komunitní práci a ve vzdělávání uživatelů aneb inspirace za oceánem. *Duha: informace o knihách a knihovnách z Moravy* [online]. 2014, vol. 28, č. 2 [cit. 2015-04-01]. ISSN 1804-4255. Dostupné z: http://duha.mzk.cz/clanky/budoucnost-knihoven-je-v-jejich-komunitni-praci-ve-vzdelavani-uzivatelu-aneb-inspirace-za-oce.

a přátelskými institucemi, je nutné skutečně poznat svou komunitu a pomáhat tam, kde je potřeba. Cílem je vytvořit z uživatelů loajální zákazníky, kteří se budou rádi vracet a časem se budou zajímat o to, co by pro knihovnu mohli udělat sami.

Komunitou nejsou myšleni pouze stávající uživatelé, ale všichni lidé, kteří se nacházejí v oblasti dosahu knihovny. Tedy i ti, kteří služeb knihoven aktivně nevyužívají. Například příslušníci střední generace, nejsou k návštěvě knihovny motivováni studijními povinnostmi a zároveň nedisponují takovým množstvím volného času jako generace seniorů. Je to početná skupina, která skýtá pro knihovnu velký potenciál, neboť jednou nahradí stávající generaci seniorů, tvořící významnou část uživatelů knihoven. Cílem práce je zjistit, jaké typy akcí by skupinu ve střední generaci motivovaly k opakovaným návštěvám knihovny.

1 Vymezení základních pojmů

První kapitola je věnována objasnění pojmů, se kterými budu v následujících kapitolách pracovat. Jedná se o pojmy „komunita“, „komunitní knihovna“, „služby knihoven“, „informační gramotnost“, „celoživotní vzdělávání“ a vymezení pojmu „střední generace“.

1.1 Komunita

Výklady slova komunita mohou být různé. Záleží na kontextu, v jakém je termínu použito. Jeden z výkladů uvádí, že se jedná o hierarchicky neuspořádané společenství lidí, které drží pohromadě sdílená myšlenka, společný závazek, nebo společně řešený problém. Hlavním znakem je rovnoprávnost a spolupráce[2].

Michal Lorenz říká, že *„komunita je větší celek než rodina, jde o skupinu lidí ve vzájemné interakci, která je kohezní díky souboru hodnot společně sdílených lidmi v této skupině. Vzniká mezi nimi pouto, na jehož základě buduje skupina vzájemnou blízkost a důvěru“*[3].

Členové se cítí se skupinou spjatí, věnují jí svůj čas a dochází ke stavu vzájemného záležení, kdy komunitě záleží na členovi a členovi na komunitě. Dalším znakem je naplňování potřeb členů a sdílená emocionální vazba, která vzniká na základě interakce členů a účastí na společných aktivitách.

Rozsah komunity může být vymezen různými způsoby. Jednotlivé členy spojuje například sdílená geografická oblast, věk či společné zájmy.

V českém jazyce označení svádí k negativní konotaci kvůli spojení slova komunita s různými etnickými menšinami. Výsledkem tedy může být něco cizího, skupina, do které nepatříme. Komunitní knihovna může vzbuzovat dojem knihovny „pro cizí“. Původně však termín komunita pochází z „pospolitosti“ či „družnosti“[4].

---

[2]JEŽKOVÁ, Zuzana. Krok sun krok se komunitní knihovně. In: VÍCHOVÁ, Eva. *Komunity, sítě a spolupráce*. Brno: Masarykova univerzita, 2012, s. 8-11. ISBN 978-80-210-6115-6. Dostupné také z: http://eknihy.knihovna.cz/static/files/komunity-site-a-spoluprace-20-pohledu-pro-knihovny.pdf.

[3] LORENZ, Michal. K potřebám komunity: inspirace teorií pro praxi komunitní knihovny. In: VÍCHOVÁ, Eva. *Komunity, sítě a spolupráce*. Brno: Masarykova univerzita, 2012, s. 12-15. ISBN 978-80-210-6115-6. Dostupné také z: http://eknihy.knihovna.cz/static/files/komunity-site-a-spoluprace-20-pohledu-pro-knihovny.pdf.

[4] HOUŠKOVÁ, Zlata. *Komunitní role veřejných knihoven* [online]. Ikaros. 2004, roč. 8, č. 4 [cit. 2015-01-21]. ISSN 1212-5075. Dostupné z http://www.ikaros.cz/komunitni-role-verejnych-knihoven.

1.2 Komunitní knihovna

Komunitní knihovna přispívá k rozvoji komunity na určitém místě, tedy v dané obci. Propojuje tradiční knihovnické a informační služby s činnostmi komunitního centra. Nezaměřuje se přitom pouze na registrované čtenáře, ale na všechny skupiny lidí, žijící v dané lokalitě[5]. Organizuje kulturní, vzdělávací a jiné volnočasové aktivity, jejichž cílem je vytvářet a udržovat skupiny podobně zájmově orientovaných lidí. Jedná se o knihovny, které jsou schopné přizpůsobovat své služby potřebám komunity.

Členové komunity dané oblasti by měli mít možnost spolupodílet se na aktivitách knihovny. Ta by měla cíleně podporovat soudržnost lidí, pomáhat vytvářet jejich vztah k místu, kde žijí, a být koordinátorem, poskytující prostor a podmínky pro aktivity, se kterými přijdou sami členové místní komunity.

Je potřeba si uvědomit, že v dnešní době je spojení slov „komunitní“ a „knihovna“ velmi populární a ne každá knihovna s tímto názvem plní požadavky pro toto označení. Mnohdy se komunitními nazývají knihovny, které pouze zařadily ke svým standardním službám akce pro veřejnost, a to bez ohledu na skutečné požadavky komunity.

Proč by se měly knihovny stát komunitními centry? Jedná se o důvěryhodné, stabilní politicky neutrální a pro všechny dostupné instituce. Komunitní knihovny často spolupracují s dalšími institucemi, například s družinami, školami, či domovy pro seniory[6].

Dle mého názoru je za tím hlavně fakt, že knihovna je všeobecně známou institucí v místě působení a jen málokdo s ní nikdy nepřišel do užšího styku. Přístup „potřebuji něco zjistit, jdu do knihovny“ je ve společnosti hluboce zakořeněný, na čemž je potřeba stavět. Dnes již není nutné pro informace fyzicky docházet do knihovny, fondy se digitalizují a mnohdy znamenají až další možnost po vyčerpání samostatného vyhledávání na internetu. Informace patrně nebudou v budoucnosti hlavní komoditou, kterou budou knihovny nabízet. Doménou knihoven však může být výuka práce s informacemi, zprostředkování sociálního kontaktu a otevřenost k návrhům uživatelů, neboť ideální

---

[5] HAVLOVÁ, Jaroslava. Komunitní knihovna. In*: KTD: Česká terminologická databáze knihovnictví a informační vědy (TDKIV)* [online]. Praha: Národní knihovna ČR, 2003- [cit. 2015-01-21]. Dostupné z: http://aleph.nkp.cz/F/?func=direct&doc_number=000013746&local_base=KTD.

[6] YOUNG, Rashad. More than just books: the role of public libraries in building community and promoting civic engagement. *National civic review*. 2012, vol. 97, no. 4, s. 30-32. ISSN 1542-7811. Dostupné také z: http://www.readcube.com/articles/10.1002%2Fncr.21098.

komunitní knihovna by měla být budována zezdola a měla by korespondovat s potřebami místních obyvatel[7].

1.3 Služby knihoven

Knihovní zákon ukládá knihovnám povinnost poskytovat uživatelům základní knihovnické a informační služby. Mezi ty patří zprostředkování přístupu ke knihovním fondům, ústní bibliografické, referenční a faktografické služby atd. Další kategorií služeb jsou takové, které knihovna poskytovat může, ale nemusí. Jedná se o přístup k placeným informacím na internetu, kulturní, výchovná a vzdělávací činnost, vydávání tématických publikací apod[8].

Komunitní služby knihoven patří mezi ty nepovinné. Typickými příklady mohou být autorská čtení, literární soutěže či vzdělávací aktivity. Jedná se o nadstandardní služby.

Jiným využitím knihovního prostoru je setkávání obyvatel s představiteli města a jejich zapojení se do veřejného života. Diskutovaným tématem je otázka, zda má být knihovna zcela apolitická či dát, například před volbami, prostor prezentaci všech politických stran. Záleží na konkrétních preferencích knihovny a na tom, kterou z těchto cest se rozhodnou její představitelé ubírat.

Typické jsou také akce pro skupiny nezaměstnaných či aktivity pro rodiče na/po rodičovské dovolené. V tomto případě se jedná především o představení práce s novými informačními technologiemi a zdroji informací, popř. představení návodů, jak napsat kvalitní životopis.

Domnívám se, že mnoho akcí knihoven je zaměřeno příliš všeobecně ve snaze zavděčit se co nejširšímu okruhu uživatelů. Směrnice IFLA uvádí, že každá skupina uživatelů má specifické požadavky na knihovnické a informační služby[9]. Rozlišuje služby pro děti, mládež a dospělé. Služby pro dospělé čtenáře by měly podporovat zejména oblasti

---

[7] SROVNALOVÁ, Alena. *Komunitní knihovna 21. století*. Praha, 2004. Diplomová práce (Mgr.). Univerzita Karlova, Filozofická fakulta, Ústav informačních studií a knihovnictví. Dostupné také z digitálního archivu: http://digitool.is.cuni.cz/R/-?func=dbin-jump-full&object_id=95016&silo_library=GEN01.

[8] ČESKO. Zákon č. 257 ze dne 29. června 2001 o knihovnách a podmínkách provozování veřejných knihovnických a informačních služeb (knihovní zákon). In: *Sbírka zákonů České republiky*. 2001, částka 98, s. 5683-5688. ISSN 1211-1244. Dostupný také z: http://www.sagit.cz/pages/sbirkatxt.asp?zdroj=sb01257&cd=76&typ=r.

[9] KOONTZ, Christie a Barbara GUBBIN, ed. *Služby veřejných knihoven: směrnice IFLA*. 2. zcela přeprac. vyd., v tomto překl. 1. vyd. Praha: Národní knihovna České republiky, 2012, s. 50. ISNB 978-80-7050-612-7. Dostupný také z http://ipk.nkp.cz/docs/IFLA/sluzby-verejnych-knihoven-smernice-ifla-.pdf.

celoživotního vzdělávání, volnočasové aktivity, informační potřeby, veřejné aktivity, kulturní aktivity a rekreační čtení. Směrnice bohužel neuvádí konkrétní příklady služeb, které by potřeby uživatelů v těchto oblastech pomáhaly naplňovat. Na řadě je tedy analýza potřeb dané komunity.

Jak píše ve svém článku Rachel Scottová[10], Cheryl Napshaová, ředitelka knihovny v Michiganu tvrdí, že knihy a jiné dokumenty jsou v knihovně ve skutečnosti podružné. Primárním aspektem je lidská interakce. Činnosti knihovny by neměly být vnímány pouze jako informační transakce, ale spíše příležitost k propojování životů lidí.

Pro optimální složení služeb, které knihovny nabízejí, by měly naslouchat požadavkům komunity, což znamená nejen uživatelům, ale především těm, kdo knihovnu nenavštěvují. Naslouchání pomůže lépe porozumět nenaplňovaným potřebám a umožní situaci napravit. Knihovna je instituce financovaná z veřejných rozpočtů, služby by se tedy měly dotýkat co nejširšího spektra společnosti.

1.4 Celoživotní vzdělávání a celoživotní učení

Pojem celoživotního vzdělávání představuje vzdělávání a učení jedince i po skončení formálního vzdělávání ve škole. V dnešní době prudkého nárůstu množství informací a rozvoje nových technologií, je člověk nucen učit se po celý svůj život. Celoživotní vzdělávání je obecně chápáno jako souhrn všech rozvojových a vzdělávacích aktivit, které člověk provádí v průběhu celého života.

Poslední desetiletí se mezi odborníky vedou diskuse o nutnosti posunutí pozornosti od celoživotního vzdělávání k celoživotnímu učení. Termín vzdělávání je tradičně vyhrazen formalizovaným postupům, zatímco učení zahrnuje i neformální procesy.

Učení se vztahuje ke všem aktivitám, které člověku přinášejí znalosti, dovednosti a kompetence pro oblast osobního, občanského, sociálního i profesního života[11].

1.5 Informační gramotnost

Komise pro informační gramotnost při Americké knihovnické asociaci (American Library Association, ALA) vymezuje informační gramotnost jako schopnost jedince

---

[10] SCOTT, Rachel. The role of public libraries in community building. In: *Public library quaterly*. 2011, vol. 30, no. 2, s. 191-227. ISSN 0161-6846. Dostupný také z: http://www.tandfonline.com/doi/pdf/10.1080/01616846.2011.599283.

[11] KOPECKÝ, Martin. *Sociální hnutí a vzdělávání dospělých*. Praha: Eurolex Bohemia, 2004. ISBN 80-86432-96-3.

rozeznat, kdy potřebuje informaci, umět ji vyhledat, vyhodnotit a efektivně využít. Informačně gramotní lidé ví, jak se učit a jsou tak připraveni na celoživotní vzdělávání[12].

Další definici nabízí Britský institut pro knihovníky a informační pracovníky (The Chartered Institute of Library and Information Professional, CILIP): *„schopnost uvědomit si kdy a proč informaci potřebujeme, kde ji můžeme nalézt, jak ji zhodnotit, využít a dále šířit etickým způsobem“*[13].

Skládá se z několika složek. Je to literární, dokumentová, numerická, jazyková a ICT gramotnost[14].

Rozvíjení informační gramotnosti by mělo být součástí vzdělávání každého člověka. U nastupující generace se doporučuje pěstovat tento druh gramotnosti již od počátku formálního vzdělávání a u té starší ji rozvíjet v rámci celoživotního vzdělávání.

1.6 Střední generace

Vymezení věkové hranice pro období středního věku je různé. Obvykle se tato hranice pohybuje kolem 40–55 či 45–60 let věku[15]. Současná generace v tomto rozmezí se od předešlých liší v tom, že se stále posouvá hranice produktivního života. V pozdní fázi středního věku se lidé připravovali na důchod, v současnosti se odchod do důchodu odkládá, lidé stárnou pomaleji, délka života se prodlužuje. Dříve nebylo neobvyklé být prarodičem ve 40 letech, nyní jsou lidé tohoto věku mnohdy čerstvými rodiči.

Střední dospělost je považována za vrcholné období lidského života a bývá nazývána též polednem života. Jedná se o stabilní období, na vrcholu jsou tělesné i duševní schopnosti člověka. Lidé tohoto věku bilancují svůj dosavadní život a uvažují o budoucím,

---

[12] DOMBROVSKÁ, Michaela. Informační chování, informační etika, informační ekologie [online]. Praha: *Inforum*: *8. konference o profesionálních informačních zdrojích*, 2002 [cit. 2015-05-01]. Dostupné z: http://www.inforum.cz/archiv/inforum2002/prednaska37.htm.

[13] IVIG: *odborná komise pro informační vzdělávání a informační gramotnost na vysokých školách*. Akt. 27. 5. 2013 [cit. 2015-04-01]. Dostupné z: http://www.ivig.cz/projekt-pruzkum.html.

[14] DOMBROVSKÁ, Michaela, Hana LANDOVÁ a Ludmila TICHÁ. Informační gramotnost – teorie a praxe v ČR. *Národní knihovna* [online]. 2004, roč. 15, č. 1 [cit. 2015-04-01]. ISSN 1214-0678. Dostupné z: http://knihovna.nkp.cz/nkkr0401/0401007.html.

[15] TRUSÍNOVÁ, Romana. Kdo je mladý/střední/starý?. *Data a výzkum - SDA Info* [online]. 2011, vol. 5, no. 2, s. 171-184. ISSN 1802-8152. Dostupné také z: http://dav.soc.cas.cz/uploads/aaa09cff79a0eb173ef611a1d77aae988acda650_DaVp171-184%20Trusinova.pdf.

v němž by se neměla objevovat rutina a stereotyp[16]. Fáze bilancování kolem 40. roku života se nazývá „krize středního věku“ a vede ke změnám ve způsobu života, či v životních hodnotách. Jak uvádí Lonská[17] podle Langmeiera[18], dalším mezníkem je dosažení 50 let věku. Je to věk, který bývá pojímán jako „konec poločasu života“ a je důvodem další bilance, zvláště pro jedince, kteří neprošli krizí po 40. roce, kdy byli plně zaměstnáni budováním profesní kariéry či jinými prioritami.

Pro potřeby své práce jsem se rozhodla zaměřit na cílovou skupinu lidí ve věku 40–55 let, narozené mezi lety 1959–1974. Tato léta zasahují do tzv. generace Baby boomers a Generace X. Rozdělení označuje tzv. informační generace. Jedná se o skupiny lidí s podobným životním stylem a smýšlením. Problematiku rozvinul David Bawden, který se zabýval otázkou, zda se lidé v digitálním věku mění a jaký to má vliv na služby knihoven.

V případě Baby boomers se jedná o generaci lidí narozených po skočení 2. světové války v letech 1945–1965. Dnes se dostávají do důchodového věku. Jsou to sebevědomí lidé idealistického smýšlení a rádi objevují nové věci. Jsou relativně bohatí, chtějí pracovat i v penzi a rádi cestují. Na jejich život měla vliv především televize a běžné používání telefonů a záznamových médií.

Příslušníci Generace X se v Československu narodili do pokračující éry komunismu mezi lety 1965–1980. Bývají označováni jako post boomers, či generace lenochů. Jejich přístup ke světu je cynický a pesimistický. Neznamená to, že by příslušníci této generace nutně trpěli depresí, ale je pro ně typické zpochybňování hodnot, důraz na individualismus a nezájem o společnost. Dokáží dobře zacházet s informačními technologiemi. Médii doby jsou osobní počítače, rádia a kompaktní disky[19].

---

[16] DOSEDLOVÁ, Jaroslava. Jaká je současná produktivní populace?. In. *Knihovny současnosti 14: sborník z 22. konference, konané ve dnech 9. až 11. září 2014 v areálu Univerzity Palackého v Olomouci.* Ostrava: Sdružení knihoven ČR, 2014, s. 120-128. ISBN 1805-6970. Dostupné také z: http://www.sdruk.cz/data/xinha/sdruk/ks2014/Sbornik2014.pdf.

[17] LONSKÁ, Pavlína. Knihovnické a informační služby ve veřejných knihovnách: služby pro střední generaci čtenářů. *ITlib: informačné technologie a knižnice* [online]. 2014, vol. 14, č. 2, s. 28-35. ISSN 1336-0779. Dostupný též z: http://itlib.cvtisr.sk/archiv/2014/2/knihovnicke-a-informacni-sluzby-ve-verejnych-knihovnach-sluzby-pro-stredni-generaci-ctenaru.html?page_id=2676.

[18] LANGMEIER, Josef a Dana KREJČÍŘOVÁ. *Vývojová psychologie*. 2., aktualiz. vyd. Praha: Grada, 2006, 368 s. Psyché (Grada). ISBN 80-247-1284-9.

[19] SLÁMOVÁ, Hana. Informační generace. In: *Státní inf. a kom. pol.* [online]. Praha, 2006-2009 [cit. 2015-04-27]. Dostupné z: http://hasl.slamow.com/content/view/190/69/.

Skupina umí s těmito věcmi zacházet hlavně z důvodu širokého zapojení techniky v jejich pracovním životě. Domnívám se však, že soukromé zájmy se poslední dobou spíše zaměřují na návrat k přírodě a jednoduchosti. Zda se hypotéza potvrdí, na to by měl odpovědět výsledek vyhodnocení průzkumu, který se nachází v poslední kapitole. Stejně tak odpovídá na otázku, jaký mají vybraní příslušníci této generace vztah k celoživotnímu vzdělávání.

2 Celoživotní vzdělávání

Celoživotní vzdělávání můžeme dle Strategie celoživotního učení ČR[20] dělit na formální vzdělávání, neformální vzdělávání a informální učení.

2.1 Formální vzdělávání

Formální vzdělávání probíhá ve vzdělávacích institucích, nejčastěji ve školách. Funkce, cíle, obsahy, organizační formy a způsoby hodnocení jsou definovány a legislativně vymezeny.

Pod formální vzdělávání spadají jesle, mateřské školy, základní vzdělání, střední vzdělání, střední vzdělání s výučním listem, střední vzdělání s maturitní zkouškou, vyšší odborné vzdělání v konzervatoři, vyšší odborné vzdělání a vysokoškolské vzdělání.

Absolvování určitého stupně formálního vzdělání bývá potvrzeno příslušným osvědčením. Výstupem je tedy nějaký druh oficiálního a celospolečensky přijímaného certifikátu, který potvrzuje získaný stupeň vzdělání např. vysvědčení, diplom atd.

2.2 Neformální vzdělávání

Neformální vzdělávání je zaměřeno na získání vědomostí, dovedností a kompetencí, které pomáhají jedinci zlepšit jeho pracovní či společenské uplatnění. Toto vzdělávání bývá poskytováno zpravidla v zařízeních zaměstnavatelů, soukromých vzdělávacích institucích, neziskových organizacích, ale i ve školských zařízeních.

Nezbytnou podmínkou pro realizaci tohoto druhu vzdělávání je účast odborného lektora, učitele nebo proškoleného vedoucího. Toto vzdělávání však nevede k získání uceleného stupně vzdělání.

---

[20] ČESKO. MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ, MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY. *Strategie celoživotního učení ČR* . Praha: MŠMT, 2007. 80 s. ISBN 978-80-254-2218-2. Dostupné také z: http://msmt.cz/uploads/Strategie_CZU_schvaleno_vladou.pdf.

Do neformálního vzdělávání se zahrnují například organizované volnočasové aktivity, kurzy cizích jazyků, počítačové kurzy, řidičské kurzy, rekvalifikační kurzy, krátkodobá školení či přednášky.

Hlavními znaky jsou partnerský vztah lektorů a účastníků, dobrovolnost, nutnost motivace a přístupnost pro všechny, přičemž nezáleží na dosaženém stupni formálního vzdělání[21].

2.3 Informální učení

Informální učení je proces získávání vědomostí, dovedností a kompetencí z každodenních činností či zkušeností osvojených např. v rodině, v práci nebo ve volném čase. Toto učení je neorganizované, zpravidla nesystematické a institucionálně nekoordinované na rozdíl od formálního či neformálního vzdělávání. Zahrnuje i sebevzdělávání.

Učení je spojeno s reálnými životními situacemi a problémy a vede k osobnostnímu rozvoji člověka, který si sám stanovuje cíle, volí metody, motivuje se a následně hodnotí výsledky.

K sebevzdělání lze použít prameny literární (knihy, skripta), neliterární (video/audio záznamy), masové komunikační prostředky (televize, rádio), trenažéry pro nácvik motorických dovedností, či elektrotechnická média (CD, DVD)[22].

2.4 Specifika vzdělávání dospělých

Pro vzdělávání dospělých platí, že se jedinec musí aktivně účastnit procesu učení. Účinnější je učení skupinové, než individuální, do kterého bývá těžší „přemluvit se“. Navazujeme-li na něco, co již jedinec zná, je učení efektivnější. Stejně tak, je-li nové učivo bezprostředně prakticky využito. Je potřeba počítat s obdobím stagnace jedince, kdy nebude ochoten s učením pokračovat, což lze překonat informováním o proběhnuvším pokroku a vyzdvihnutím úspěchů[23].

---

[21] BRANDER, Patricia. *Kompas: manuál pro výchovu mládeže k lidským právům*. Praha: Argo, 2006. ISBN 80-7203-827-3.

[22] ČESKO, ref. 19, s. 9 - 10.

[23] HARTL, Pavel. *Kompendium pedagogické psychologie dospělých.* 1. vyd. Praha: Karolinum, 1999. 231 s. ISBN 80-7184-841-7.

K psychologickým aspektům, ovlivňujícím učení v dospělosti, patří dobrovolnost a aktivní vztah k vzdělávání, vyšší úroveň pozornosti, ale zároveň s rostoucím věkem odlišná úroveň této schopnosti, rozdíly v pružnosti myšlení, které je ovlivněno předchozím vzděláním a intelektem, důraz na praktické myšlení a možnost uplatnění naučeného v praxi a další[24].

Co se týče konkrétně skupiny lidí ve středním věku, vyznačuje se stabilitou až strnulostí v názorech a postojích. Charakteristické je množství životních a pracovních zkušenosti a potřeba hlubšího vzdělávání. Zpravidla studují individuálně a vyznačují se zvýšeným zájmem o kulturu, filozofii, vědecké poznatky apod.

V oblasti učení a přijímání nových poznatků jde o proces zdlouhavější a pracnější, než v předchozích obdobích života. Padesátiletý člověk potřebuje v průměru o 10 až 15 % více času než dvacetiletý. Také úspěšnost učení po padesátce klesá, nicméně vliv věku se objevuje spíš u osvojování manuálních dovednosti než vědomostí a intelektuálních dovedností. Významnou hodnotou účastníků tohoto věku je emoční vyrovnanost a zkušenosti umožňující srovnávání. Probíhá-li učení ve skupině, je přínosná možnost výměny praktických zkušeností, souvisejících s tématem, mezi účastníky, neboť, jak již bylo řečeno, je velmi důležitý přesah do praxe. K upevnění učiva je potřeba vyšší počet opakování a delší čas[25].

Motivace k celoživotnímu vzdělávání se rozlišuje na vnitřní a vnější. Vnitřní vychází přímo z jedince, jemuž je daná aktivita příjemná a má pro něj obohacující smysl, zatímco vnější, jak již název napovídá, vychází z vnějších tlaků, důsledkem čehož se jedinec učí, aniž by to bylo původně jeho přáním.

Mezi základní důvody učení patří potřeba sociálního kontaktu, profesní důvody, participace na politickém či komunálním životě, reakce na doporučení přátel, zaměstnavatele apod., a kognitivní zájmy neboli potřeba získávat nové znalosti[26].

---

[24] BARTÁK, Jan. *Základní kniha lektora/trenéra*. Praha: Votobia, 2003. ISBN 80-7238-158-1.

[25] HRONEK, Roman. *Vzdělávání dospělých ve firmě*. Brno, 2012. Diplomová práce (Mgr.). Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně, Fakulta humanitních studií, Institut mezioborových studií Brno. Dostupné také z: https://dspace.k.utb.cz/bitstream/handle/10563/19043/hronek_2012_dp.pdf?sequence=1.

[26] BENEŠ, Milan. *Andragogika*. 1. vyd. Praha: Grada Publishing, 2008. ISBN 978-80-247-2580-2.

2.5 Zájmové vzdělávání dospělých

Zájmové vzdělávání je aktivita, kterou se lidé zabývají ve svém volném čase a také pro volný čas. Mohou to být aktivity vzdělávací, relaxační, integrační, či rekreační. Mohou probíhat na úrovni neformálního či informálního učení. Podle Bílé knihy[27] je zájmové vzdělávání v dospělosti iniciované ze strany jednotlivce a slouží především k rozvoji zálib nebo osobně motivovaných znalostí a jeho výsledky jsou využitelné v profesní kariéře.

Mezi konkrétní příklady lze zařadit například jazykové vzdělávání, vzdělání v oblasti informačních technologií, vzdělávání rodičů, dobrovolníku a podobně[28].

Do této kategorie spadají i akce, pořádané knihovnami, případně aktivity, při nichž může být knihovna uživateli nápomocná, jako například připravení relevantních podkladů a podmínek pro sebevzdělávání uživatelů.

Podle Wolne[29] je zájmové vzdělávání jedním ze základních pilířů pro naplňování komunitní role knihovny. Tím, že knihovna organizuje vzdělávací aktivity, může napomáhat dospělým v rozvíjení a rozšíření jejich znalostí, což má za následek zlepšení kvality života v dané komunitě.

Předpokladem pro zapojení dospělých do tohoto vzdělávání je vytvoření pestré, přehledné a pečlivě sestavené nabídky aktivit.

2.6 Zájmy uživatelů střední generace

Není jednoznačná odpověď na to, jaké jsou volnočasové zájmy a aktivity lidí středního věku. Jedná se o aspekt výsostně individuální. Stírají se rozdíly mezi generacemi, mnozí čtyřicátníci žijí jako ve dvaceti a podobně.

Obecně se volný čas dělí na aktivní a pasivní. Aktivním se pak zpravidla myslí fyzická, či duševní aktivita, například učení. Pasivním pak odpočinek a nicnedělání, spojené například se sledováním televize.

---

[27] *Národní program rozvoje vzdělávání v České republice: Bílá kniha*. Praha.: Ústav pro informace ve vzdělávání, 2001, s. 83-84. ISBN 978-80-211-0372-8.

[28] KNOTOVÁ, Dana. Zájmové vzdělávání dospělých. In: RABUŠICOVÁ Milada a Ladislav RABUŠIC, ed. *Učíme se po celý život? O vzdělávání dospělých v České republice*. Brno: Masarykova univerzita, 2008. ISBN 978-80-210-4779-2. Dostupné také z: https://www.muni.cz/press/books/files/ucime_text.pdf.

[29] WOLNA, Martina. Zájmové vzdělávání dospělých v knihovnách. In: FRIEDLOVÁ, Zdeňka (ed.) a Pavla GAJDOŠÍKOVÁ (ed.). *Knihovny současnosti 2012: Sborník z 20. konference, konané ve dnech 11. až 13. září 2012 v areálu Univerzity Pardubice* [online]. Ostrava: Sdružení knihoven ČR, 2012 [cit. 2015-06-18]. ISBN 978-80-86249-65-0. Dostupné z: http://www.sdruk.cz/data/xinha/sdruk/ks2012/KKS_2012_sbornik_final.pdf.

Významnou roli ve způsobu trávení volného času hrají postoje, přesvědčení a především motivy, které jsou důležitým podnětem při výběru a formaci našich zájmů. Jejich síla určuje, zda půjde o zájem krátkodobý, dlouhodobý či celoživotní. Mezi možnosti trávení volného času patří především vzdělávání, kulturní vyžití a sport.

Podle průzkumu, který provedla ve své bakalářské práci studentka Masarykovy univerzity Renata Kulíšková, patří mezi hlavní způsoby trávení volného času u žen střední generace sport, četba, vzdělávání se a čas trávený s přáteli. Mezi žádané způsoby trávení času pak patří návštěvy kin, divadel a výstav.[30]

---

[30] KULÍŠKOVÁ, Renata. *Volnočasové aktivity žen střední generace*. Brno, 2011. Bakalářská práce (Bc.). Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně, Fakulta humanitních studií, Institut mezioborových studií Brno. Dostupné z: https://dspace.k.utb.cz/bitstream/handle/10563/16398/kul%C3%AD%C5%A1kov%C3%A1_2011_bp.pdf?sequence=1.

3 Komunitní aktivity knihoven

Mezi komunitní akce, které knihovny pořádají, lze zařadit akce kulturní a vzdělávací. Jedná se o služby poskytované jak registrovaným čtenářům, tak ostatním členům komunity daného místa.

Mezi kulturní akce patří například výstavy, literární pásma, hudební pořady, besedy atd. Mnohé knihovny se při jejich plánování zaměřují především na dětské čtenáře a na seniory.

Vzdělávací akce jsou taktéž pořádány pro všechny členy komunity. Rozdíl oproti akcím kulturním bývá v tom, že na chodu těchto se účastníci zpravidla sami aktivně podílejí. Jedná se například o semináře, školení, kurzy a podobně. Obvyklý je omezený počet míst a nutnost rezervace.

Nejčastěji pořádanými kurzy jsou základy práce s PC pro seniory, či různé formy trénování paměti. Některé knihovny volí také práci s nezaměstnanými, kde se tito mohou naučit, jak efektivně napsat CV a seznámit se s novými požadavky zaměstnavatelů na úroveň počítačové gramotnosti adeptů na zaměstnání.

Mezi vzdělávací akce knihoven lze zařadit také programy pro školy, které doplňují běžnou výuku, obvykle literatury, či školní exkurze, mající za cíl navázání prvotních kontaktů s dětskými čtenáři a představení prostředí a služeb knihovny.

U obou těchto kategorií akcí je velmi důležité posloupnost a složení akcí pečlivě naplánovat. Pro kýžený pozitivní efekt a pravidelnou návštěvnost musí být smysluplně provázány. V opačném případě se může stát, že si knihovní akce nezískají své pravidelné návštěvníky. Složení účastníků je pak nahodilé a aktivity nemají příliš smysl pro knihovníky ani uživatele. Běžnou praxí mnoha knihoven bohužel je, že například konané vzdělávací přednášky se týkají různých témat a nic je nepropojuje. Oproti tomu ucelený cyklus přednášek by pravděpodobně našel pravidelné návštěvníky, kteří by měli možnost udělat si komplexní představu o probíraných tématech.

Při příležitosti pořádání vzdělávacích akcí by bylo vhodné zaměřit se na výuku informační gramotnosti, vzhledem k neustále rapidně rostoucímu množství dostupných informací, v nichž je nutné se orientovat. Podobné aktivity by bylo možné pořádat jak pro studenty, tak pro dospělé, kteří se musejí adaptovat na situaci, se kterou nemají z minulosti zkušenosti. Knihovny vzdělávají své uživatele v oblasti informační gramotnosti řadu let. Problémem kurzů je to, že v každé knihovně jsou pojmenovány jinak. Jsou to například knihovnické lekce, lekce čtenářské gramotnosti, informační výchova a podobně. Podle

Foberové[31] je potřeba sjednotit tyto aktivity pod jedním názvem a logem, neboť je to cesta, jak službu lépe propagovat, vnést do problematiky profesionální přístup a zajistit, že budou kurzy akreditovány.

Co se týče tvorby nabídky zájmového vzdělávání v knihovně, podle Michala Šeráka[32], má vytvoření nabídky zájmového vzdělávání svá specifika, ale v zásadě je postup stejný, jako u jiných typů vzdělávání. Na počátku stojí analýza a identifikace vzdělávacích potřeb. Hlavní motivací tohoto vzdělávání jsou osobní zájmy a potřeby. V dospělosti člověk své zájmy spíše prohlubuje než rozšiřuje, je třeba zjistit, jaké to jsou. Čím přesněji se identifikují dominující zájmy, tím bude nabídka akcí atraktivnější pro danou skupinu a žádanější. Při zjišťování potřeb se nehledají mezery, které je potřeba vyplnit, ale hledá se vztah jedince nebo skupiny k určité činnosti. Jedním ze způsobů zjištění potřeb je formou tištěného či online dotazníku, dalším například forma rozhovoru.

Program aktivit by měl být mix kurzů, přednášek, dílen a workshopů, které budou odpovídat potřebám dané komunity, které byly zjištěny v předešlém kroku. Velmi důležité je vyžadovat od uživatelů neustále zpětnou vazbu při zavádění změn a novinek. Připomínky je pak potřeba zohlednit v dalším vývoji.

3.1 Nové pojetí knihovních služeb

Většina pojednání a článků k tématu komunitních služeb knihoven se váže na generaci čerstvých čtenářů školou povinných či naopak generaci seniorů. Lidé středního věku jsou, dle mého názoru, opomíjeni. Jsou to však uživatelé, kteří stále pracují a je pro ně důležité se neustále vzdělávat, neboť technický pokrok je výraznější než kdy jindy v historii. Je nutné ovládat nové technologie, orientovat se ve stále větším množství informačních zdrojů, z nichž je nutné vybrat skutečně relevantní prameny či být aktivní na sociálních sítích, které do jisté míry nahradily možnosti osobního kontaktu.

Důvodem, proč přivést tuto věkovou skupinu do knihoven, je také skutečnost, že je velmi početná a skýtá potenciál zvýšení uživatelské komunity. Pro knihovny to znamená vyšší návštěvnost, atraktivnější čísla pro zřizovatele a získání většího množství financí z rozpočtů.

Následující podkapitoly představují, jak lze knihovnu a její služby pojmout. Zároveň se domnívám, že tyto služby mají potenciál oslovit mou cílovou skupinu.

---

[31] FOBEROVÁ, ref. 1.

[32] ŠERÁK, Michal. Zájmové vzdělávání dospělých. Praha: Portál, 2009. ISBN 978-80-7367-551-6.

3.1.1 Knihovna jako „třetí místo“

Základní myšlenkou teorie třetího místa je, že lidé potřebují tzv. neformální veřejná místa, kde se mohou scházet a družit bez zjevných záměrů. Tato místa se nazývají místa třetí a poskytují společnosti neformální veřejný život. Prvními dvěma místy jsou domov a práce.

Každodenní život pro udržení jakési rovnováhy potřebuje tři sféry, které sociolog Ray Oldenburg označuje jako tzv. „nohy trojnožky“, přičemž každá z nich je postavená na vztazích příslušných k ní a váže se k fyzicky odděleným a odlišným místům[33].

Třetími místy bývají označovány právě knihovny, knihkupectví, restaurace či kavárny, kolem nichž se vytváří komunita kávové kultury. Jako příklad uvádím americký kavárenský řetězec Starbucks, jehož pobočky jsou i v České republice, konkrétně v Praze, Ostravě a Brně. Budování komunity probíhá jednak virtuálně na profilu společnosti na Facebooku, který je často aktualizován a v rovině osobního kontaktu pořádáním seminářů o kávě. Týkají se různých témat z oblasti kávy a kávové kultury a konají se několikrát do měsíce na různých pobočkách. V první polovině semináře probíhá teoretická přednáška na dané téma, související například s přípravou či pěstováním kávy, po níž následuje řízená ochutnávka vybraného druhu kávy, popř. soutěžní vědomostní kvíz. Po skončení semináře je čas na neformální diskuse s baristy či mezi účastníky. Domnívám se, že tento způsob navazování kontaktů se zákazníky je velmi efektivní. Měla jsem možnost se seminářů účastnit po několik let, kdy se postupně vytvářela skupina pravidelných návštěvníků, kteří již nepřicházeli do kavárny pouze kvůli kávě, ale také z důvodu setkání se s podobně zájmově orientovanými lidmi či kvůli zaměstnancům, s nimiž navázali neformální vztahy. Myslím, že to je cílem komunitních aktivit, přimět lidi k návštěvě nejen kvůli kávě v případě kavárny a dokumentů v případě knihoven, ale navázat sociální vztahy, které se dají dále rozvíjet a upevňovat. Podobné programy probíhají i mimo tento světový řetězec. Například brněnská kavárna Kafec rovněž organizuje semináře a workshopy, poskytující prohloubení znalostí o kávové tematice.

3.1.2 Knihovna jako místo sdílení a „lidová univerzita komunity“

Doménou knihoven bylo vždy své uživatele vzdělávat a informovat. Mnoho uživatelů ji stále vnímá primárně jako úložiště dokumentů. Nemělo by však zůstat pouze u půjčování knih či poskytování rešeršních služeb. Základní myšlenkou bylo sdílení

---

[33] OLDENBURG, Ray. *Celebrating the third place: inspiring stories about the "great good places" at the heart of our communities*. New York: Marlowe & Co., 2001. ISBN 978-1-56-924612-2.

informací a dokumentů. O podporu sdílení by mělo jít i dnes, kdy již nejsou dokumenty nejdůležitější komoditou. V současnosti jsou populární například koncepty sdílení kol v rámci měst, jako jsou *Rekola*, nebo půjčovny oblečení. Jednou z nich je „knihovna s oblečením“, brněnská *RE:PARÁDA*, fungující na principu půjčování originálních kousků oblečení na základě registrace a zaplacení členského poplatku na volitelně dlouhou dobu. Nápad pochází ze španělské Barcelony, podobné projekty fungují například v Německu a ve Skandinávii[34].

Knihovny reagují na změnu poptávky uživatelů a orientují své služby jiným novým směrem. Velká část dokumentů se transformovala z tištěné formy do digitální, služby by tomu měly odpovídat. Rozmáhá se půjčování čteček e-knih, deskových her, obrazů. Dalším artiklem by mohlo být například zapůjčení projektoru či dalšího multimediálního vybavení. Předmětem sdílení jsou tak věci, které není nutné vlastnit, ale jen si je čas od času vypůjčit.

Dalším, tentokrát nemateriálním, artiklem jsou znalosti a zkušenosti z různých oborů. Některé americké knihovny nabízejí studentům pomoc s jejich domácími úkoly, kdy přivádějí do knihovny praktikující profesionály z daných oborů. Nejsem si však jistá, zda je tento systém aplikovatelný u nás, resp. na vybranou věkovou skupinu. Nemyslím si, že zaměstnaný člověk by měl čas docházet ve volném čase do knihovny a předávat zkušenosti mládeži. V knihovně v Litvínově se podařilo tímto způsobem zapojit bývalé učitele, kteří jsou v současné době již v důchodu. Důvodem bylo, že mají obsáhlé znalosti o svých oborech a zároveň dokáží učit a mají chuť předávat své zkušenosti i nadále. Příkladem je bývalý učitel fyziky a znalec přírody, hlavně oblasti mykologie, který si připravil sérii přednášek, kterou završil organizovaným výletem po okolí, jenž byl spojen se sběrem hub.

Úkolem knihovny je také pomáhat rozvíjet vztah k místu, kde lidé žijí. Děje se to například připomínáním historie místa a slavných rodáků. V tomto případě je na místě spolupráce s kluby rodáků a místními historiky, což se ve zmíněné litvínovské knihovně povedlo, neboť vzdělávacích aktivit se chopili také kronikář města, místní majitel

---

[34]ADAMCOVÁ, Lucie. RE:PARÁDA aneb knihovna s oblečením. In: *Generace 21: protože máme co říct* [online]. 19. 3. 2014 [cit. 2015-06-18]. Dostupné z : http://generace21.cz/72758-reparada-aneb-knihovna-s-oblecenim/.

válečného muzea, cestovatelka a amatérský geolog. Společně pak vytvořili program s tématem Litvínovska pro dospělé posluchače[35].

Inspiraci lze najít také v modifikaci takových aktivit, které jsou tradičně přisuzovány dětem. V Redmondu ve Washingtonu proběhl v roce 2010 letní čtenářský program pro dospělé, který byl obdobou programu podpory čtenářství na školách. V rámci něj dospělí četli zadané knihy, měli možnost vyhrát ceny a na pořádaných setkáních sdíleli své dojmy a postřehy z četby[36].

Domácím příkladem je *Literární klub Vazba*, který funguje v Brně pod vedením Heleny Továrkové. Členové jsou sdruženi v otevřené skupině na Facebooku, jež byla založena roku 2010. V dubnu 2015 bylo těchto členů 95. Mají za úkol přečíst jednu zadanou knihu a následně o ní s ostatními diskutovat na nepravidelných setkáních, jejichž termíny se určují na základě dohody v diskusní skupině. Obvyklý počet účastníků těchto setkání je 5–10[37].

Další český čtenářský kroužek se nachází v Praze, kde jej vedou Anna Hradilková a Magdalena Martinovská. Impulsem k založení před 7 lety byla cesta Hradilkové do Spojených států a Izraele, kde navštívila tzv. „reading groups“ a nápad sdílení názorů na jednu knihu ve skupině se jí zalíbil. Kroužek má 12 členek, které se v různém počtu scházejí jednou měsíčně. Smysl skupinového čtení vidí zakladatelka v tom, že si člověk tříbí názory, učí se diskutovat a vnímat jiné úhly pohledu. Čtenářské skupiny jsou, podle ní, hlavně ženským fenoménem, neboť ženy rády dávají různá témata a zkušenosti do souvislostí.[38] Také je pro ně snazší mluvit o svých niterných dojmech. Rozdíl oproti *Literárnímu klubu Vazba* tkví v tom, že tento kroužek nepřijímá nové členy, slouží pouze jako inspirace k vytvoření dalších. Zakladatelky tvrdí, že není důvod rozšiřovat tuto

---

[35] GÜTTNEROVÁ, Marcela. Výpravy za poznáním v litvínovské knihovně aneb pokusy o zájmové vzdělávání dospělých. . In: FRIEDLOVÁ, Zdeňka (ed.) a Pavla GAJDOŠÍKOVÁ (ed.). *Knihovny současnosti 2012: Sborník z 20. konference, konané ve dnech 11. až 13. září 2012 v areálu Univerzity Pardubice* [online]. Ostrava: Sdružení knihoven ČR, 2012 [cit. 2015-06-18]. ISBN 978-80-86249-65-0. Dostupné z: http://www.sdruk.cz/data/xinha/sdruk/ks2012/KKS_2012_sbornik_final.pdf.

[36] SCOTT, ref. 9, s. 204.

[37] Literární klub Vazba: veřejná skupina. In*: Facebook* [online]. Dublin: Facebook a.s., 2004- [cit. 2015-04-15]. Dostupné z: https://www.facebook.com/groups/130811653608213/.

[38] MÁZDROVÁ, Kateřina. Ženy, které nečtou samy. In*: Respekt* [online]. Praha: Economia, a.s., 28. 3. 2015, naposledy edit. 2. 4. 2015 [cit. 2015-04-15]. Dostupné z: http://respekt.ihned.cz/c1-63762400-zeny-ktere-nectou-samy.

konkrétní komunitu, neboť je jednoduché domluvit se s pár lidmi v okolí a podle vzoru založit skupinu novou, která bude sdružovat známé a přátele.

Jiným příkladem, kdy knihovna napomohla sdružit skupinu lidí, je *Spolek paní, dam a dívek* v Městské knihovně Louny. Vznikl náhodně tak, že několik žen přišlo na přednášku o kulinářském umění do knihovny. Přednášející se nedostavil, dámy se bavily mezi sebou, četly z kuchařek a postupem času se začaly pravidelně scházet na půdě knihovny i mimo ni, pořádat akce, společné dovolené, ochutnávky svých jídel atd. Mezi pořádané akce patří i rukodělné dílny pro děti a mládež, propagace lidových zvyků a podobně[39].

Libuše Foberová se ve svém článku[40] zmiňuje o tom, že knihovna by mohla být „lidovou univerzitou komunity“. Nabízené kurzy by se dotýkaly všech věkových skupin a byly by jak vzdělávací, tak zábavné. V USA jsou populární kurzy jak si uvařit domácí pivo, kreativní balení dárků, kurzy péče o vlasy apod.

Oceňuji myšlenku, že vzdělávání nemusí představovat pouze čtení skript či jiné odborné literatury, ale může také obohacovat život o nové praktické dovednosti, které jsou skutečně využitelné v běžném životě, nejen v pracovním procesu.

Na principu vzájemného učení je založen portál *Naucmese.cz*[41], který vznikl v roce 2012 na němž se nachází nabídka kurzů. Předobraz má rovněž v Americe, konkrétně v projektu *Skillshare*[42]. Kdokoliv se může stát lektorem, vytvořit si kurz na vlastní téma a naučit cokoliv účastníky, kteří se na něj přihlásí. Obsahem je tak například výuka výroby vlastní přírodní kosmetiky, základy práce s fotoaparátem a následné retuše fotografií, pečení kváskového chleba, kurz tvůrčího psaní, základy programování, tvorba myšlenkových map atd. V únoru 2015 čítala nabídka asi 400 otevřených skupinových nebo individuálních kurzů po celé České republice.

---

[39] BAHNEROVÁ, Dagmar. Městská knihovna Louny. In: *Dobrovolníci pro kulturu: dobrovolnická činnost v kulturních organizacích*. Praha: Česká kancelář programu Culture, 2011. ISBN 978-80-7008-268-3.

[40] FOBEROVÁ, ref. 1.

[41] *Naucmese.cz: Nauč mě. Nauč se. Naučme se* [online]. NAUČMESE S.R.O. 2011-, naposledy edit. 24. 4. 2015 [cit. 2015-04-27]. Dostupné z: http://www.naucmese.cz/.

[42] *Skillshare* [online]. 2011-, naposledy edit. 27. 4. 2015 [cit. 2015-04-27]. Dostupné z: http://www.skillshare.com/.

Kreativní realizace uživatelů se dotýká také *Modelový program pro veřejné knihovny* Dánské agentury pro kulturu. Jeho obsahem je využití prostoru v knihovně. Knihovna by měla být místem učení, inspirace, setkávání a tvoření.

S inovacemi knihovních služeb souvisí termín *Design informačních služeb*, což je také nový obor, který je vyučován na Masarykově univerzitě v Brně v Kabinetu informačních studií a knihovnictví. Slovo design bývá tradičně spjato s estetikou. Obecně se však zabývá tím, jak věci a služby okolo nás fungují. V knize *K čemu je design služeb: 10 případovek z veřejné sféry* se jedna případová studie týká právě inovace knihovních služeb, konkrétně v pittsburgské knihovně v Carnegie. Na základě analýzy tehdejšího stavu se její představitelé rozhodli proměnit v knihovnu v moderní a uživatelsky přívětivou instituci. Pomocí rozhovorů, pozorování, stínování a také tím, že se sami stali uživateli, designéři zdokumentovali a zanalyzovali základní součásti systému a získali nenahraditelnou uživatelskou zkušenost. Definovali 4 pilíře knihovny coby služby – uživatelé, kteří chodí do knihovny, prostředky organizace, mezi než patří knihovníci, klasifikační systémy a fyzické prostředí, dále dokumenty a služby, o které je zájem ze strany uživatelů. Jako poslední pilíř označili užívání služeb a participaci, tedy interakci mezi uživateli a službami. Změny pak podstoupily oblasti, kde se dalo dosáhnout maximálního zlepšení s co nejmenšími náklady. Byly to okruhy: značení v knihovně, webové stránky a katalog. Značení v knihovně bylo přitom ve stejném stylu jako na webu, což činilo interakci s knihovnou jednodušší a přehlednější[43].

Z toho vyplývá, že pokud chtějí knihovníci svým uživatelům připravit příjemné prostředí a vyhovující služby, měli by se pokusit opustit svou „profesní bublinu“, podívat se na služby s kritickým odstupem a zkusit se vžít do situace uživatele, kterému může zdánlivě dokonalý systém připadat složitý, těžkopádný a nepřehledný.

[43] *K čemu je design služeb?: 10 případovek z veřejné sféry*. Brno: Flow, 2014, 91 s. ISBN 978-80-905480-3. Dostupné také z: http://eknihy.knihovna.cz/static/files/k-cemu-je-design-sluzeb-10-pripadovek-z-verejne-sfery.pdf.

4 Analýza komunitních aktivit vybraných knihoven

Pro svou práci jsem si vybrala 3 knihovny, jejichž komunitní aktivity budu srovnávat. Knihovny se nacházejí v podobně velkých městech do 30 000 obyvatel. Jedná se o Masarykovu veřejnou knihovnu ve Vsetíně, Městskou knihovnu ve Valašském Meziříčí a Městskou knihovnu v Novém Jičíně. Vsetín a Valašské Meziříčí se nacházejí ve Zlínském kraji, Nový Jičín v kraji Moravskoslezském. Pro ilustraci uvádím níže mapu (Obr. č. 1), která znázorňuje prostorové rozložení měst, hlavních budov knihoven a jejich poboček.

Vsetínská knihovna se komunitním aktivitám věnuje velmi intenzivně a získala v roce 2014 dokonce titul Knihovna roku. Další dvě knihovny jsem vybrala z okolních, a co se počtu obyvatel týče, podobných měst. Komunitní aktivity těchto knihoven nejsou příliš známé, rozhodla jsem se je porovnat s knihovnou, která je v tomto směru na velmi dobré úrovni, tedy knihovnou vsetínskou. Předpokládám, že rozvíjení komunitních aktivit má vliv na návštěvnost knihoven, nárůst počtu čtenářů a výpůjček.

Srovnání proběhlo na základě údajů z projektu Benchmarking knihoven, kam jsem získala přístup prostřednictvím zapojené novojičínské knihovny a se souhlasem ostatních dvou knihoven. Dále jsem čerpala z výročních zpráv a ze statistických výkazů. Rozhodla jsem se porovnávat data z let 2012, 2013 a 2014. Výroční zprávy jsem měla k dispozici od knihoven ve Vsetíně a Valašském Meziříčí. Novojičínská knihovna výroční zprávy nevydává. Jako jediná není samostatným právním subjektem, ale částí Městského kulturního střediska v Novém Jičíně (dále MKSNJ), měla jsem tedy k dispozici roční výkazy a interní materiály knihovny s ročními soupisy akcí. Chybějící údaje jsem získala na osobních konzultacích s vedoucí knihovny.

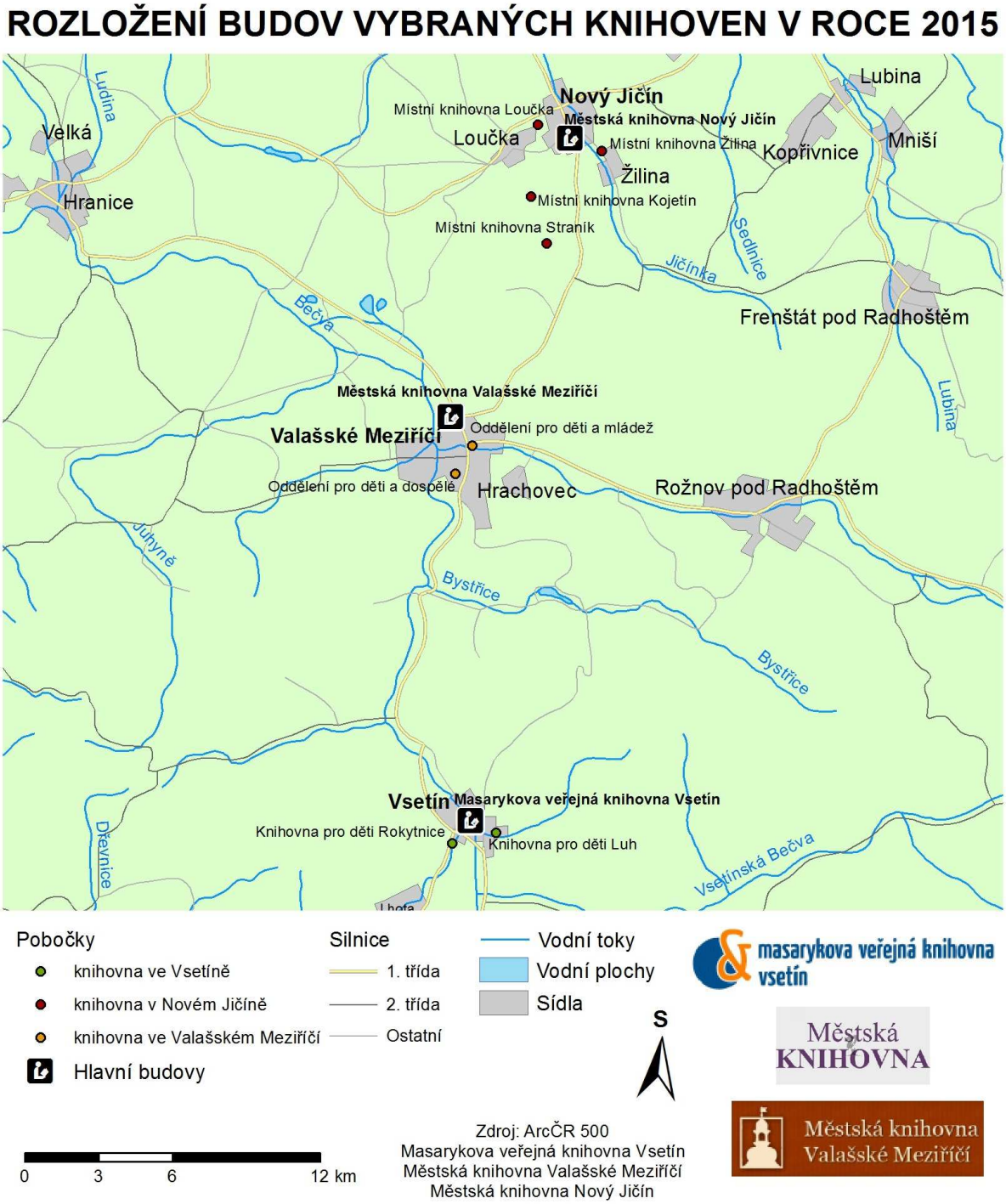

Obr. č. 1: Mapa prostorového rozložení vybraných měst, knihoven a jejich poboček

4.1 Masarykova veřejná knihovna Vsetín

Vsetín je okresní město ve Zlínském kraji. První zmínky pocházejí z let 1297 až 1308, které popisují městečko Setteinz. V roce 2014 měl Vsetín 26 621 obyvatel[44].

V Masarykově veřejné knihovně je registrováno 6 856 uživatelů, což je 25,8% obyvatel města. Knihovní systém bohužel neeviduje čtenáře podle data narození, nebylo tedy možné určit, jaké procento obyvatel ve sledovaném věku 40–55 let je registrovanými čtenáři. Rozlišuje pouze kategorie dětí, pracujících a seniorů.

Kromě Hlavní budovy na Dolním náměstí v centru města náleží knihovně také 2 pobočky, Knihovna pro děti Luh a Knihovna pro děti Rokytnice.

Součástí knihovny je i Turistické informační centrum a K Klub, sloužící jako čítárna, hudební oddělení, komiksový klub a zvuková knihovna. Uživatelé mohou využívat 3 počítače s přístupem na internet, dát si kávu a relaxovat. Kromě toho zde probíhají akce, například hlasité čtení *Čteme pro radost*, tvůrčí dílny a večerní besedy s literární tematikou.

V turistickém informačním centru je možné zakoupit vstupenky na akce konané v ČR i v zahraničí z 5 vstupenkových portálů.

Na počátku vsetínského knihovnictví stála činnost několika spolků. Prvním českým čtenářským spolkem byla Občanská beseda, která vznikla roku 1863. Svou činností spojovala příslušníky české i německé inteligence a vznikl při ní divadelní a pěvecký odbor. Základem budoucího knihovního fondu se stala sbírka Vzdělávacího spolku Snaha, který byl již čistě český. První veřejná čítárna pak vznikla na Dolním náměstí roku 1913. Masarykova knihovna byla založena roku 1921 v rámci výročí narozenin T. G. Masaryka.

Po roce 1949 zajišťovaly kulturní činnost ve městě především spolky ROH, s nimiž knihovna spolupracovala. Sílil společenský tlak a složení akcí bylo poplatné společenské situaci. Témata se týkala sovětské literatury, budovatelství, ateismu a zemědělství.

Za zmínku stojí ediční činnost knihovny. Vydávala totiž tematické bibliografie k politickým, literárním a kulturním výročím. Aktivita pokračuje i v 80. letech. Materiály využívali především maturanti, kdy sloužila k přípravě na zkoušky.

---

[44] Vsetín. In: *Wikipedie: otevřená encyklopedie* [online]. San Francisco (Kalifornie): Wikimedia Foundation, 2002-, naposledy edit. 2. 5. 2015 [cit. 2015-05-21]. Česká verze. Dostupné z: http://cs.wikipedia.org/wiki/Vset%C3%ADn.

Mezi akce, které knihovna pořádala patří literární večery se spisovateli, literární besedy a cykly s regionální tematikou, cestopisné besedy apod. Novinkou byly tzv. knihovnické lekce, které mají uživatelům pomoci s orientací v knihovně a jejích službách.

Roku 1979 knihovna řídila 7 poboček, dříve střediskových knihoven (Horní Lideč, Kelč, Nový Hrozenkov, Rožnov, Velké Karlovice, Valašské Meziříčí, Vsetín).

K 1. 7. 1996 se od Masarykovy veřejné knihovny oddělila knihovna ve Valašském Meziříčí, která musela s městským zastupitelstvem vybojovat svou samostatnost a svébytnost, a knihovna v Rožnově pod Radhoštěm.

Roku 1999 pořádala knihovna první *Malý ples pro knihu* s literárními hosty, z něhož se stala tradiční každoroční událost.

Knihovna se stále více zajímala o komunitní aktivity. Dokladem toho je vypracovávání projektů jako *Cesta knihovny k vzdělávacímu a komunitnímu centru regionu – Komunitní knihovna jako prostor společného života otevřený pro setkání a vztahy*. Cílem projektu bylo vytvoření prostorné komunitní knihovny.

Dalším realizovaným projektem bylo *Vybudování prostor pro Masarykovu veřejnou knihovnu jako instituci komunitních aktivit a celoživotního vzdělávání ve Vsetíně*, který spočíval v rekonstrukci budovy knihovny.

Významným milníkem bylo přestěhování knihovny do nově zrekonstruovaných prostor v centru města na Dolním náměstí, které proběhlo v roce 2006. Tím se započala nová komunitní éra knihovny, která platí za jednu z dominant města. Roku 2014 se stala Městskou knihovnou roku[45].

Budova knihovny disponuje řadou zákoutí a odpočinkových zón. K pořádání akcí slouží společenský sál s kapacitou 70 míst. Sál je také pronajímán různým organizacím k pořádání vzdělávacích akcí, konferencí a seminářů.

---

[45] Historie knihovny. In: *Masarykova veřejná knihovna Vsetín* [online]. Vsetín, 2008, 20.11.2008 [cit. 2015-04-27]. Dostupné z: http://www.mvk.cz/knihovna/vsetin/historie-knihovny-10002/.

4.1.1 Přehled základních statistických údajů

Vsetín	**2012**[46]	**2013**[47]	**2014**[48]
Počet obyvatel	26 817[49]	26 668[50]	26 621[51]
Počet obyvatel ve věku 40-54 let[52]	5 321 (19,8 %)	5 367 (20,1 %)	5 367 (20,2 %)
Počet registrovaných uživatelů[53]	6 285 (23,4 %)	6 561 (24,6 %)	6 856 (25,8 %)
Počet uživatelů ve věku 40-54 let	-	-	-
Počet akcí pro veřejnost	120	109	117
Celkový počet akcí	498	543	679
Počet výpůjček	421 808	393 823	399 852
Počet návštěvníků knihovny (fyzické návštěvy)	158 125	162 868	171 184

[46] Masarykova veřejná knihovna Vsetín (Vsetín, Česko). *Výroční zpráva Masarykovy veřejné knihovny ve Vsetíně za rok 2012*. Vsetín: Masarykova veřejná knihovna ve Vsetíně, 15. 3. 2013. ISBN 978-80-904967-3-6. Dostupné z: http://www.mvk.cz/archiv/stazeni/MVK-101786-vyrocni-zprava-2012-final.pdf.

[47] Masarykova veřejná knihovna Vsetín (Vsetín, Česko). *Výroční zpráva Masarykovy veřejné knihovny ve Vsetíně za rok 2013*. Vsetín: Masarykova veřejná knihovna ve Vsetíně, 15. 3. 2014. ISBN 978-80-904967-9-8. Dostupné z: http://www.mvk.cz/archiv/stazeni/MVK-102162-vz2013final.pdf.

[48] Masarykova veřejná knihovna Vsetín (Vsetín, Česko). *Výroční zpráva Masarykovy veřejné knihovny ve Vsetíně „Knihovny roku 2014“ za rok 2014*. Vsetín: Masarykova veřejná knihovna ve Vsetíně, 2. 3. 2015. ISBN 978-80-87991-01-5. Dostupné z: http://www.mvk.cz/archiv/stazeni/MVK-102348-vyrocni-zprava2014_final_barevna.pdf.

[49]Demografické údaje za vybraná města – časová řada 2003 – 2012. In: *Český statistický úřad* [online]. Praha, naposledy edit. 30. 1. 2014 [cit. 2015-04-27]. Dostupné z: https://www.czso.cz/documents/10180/20555147/401813568.pdf/e0c09726-0b7f-44fd-87a0-3116d9b49055?version=1.0.

[50] Věkové složení a pohyb obyvatelstva Zlínského kraje, jeho okresů a správních obvodů obcí s rozšířenou působností – 2013. In: *Český statistický úřad* [online]. Praha, naposledy edit. 1. 7. 2015 [cit. 2015-07-10]. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/czso/vekove-slozeni-a-pohyb-obyvatelstva-zlinskeho-kraje-jeho-okresu-a-spravnich-obvodu-obci-s-rozsirenou-pusobnosti-2013-366qni8s6h.

[51] Města a obce. In: *Český statistický úřad* [online]. Praha, naposledy edit. 30. 1. 2014 [cit. 2015-04-27]. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/xz/mesta_a_obce.

[52] Předmětem práce jsou sice uživatelé ve věku 40-55 let, toto rozpětí však nelze dohledat na webových stránkách statistického úřadu, neboť se v praxi nepoužívá. Čísla byla vypočteno z údajů, rozdělujících obyvatele do skupin 40–44, 45–49 a 50–54 let.

[53] Počet % v závorce je vypočítaný z celkového počtu obyvatel.

Celkový počet návštěvníků (včetně virtuálních návštěv)	210 404	224 118	237 570
Počet návštěvníků kulturních a vzdělávacích akcí	10 593	11 587	14 775
Stav knih. fondu k 31. 12. (v knih. jednot.)	107 740	111 525	113 765
Počet poboček	2	2	2
Počet provozních hodin za týden	45	45	45

Tab. 1: Vybrané statistické údaje knihovny ve Vsetíně za léta 2012, 2013 a 2014

Ze získaných statistických údajů je patrné, že ve vsetínské knihovně rok od roku stoupá počet registrovaných čtenářů. Ten je zapříčiněn, mimo jiné, zavedením tzv. „rodinné registrace“, což je registrace více členů rodiny za zvýhodněný roční poplatek.

V roce 2013 prudce poklesl počet výpůjček, avšak znovu se začal v roce 2014 zvyšovat. Podle informace, uvedené ve výroční zprávě knihovny za rok 2013[54], je to odraz celosvětového trendu, kdy jsou čím dál populárnější elektronické dokumenty. Dále je to také tím, že v tomto roce se stěhovaly dětské pobočky knihovny a byl k dispozici snížený rozpočet na nákup nových přírůstků knihovního fondu. I přes to se rok od roku zvyšoval počet jednotek v knihovním fondu.

Taktéž roste celkový počet akcí, které knihovna pořádá, od roku 2012 jejich počet vzrostl o více než 36 %. Počet akcí pro veřejnost se stále pohybuje v podobných cifrách, tedy mezi 110 a 120 ročně. S tím úzce souvisí další ukazatel, což je počet návštěvníků knihovny, který stabilně vzrůstá. Je to patrně tím, že má již vybudované pevné místo ve společenském, kulturním a vzdělávacím životě města. Členové komunity, ať už registrovaní nebo neregistrovaní, s knihovnou počítají a navštěvují akce či využívají komunitních služeb knihovny.

Počet návštěvníků knihovních kulturních a vzdělávacích akcí se od roku 2012 zvýšil o 4 182 návštěvníků, což je více než 39 %.

Za poslední 3 roky se neměnil počet poboček knihovny ani počet hodin, kdy byla knihovna otevřena pro veřejnost.

[54] MASARYKOVA, ref. 47, s. 31.

4.1.2 Vybrané služby s potenciálem zaujmout uživatele střední generace

Mezi služby knihovny, které mě zaujaly a jsou určeny i dospělým čtenářům, patří *Čteme a doporučujeme*, kdy čtenáři i knihovníci doporučují své oblíbené nebo zajímavé tituly prostřednictvím záložek, které jsou vkládány do knih a vyskytují se i na webu, kde jsou rozděleny do kategorií podle žánrů.

Pokud uživateli ve fondu schází nějaká konkrétní kniha, prostřednictvím formuláře *Doporučte knihu k nákupu*, může vložit do systému identifikační údaje dané knihy. V seznamu, který je na stránkách uveden, je pak ukázáno, zda daný titul knihovna shání, je ve zpracování nebo již součástí fondu.

Další službou je *Bleskovka*, neboli objednávání knih, které se nacházejí na jiné pobočce. Knihy jsou do druhého dne dopraveny na vybranou pobočku a čtenář si je může během následujících 48 hodin vyzvednout.

V uplynulém roce také knihovna rozšířila nabídku o půjčování elektronických čteček a nejnovějších titulů e-knih online. Děje se tak ve spolupráci s portálem *eReading.cz*.

Originální službou je možnost půjčit si v knihovně deštník, brýle a společenské hry.

V oblasti vzdělávání nabízí knihovna *Kurzy na míru*. Disponuje vlastním lektorským týmem, který vzdělává účastníky v oblasti obsluhy PC, práce s novými technologiemi, databázemi, sociálními sítěmi, poskytování regionálních informací, informační a bibliografické znalosti atd. Externí lektory pak lze zajistit např. v oblastech finanční gramotnosti, andragogiky, psychologie, cizích jazyků a dalších. Pro ty, kterým chybí pouze prostor pro realizaci, je poskytnuta přednášková místnosti s technickým zázemím a počítačová učebna.

4.1.2.1 Kulturní a vzdělávací akce

V roce 2014 proběhlo v knihovně celkem 105 kulturních akcí. Patřily k nim literární besedy, koncerty, *Hrabalovský den*, *Noc literatury*, výstavy a *Kabelkový jarmark*. Uživatelé měli možnost odevzdat v Turistickém informačním centru své nošené nepoškozené kabelky a případně do nich uložit knihu. Kabelky se pak prodávaly za 50 Kč/kus. Překvapením byla kniha uvnitř. Výtěžek akce byl věnován na nákup dětských knih a her do knihovny. Akce byla propagována i na oficiálních webových stránkách města.

Vzdělávacích akcí proběhlo v roce 2014 v knihovně celkem 12. Byly to kurzy pro veřejnost, *Akademický rok (nejen) pro seniory* a *Virtuální univerzita 3. věku*. Celoživotní

vzdělávání považuji za velmi důležité v rámci rozvíjení kompetencí místní komunity, proběhnuvší vzdělávací akce jsem se tedy rozhodla uvést všechny i se stručnou anotací.

Vzdělávací kurzy pro veřejnost

Má kniha života (26. 2.–9. 4. 2014)

Kurz využíval prvky práce se vzpomínkami. Účastníci, kterých bylo 12, se učili, jakým způsobem vytvořit vlastní „knihu vzpomínek“, která je sestavena z fotografií a písemného zachycení důležitých životních okamžiků, čímž si trénovali tvořivost a paměť.

Mozkovna aneb dá se paměť trénovat? (11. 3. 2014)

V rámci Národního týdne trénování paměti proběhla tato beseda, jíž se zúčastnilo 19 návštěvníků.

Vodafone akademie - Začínáme s tabletem (20. 3. 2014)

Akce určená pro seniory, sloužící k prvotnímu seznámení s dotykovým displejem a tabletem jako takovým. Účastníků bylo 15.

Dáme práci DAMEPRACI.CZ - inovativní aplikace pro uchazeče i zaměstnavatele (29. 4. 2014)

Seminář Univerzity Karlovy v Praze, kde se 10 účastníků učilo pracovat s aplikací *Dáme práci*, jejíž cílem je propojit zájemce o práci a zaměstnavatele.

Základy zpracování digitální fotografie (15. 9.–24. 9. 2014, 600 kč)

Placený kurz měl 12 účastníků a trval celkem 12 hodin. Představil zásady správného fotografování, programy pro úpravy fotografií, základy retuše, fotomontáže apod.

Internet prakticky (13. 10.–22. 10. 2014, 400 kč)

Další placené výuky se účastnilo 8 osob, hodinová dotace byla 8 hodin. Předmětem kurzu bylo vyhledávání informací na internetu, nakupování, včetně srovnávání cen, internetové bankovnictví a základy bezpečného pohybu ve virtuálním prostředí.

Práce s tabletem (6. a 8. 10. 2014)

Kurz proběhl v rámci Týdne knihoven pro 12 účastníků. Předmětem byly obecné informace o tabletech, seznámení s operačními systémy, základy ovládání, příklady praktického využití a možnost tablet vyzkoušet.

Akademický rok nejen pro seniory

Mozek a trénování paměti (11. 11.–19. 11. 2014, reg. čtenáři zdarma, ostatní 100 kč)

Kurz představil techniky, pomáhající k zapamatování tváří, jmen, čísel a dalších údajů. Kromě toho se 40 účastníků dozvědělo, jakým způsobem pracovat s myšlenkovými mapami.

Zdravý životní styl v každém věku (24. 11.–3. 12. 2014, reg. čtenáři zdarma, ostatní 100 kč)

Cyklu 4 přednášek (*Cvičení s možností rehabilitace, Výživa seniorů, Bylinky, Interní onemocnění*) se zúčastnilo 30 uživatelů.

Virtuální univerzita 3. věku

Výuka formou videopřednášek za přítomnosti moderátora spojená se samostudiem ve spolupráci s Českou zemědělskou univerzitou v Praze. Tématy byl *Život a dílo Michelangela Buonarrotiho* (35 účastníků) a *Umění renesance v Itálii* (50 účastníků)[55].

V oblasti propagace knihovna spolupracuje s řadou subjektů. Mezi nimi je *TV Beskyd*, *Český rozhlas*, rádio *Čas* a rádio *Valašsko*. Tiskové zprávy o akcích knihovny se objevují v regionálním tisku *Vsetínské noviny*, *Valašský deník*, *Jalovec*, příloha *Východní Morava* v *Mladé frontě Dnes*. Každý měsíc vychází *Zpravodaj Masarykovy veřejné knihovny*, v němž knihovna informuje nejen o programu akcí, ale také o nových přírůstcích v knihovním fondu a knihách, které doporučují knihovníci k přečtení.

Další formou propagace jsou klasické plakáty a letáky. Webové stránky informují stávající i potenciální uživatele o nabídce knihovny a aktuálním dění v rubrice *Co se děje v knihovně*, k čemuž slouží také takřka denně aktualizovaný profil na Facebooku, který měl v červenci 2015 na 1 292 fanoušků.

---

[55] MASARYKOVA. ref. 47, s. 115–119.

Součástí webu jsou také odkazy na partnery knihovny a projekty, do nichž je zapojena, jako například *Bibliohelp*, *Čtesyrád*, *Ptejte se knihovny*, *Celé Česko čte dětem* a další. Stránky knihovny jsou velmi obsáhlé, informace jsou však přehledně rozděleny do kategorií. Z hlavní stránky je přístup přímo do knihovního katalogu, přihlášení do čtenářského konta a výčet nejblíže se konajících akcí.

Uvedené proběhnuvší vzdělávací akce svým složením odpovídají možným zájmům uživatelů střední generace. Nejsou zaměřeny pouze na děti a seniory. Vzdělávají uživatele v oblastech, které jsou prakticky využitelné, především placený kurz zpracování digitální fotografie. Kurz požadoval technické vybavení a určitou úroveň vstupních znalostí. Tím, že byl placený, je pravděpodobné, že o absolvování měli zájem spíše pracující uživatelé.

Na většinu akcí byl bezplatný vstup. Cyklus *Akademický rok nejen pro seniory* zvýhodňoval registrované uživatele, neboť pro ně platil volný vstup. Tím knihovna motivuje potenciální uživatele, aby se v knihovně zaregistrovali. Vstupné na jednotlivé přednášky činilo 100 Kč. Celoroční registrace v knihovně přijde dospělého čtenáře na 120 Kč, je tedy výhodné si registraci zřídit.

Oceňuji bližší praktické představení nových technologií a přiblížení orientace na internetu. V tomto případě nejde o akci, určenou výhradně seniorům, jak bývá v knihovnách obvyklé.

Dalším praktickým příkladem byly kurzy, věnující se trénování paměti, s čímž je vhodné začít dříve, než v seniorském věku. Ve středním věku se již paměť může zhoršovat a je nasnadě osvojit si techniky, které ji mohou zlepšit, jako je například zmíněná technika myšlenkových map, s jejíž pomocí si lze utřídit myšlenky a najít nové vztahy mezi pojmy.

Kurz zdravého životního stylu se zaměřoval spíše na diety v důsledku nemocí, stravování seniorů, rehabilitace a podobně. Nejsem si jistá, zda by tento pohled na problematiku příslušníci střední generace uvítali. Jak název cyklu napovídá, jedná se sice o akce nejen pro seniory, ale ve skutečnosti hlavně pro ně. Podle mého názoru by bylo vhodné tuto tematiku směřovat k oblasti zdravé výživy, přírodní kosmetiky a podobně, která má potenciál být bližší sledované cílové skupině a může být zajímavá i pro mladší uživatele knihovny.

Virtuální univerzita třetího věku je primárně určena spíše starším uživatelům, ale mohou se jí účastnit i mladší zájemci o vzdělávání. Jsou pro ty, kdo nechtějí nebo nemohou fyzicky navštěvovat vzdělávací ústav. Ukončené středoškolské vzdělání není podmínkou účasti v kurzech, je tedy otevřen pro všechny, kdo chtějí absolvovat

šestisemestrální výuku, na jejímž konci obdrží diplom. Každý jednotlivý kurz je ukončen certifikátem. Tyto kurzy probíhají v mnoha knihovnách po celé České republice. Oceňuji, že frekventanti získávají doklad o absolutoriu.

Pro nezaměstnané, což je komunita, které může knihovna pomoci, byl určen seminář, představující portál *Damepraci.cz*, což je portál, který propojuje zájemce o práci s jejími poskytovateli. Cílovou skupinou projektu jsou jednak nezaměstnaní a dále skupiny, znevýhodněné na trhu práce, jako jsou matky a otcové po rodičovské dovolené, absolventi a lidé starší 50 let[56].

Nejvíce ze všech akcí mě zaujal *Kabelkový jarmark*, neboť ten splňoval znaky komunitní akce – byli zapojeni uživatelé, v tomto případě spíše uživatelky, které měly možnost zbavit se nepoužívaných věcí, poslat je dál, udělat radost někomu jinému a třeba získat nový kousek do šatníku. Knihovna pak přispěla vyřazenou knihou, čímž se aktivně zapojila do procesu sdílení.

[56]Projekt Dáme práci propojuje zájemce o práci a zaměstnavatele. In: *Filozofická fakulta Univerzity Karlovy v Praze* [online]. Praha: Univerzita Karlova v Praze, 13. 3. 2015 [cit. 2015-04-01]. Dostupné z: http://www.ff.cuni.cz/2015/03/projekt-dame-praci-propojuje-zajemce-praci-zamestnavatele/.

4.2 Městská knihovna v Novém Jičíně

Nový Jičín je okresní město v Moravskoslezském kraji. První písemné zmínky o městě pocházejí z roku 1313[57]. V roce 2014 mělo město 23 676 obyvatel.

V knihovně je registrováno 3 230 uživatelů, což odpovídá 13,6 % obyvatel. Obyvatel ve věku 40–54 let je ve městě 4 744. Z nich je uživateli knihovny 498 lidí, což je 10,3 % z celkového počtu obyvatel města v tomto věkovém rozmezí.

Činnost knihovny je rozdělena mezi centrální knihovnu na Husově ulici a 4 pobočky v integrovaných částech města, a to v obcích Loučka, Kojetín, Straník a Žilina. Všechny části knihovny jsou dostupné městskou hromadnou dopravou. Centrální budova knihovny, sídlící v Czeicznerově vile se nachází asi 7 minut chůze od centra města.

Novojičínská knihovna byla od počátku své existence důležitým kulturním centrem pro českou menšinu, neboť 90 % obyvatel bylo v roce 1880 německé národnosti. Charakteristické pro minulost knihovny je časté stěhování a výměny knihovníků. Historii lze rozdělit na období tzv. Škodovy knihovny (1890–1917) a Městské veřejné knihovny (1918–současnost). Počátky knihovnictví v dané oblasti se datují od roku 1878, kdy byla založena knihovna ve Starém Jičíně. V Novém Jičíně pak roku 1890. Fond čítal 189 svazků.

Od roku 1905 sídlila knihovna v místnosti Ústřední záložny v Národním domě. O přestěhování se do vyhovujících prostor se zasadila Česká beseda. Prostor se stal kulturním centrem, kde probíhala řada akcí, včetně divadelních představení a besed s významnými literáty[58].

Kulturní akce za dob totality byly sice přizpůsobeny politické situaci, nicméně jejich nabídka byla velmi bohatá. Při knihovně fungoval i Literární klub s řadou besed a přednášek, který existuje dodnes.

Roku 1993 ztrácí knihovna právní subjektivitu a je začleněna do Městského kulturního střediska, jež se o její chod stará dodnes.

---

[57] Nový Jičín. In: *Wikipedie: otevřená encyklopedie* [online]. San Francisco (Kalifornie): Wikimedia Foundation, 2002 -, naposledy edit. 2. 5. 2015 [cit. 2015-05-27]. Česká verze. Dostupné z: https://cs.wikipedia.org/wiki/Nov%C3%BD_Ji%C4%8D%C3%ADn.

58 PLEŠEK, Jiří. *Dějiny české veřejné knihovny v Novém Jičíně*. Opava, 2005. Bakalářská práce (Bc.). Slezská univerzita v Opavě, Filozoficko-přírodovědecká fakulta. Ústav bohemistiky a knihovnictví.

Nejvýznamnější změnou bylo přestěhování se z nevyhovujících prostor 3 poboček – na sídlišti u Máje, na Masarykově náměstí a na ulici Janáčkovy sady – do historické Czeicznerovy vily na ulici Husova. Stalo se tak roku 2002. V budově se nachází oddělení pro dospělé čtenáře, oddělení pro dětské čtenáře, čítárna a studovna. Nevýhodou je absence většího sálu pro pořádání kulturních akcí. Ty probíhají v prostoru Oddělení pro dospělé čtenáře, jehož kapacita je asi 40 míst.

Hudební oddělení knihovny s audioknihami, hudebními nosiči a literaturou se nachází v sídle Městského kulturního střediska v budově Stará pošta na Masarykově náměstí v Coffee music baru, což je poměrně daleko od budovy knihovny, asi 7 minut pěšky. V důsledku toho není uživateli vnímána jako knihovní součást, což má pravděpodobně vliv na minimální využívání knihovních služeb v tomto objektu[59]. V ostatních dvou sledovaných knihovnách si mohou uživatelé při návštěvě čítárny dát například kávu a relaxovat. V Novém Jičíně je to také možné, a to právě v Coffee music baru, což je kavárna na Masarykově náměstí, kde je k dispozici denní tisk, hudební nosiče a hudební literatura.

Kromě pořádání vlastních akcí se knihovna podílí i na organizaci pravidelných akcí kulturního střediska, například *Slavnost města*, *Divadelní dílna*, *Novojičínské léto* apod.

Ve všech částech MKSNJ je možné zakoupit vstupenky na kteroukoliv akci, která se pod jeho záštitou koná a to v předprodeji za zvýhodněnou cenu nebo v den konání akce za plnou cenu. MKSNJ také pořádá vlastní vzdělávací kurzy, jejichž náplní je výuka cizích jazyků, znakové řeči, hraní na kytaru, fotografování apod. Kurzy probíhají v různých vzdělávacích zařízeních. *Kurz znakového jazyka* a *Kurz psychoher* proběhne přímo v budově knihovny, a to ve školním roce 2015/2016[60].

Na rozdíl od ostatních dvou knihoven jsem v nabídce služeb novojičínské knihovny nenalezla žádné, které by byly nadstandardní a měly potenciál zaujmout uživatele střední generace.

---

[59] VÝSKALOVÁ, Petra. *Městská knihovna v Novém Jičíně a její úloha v rozvoji kulturních aktivit města*. Praha, 2012. Bakalářská práce (Bc.). Univerzita Karlova v Praze, Filozofická fakulta, Ústav informačních studií a knihovnictví. Dostupné také z: https://is.cuni.cz/webapps/zzp/detail/108634/?lang=cs.

[60] *Městské kulturní středisko Nový Jičín* [online]. Nový Jičín, 2013 [cit. 2015-06-27]. Dostupné z: http://www.mksnj.cz.

4.2.1 Přehled základních statistických údajů

Nový Jičín	**2012**[61]	**2013**[62]	**2014**[63]
Počet obyvatel[64]	23 867	23 731	23 676
Počet obyvatel ve věku 40-54 let[65]	4 690 (19,7 %)	4 744 (20,0 %)	4 838 (20,4 %)
Počet registrovaných uživatelů[66]	3 339 (14,0 %)	3 230 (13,6 %)	3 286 (13,9 %)
Počet uživatelů ve věku 40-54 let[67]	484 (14,4 %; 10,3 %)	430 (13,3 %; 9,0 %)	498 (15,1 %; 10,3 %)
Počet akcí pro veřejnost	36	28	30
Celkový počet akcí	136	118	102
Počet výpůjček	207 177	194 230	183 664
Počet návštěvníků knihovny (fyzické návštěvy)	57 566	51 284	51 289
Celkový počet návštěvníků (včetně virtuálních návštěv)	70 010	63 935	69 156
Počet návštěvníků kulturních a vzdělávacích akcí	7 111	5 517	8 613

[61] Městská knihovna v Novém Jičíně (Nový Jičín, Česko). *Roční výkaz o knihovně za rok 2012*. Nový Jičín: Městská knihovna v Novém Jičíně, 2013.

[62] Městská knihovna v Novém Jičíně (Nový Jičín, Česko). *Roční výkaz o knihovně za rok 2013*.. Nový Jičín: Městská knihovna v Novém Jičíně, 2014.

[63] Městská knihovna v Novém Jičíně (Nový Jičín, Česko). *Roční výkaz o knihovně za rok 2014*. Nový Jičín: Městská knihovna v Novém Jičíně, 2015.

[64] Bilance počtu obyvatel v obcích Moravskoslezského kraje. In: *Český statistický úřad* [online]. Praha, naposledy edit. 30. 4. 2015 [cit. 2015-05-27]. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/xt/bilance-poctu-obyvatel-v-obcich-moravskoslezskeho-kraje.

[65] Předmětem práce jsou sice uživatelé ve věku 40-55 let, toto rozpětí však nelze dohledat na webových stránkách statistického úřadu, neboť se v praxi nepoužívá. Čísla byla vypočteno z údajů, rozdělujících obyvatele do skupin 40–44, 45–49 a 50–54 let.

[66] Počet % v závorce je vypočítaný z celkového počtu obyvatel.

[67] První hodnota v závorce uvádí, kolik % z celkového počtu uživatelů, registrovaných v knihovně, je ve sledované věkové skupině. Druhá hodnota pak ukazuje, kolik % obyvatel města ve věku 40–54 let je registrovaných v knihovně.

Stav knih. fondu k 31. 12. (v knih. jednot.)	76 688	76 941	78 957
Počet poboček	4	4	4
Počet provozních hodin za týden	48	48	48

Tab. 2: Vybrané statistické údaje knihovny v Novém Jičíně za léta 2012, 2013 a 2014

Z výše uvedené tabulky vyplývá, že knihovna evidovala nejvíce registrovaných uživatelů v roce 2012. Rok 2013 znamenal propad v mnoha kategoriích. K nim patří také počet výpůjček, který rok od roku klesá. Děje se tak navzdory neustále se zvyšujícímu objemu knihovního fondu. Důvod bude pravděpodobně obdobný jako ve vsetínské knihovně, tedy zvýšený zájem uživatelů o elektronické dokumenty a menší zájem o klasické knihovnické služby.

Novojičínská knihovna je jediná ze sledovaných, u které se mi podařilo zjistit počet registrovaných uživatelů ve věku 40–54 let, abych mohla porovnat, jaké % registrovaných je v tomto věku a kolik % obyvatel dané věkové skupiny dochází do knihovny. Ukázalo se, že jejich procentuální hodnota zůstala mezi lety 2012 a 2014 stejná, tedy 10,3 %. To je o asi o 3,5 % méně, než kolik % všech obyvatel města je v knihovně registrováno.

Snížil se rovněž počet akcí pro veřejnost i celkový počet akcí. Akcí pro veřejnost bylo v roce 2014 sice o 2 více než roku 2013, je to však stále o 1 šestinu méně oproti stavu před 2 lety. Překvapivé jsou tím pádem údaje o počtu návštěvníků akcí, které byly v loňském roce nejvyšší, celých 8 613 účastníků. Rok 2013 znamenal v tomto případě výrazný propad, téměř o 1600 návštěvníků z 7 111 na 5 517.

Podobný skok se udál i v kategorii celkového počtu návštěvníků knihovny, kdy bereme v úvahu nejen fyzické návštěvy, ale také ty virtuální. Rozdíl činil mezi lety 2012 a 2013 celých 8,7 %. V loňském roce nastal opětovný nárůst a počet se znovu přiblížil počtu z roku 2012, dosáhl čísla 69 156.

Stejně jako u ostatních knihoven, počet poboček a provozních hodin zůstává konstantní za celé sledované období.

4.2.2 Kulturní a vzdělávací akce

V roce 2014 proběhlo v knihovně celkem 28 kulturních a 2 vzdělávací akce. Zjistila jsem, že vsetínská knihovna zařazuje mezi vzdělávací akce i přednášky, které podle novojičínské patří mezi kulturní. Rozhodla jsem se držet rozdělení podle vsetínské

knihovny a zařadila sem i proběhnuvší přednášky, kromě přednášek cestopisných. V tom případě se zde konalo 22 kulturních a 8 vzdělávacích akcí.

Mezi proběhnuvší kulturní akce patří besedy s cestovateli, s autory, autorská čtení a výstavy. Podle vedoucí knihovny Renáty Domorákové mají u sledované věkové skupiny největší úspěch akce s cestovatelskou tematikou.

Akce, které knihovna označuje jako vzdělávací, byly zaměřené na seniory. Jednalo se o *Seznámení s internetem pro začátečníky* a *Trénování paměti pro seniory*. Co se týče přednášek, tam byla potenciální cílová skupina širší.

Pravidla pro zdravý a šťastný život v současné době (21. 1. 2014, 30 Kč)
Tématem přednášky byla péče o fyzické i psychické zdraví, vztah k sobě a druhým, intuice a sebeláska. Návštěvníků bylo 20.

Strava na jaře a jarní očistné kůry (19. 3. 2014, 40 Kč v předprodeji, 60 Kč na místě)
Přednášku vedli odborníci na výživu, kteří přiblížili 50 návštěvníkům, jak lze žít v souladu s přírodou a jak „nastartovat“ organismus po zimě.

Hladovka a její „zázračné“ účinky (29. 4. 2014, 40 Kč v předprodeji, 60 Kč na místě)
Další akcí, která se věnuje alternativnímu přístupu ke stravování byla beseda s autorem knihy *Hlad naděje* Rostislavem Zabloudilem. Týkala se jeho hladovky, trvající 82 dní, díky které se zbavil řady zdravotních problémů. Účastnilo se 35 návštěvníků.

Dispoziční prognostika (18. 11. 2014, 40 Kč v předprodeji, 60 Kč na místě)
Přednáška představila obor, jež se věnuje zjišťování vrozených vloh a dispozic. Záleží pak na řadě okolností, rodových dispozic, apod., které vlohy budou dále rozvíjeny. Účastnilo se 20 návštěvníků.

Co se týče komunikačních kanálů, kterými knihovna propaguje své akce, patří k nim webové stránky. Dříve byly samostatné, v současné době jsou však začleněny do stránek MKSNJ, které slučují jednotlivé sekce jednotným grafickým provedením. Částmi MKSNJ jsou Městská knihovna, Klub Galerka, Coffee Music Bar, Kino Květen, Čajovna Archa a Výstavní síň na Staré poště. Dle mého názoru se nejedná o nejšťastnější řešení, neboť je považuji za nepřehledné. Na hlavní stránce se nachází obrazová upoutávka na program novojičínského kina, hudebního klubu Galerka či jiné části MKSNJ, což není

právě to, co mě zajímá, pokud navštívím web knihovny. Konkrétní možnost zobrazení ilustruje níže uvedený obrázek č. 2. Vhodná je výlučná propagace sekce, jejíž web navštěvuji, v tomto případě knihovny.

Obr. 2: Náhled webové stránky Městské knihovny v Novém Jičíně (http://www.knihovnanj.cz/)

Dalším kanálem k propagaci aktivit je aktualizovaný profil na Facebooku, založený roku 2013 a mající v červenci 2015 na 393 fanoušků.

Program knihovny vychází v *Novojičínském zpravodaji*, který je bezplatně distribuován do domácností v Novém Jičíně. Rovněž je k dispozici v částech MKSNJ a informačním centru.

Některé akce jsou prezentovány také prostřednictvím městského rozhlasu a televize *Polar*. Samozřejmostí jsou plakáty a letáky přímo v knihovně.

Knihovna sice poskytuje uživatelům službu půjčování e-knih a jejich čteček již od roku 2012, není však nikde na internetu prezentována. Na webových stránkách knihovny je záložka „E-knihy“ neaktivní, nelze tedy dohledat bližší informace o podmínkách výpůjček. K vypůjčení jsou autorsky volná díla.

Myslím, že množství a složení akcí je podobné jako v řadě dalších knihoven. Žádná z nich, bohužel, nesplňuje předpoklady komunitní akce, tedy zapojení uživatelů do dění v knihovně a přínos rozvoji místní komunity. Rovněž si nemyslím, že jsou zvolená témata vzdělávacích akcí pro uživatele příliš užitečná v běžném životě.

Všechny zmíněné akce knihovny byly placené. Ceny se pohybovaly v rozmezí 30–60 Kč, přičemž zvýhodněná cena platila pro nákup v předprodeji a na rozdíl od vsetínské knihovny nezvýhodňovala registrované čtenáře.

O poznání lépe je na tom z tohoto pohledu hudební oddělení v Coffee music baru, kde se podařilo vytvořit komunitu pravidelných návštěvníků z řad převážně mladých lidí do 30 let. Mají-li nápad a chuť uspořádat pro sebe, své přátele či veřejnost akci, je jim poskytnut prostor. Je-li to možné, pak i vybavení, jako je například klavír, který mohou návštěvníci využít i při běžné návštěvě kavárny, gramofon, koncertní aparatura a podobně. Tímto způsobem zde například probíhají koncerty, poslechové večery nebo grilování na prostorném balkoně kavárny.

Dalším krokem, který se toto zařízení chystá udělat, je zakoupení licence zábavné týmové hry *PubQuiz*. Jedná se o testování znalostí přihlášených týmů o různých tématech. Hru vede moderátor a skládá se z 5 kol po 10 otázkách, které jsou promítány formou prezentace na projekční plátno, přičemž je možné domluvit se s organizátory, kteří jsou schopni sestavit nabídku otázek na míru. Témata se tedy mohou týkat například literatury, reálií města a podobně. Standardní nabídka témat testuje znalosti hráčů v oblastech aktuálního dění, umění, sportu, techniky atd., rozpětí je velmi široké. Kvízy zatím probíhají v různých restauračních zařízeních v Brně, Praze a Olomouci[68]. Jejich velkou výhodou je, že mají účastníci možnost setkávat se pravidelně s přáteli, zasoutěžit si a dozvědět se řadu nových informací.

[68] Clubwash hospodský kvíz [online]. Brno: Clubwash.cz, © 2012 [cit. 2015-04-27]. Dostupné z: http://www.pubquiz.cz/.

4.3 Městská knihovna Valašské Meziříčí, příspěvková organizace

Valašské Meziříčí, bývalé okresní město, se nachází ve Zlínském kraji v okrese Vsetín na soutoku Rožnovské a Vsetínské Bečvy. První zmínky o městě jsou z roku 1297[69]. V roce 2014 byl počet obyvatel 22 753.

V knihovně je registrováno asi 12,6 % obyvatel města, tedy 2 875 uživatelů. Obyvatel ve věku 40–54 let je 4 682[70]. Bohužel se mi nepodařilo získat informaci, kolik z nich je registrováno v knihovně. Ředitelka knihovny Zdeňka Smahlová mi sdělila, že tyto údaje v knihovním systému KPsys neevidují, ten rozděluje čtenáře pouze podle toho, zda jsou studenti, pracující nebo senioři. Rozdělení čtenářů podle data narození se nepovedlo ze systému zjistit.

V hlavní budově knihovny v Krásenské radnici poblíž centra města u autobusového nádraží sídlí Oddělení pro dospělé čtenáře, Hudební oddělení a čítárna. Kromě toho má knihovna na starost také chod 2 poboček, Oddělení pro děti a mládež na Zašovské ulici a Oddělení pro děti a dospělé na ulici Zdeňka Fibicha[71].

Počátky knihovnické činnosti se ve Valašském Meziříčí souvisí se vznikem čtenářských spolků, stejně jako u předešlých dvou knihoven. První byl založen roku 1861. Následně byla založena Občanská beseda, která se zabývala prací s knihou. První veřejná knihovna zde započala činnost roku 1907. Stalo se tak z popudu Akademického klubu Palacký.

Od roku 1924 sídlí knihovna v budově Krásenské radnice, o níž se dělila postupně s kanceláří Městské rady, řeznictvím, šenkem a umrlčí komorou a dalšími. Výhradním potřebám knihovny budova slouží až od roku 1960, kdy byly dokončeny generální opravy.

Významným milníkem bylo rozhodnutí okresní knihovny ve Vsetíně, kdy došlo k centrálnímu řízení všech knihoven v okrese roku 1979.

---

[69] Valašské Meziříčí. In: *Wikipedie: otevřená encyklopedie* [online]. San Francisco (Kalifornie): Wikimedia Foundation, 2002 -, naposledy edit. 2. 5. 2015 [cit. 2015-05-27]. Česká verze. Dostupné z: https://cs.wikipedia.org/wiki/Vala%C5%A1sk%C3%A9_Mezi%C5%99%C3%AD%C4%8D%C3%AD.

[70] Věkové složení obyvatelstva. In: *Český statistický úřad* [online]. Praha, naposledy edit. 17.10. 2014 [cit. 2015-05-03]. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/xz/mesta_a_obce.

[71] Historie knihovny. In: *Městská knihovna Valašské Meziříčí* [online]. Valašské Meziříčí, 2008 [cit. 2015-04-27]. Dostupné z:http://mekvalmez.cz/o-knihovne/historie-knihovny/.

Samostatnou příspěvkovou organizací se stává roku 1996, kdy ji začalo spravovat město Valašské Meziříčí. Rok na to postihly knihovnu povodně, jejichž následky likvidovala další 2 roky. Od roku 2007 se knihovna snaží o získání prostor v zámku Žerotínů, což se zatím nepodařilo. Nevýhodou budovy na Masarykově ulici, v níž sídlí, je absence bezbariérového přístupu.

Co se týče prostoru, v němž probíhají akce, besedy a přednášky pro veřejnost se pravidelně konají v čítárně. Disponuje kapacitou 40 míst, která může být rozšířena až na 60 míst, daní je však velká stísněnost a špatná cirkulace vzduchu.

Stejně jako novojičínská knihovna, ani meziříčská nepracuje s dobrovolníky.

4.3.1 Přehled základních statistických údajů

Valašské Meziříčí	**2012**[72]	**2013**[73]	**2014**[74]
Počet obyvatel	26 623[75]	22 733[76]	22 753[77]
Počet obyvatel ve věku 40-54 let[78]	5 415 (20,3 %)	4 682 (20,5 %)	4 789 (21,1 %)
Počet registrovaných uživatelů[79]	3 146 (11,8 %)	2 965 (13,0 %)	2 875 (12,6 %)

[72] Městská knihovna Valašské Meziříčí, příspěvková organizace. *Výroční zpráva za rok 2012*. Zpracovala Pavla Holmanová. Valašské Meziříčí: Městská knihovna Valašské Meziříčí, příspěvková organizace,31. 1. 2013. Dostupné z: http://mekvalmez.cz/wp-content/uploads/2013/02/vyrocnizprava2012.pdf.

[73] Městská knihovna Valašské Meziříčí, příspěvková organizace. *Výroční zpráva za rok 2013*. Zpracovala Zdeňka Smahlová. Valašské Meziříčí: Městská knihovna Valašské Meziříčí, příspěvková organizace, 31. 1. 2014. Dostupné z: http://mekvalmez.cz/wp-content/uploads/2014/02/Vyrocni-zprava-2013.pdf.

[74] Městská knihovna Valašské Meziříčí, příspěvková organizace. *Výroční zpráva za rok 2014*. Zpracovala Zdeňka Smahlová. Valašské Meziříčí: Městská knihovna Valašské Meziříčí, příspěvková organizace, 25. 3. 2015. Dostupné z: http://mekvalmez.cz/wp-content/uploads/2012/04/vyrocnizprava2014.pdf.

[75] Demografické. ref. 49.

[76] Věkové. ref. 50.

[77] Města. ref. 51.

[78] Předmětem práce jsou sice uživatelé ve věku 40-55 let, toto rozpětí však nelze dohledat na webových stránkách statistického úřadu, neboť se v praxi nepoužívá. Čísla byla vypočteno z údajů, rozdělujících obyvatele do skupin 40–44, 45–49 a 50–54 let.

[79] Počet % v závorce je vypočítaný z celkového počtu obyvatel.

Počet uživatelů ve věku 40-54 let	-	-	-
Počet akcí pro veřejnost	39	36	49
Celkový počet akcí	277	327	378
Počet výpůjček	270 541	251 187	263 268
Počet návštěvníků knihovny (fyzické návštěvy)	97 041	63 434	61 727
Celkový počet návštěvníků (včetně virtuálních návštěv)	115 085	97 091	104 017
Počet návštěvníků kulturních a vzdělávacích akcí	5 612	5 902	5 338
Stav knih. fondu k 31. 12. (v knih. jednot.)	70 246	70 399	62 073
Počet poboček	2	2	2
Počet provozních hodin za týden	40	40	40

Tab. 3: Vybrané statistické údaje knihovny ve Valašském Meziříčí za léta 2012, 2013 a 2014

Statistiky pro knihovnu ve Valašském Meziříčí ovlivnilo odtržení 2 městských částí Krhová a Poličná roku 2013. Znamenalo to úbytek počtu obyvatel, který klesl o 3 890. Za poslední sledovaný rok se počet obyvatel takřka nezměnil, pro nezkreslené porovnávání je tedy relevantnější použít údaje z let 2013 a 2014, neboť statistiky z roku 2012 se od ostatních 2 liší. Zkreslené jsou údaje, týkající se počtu obyvatel a procent obyvatel, kteří jsou registrovanými uživateli knihovny. Je to tím, že procentuální podíl registrovaných uživatelů se vztahuje na celkový počet obyvatel. Ten se snížil, dá se ale předpokládat, že osamostatnění městských částí nemělo vliv na to, kde uživatelé využívají knihovních služeb. Je těžké posoudit, zda měla tato změna vliv na ostatní položky, jako je počet pořádaných akcí, výpůjček a podobně.

Počet registrovaných uživatelů klesl mezi lety 2013 a 2014 o 0,4 %, což nepředstavuje výrazný úbytek.

Stabilně roste celkový počet pořádaných akcí. Za sledované období se rovněž zvýšil počet akcí, pořádaných pro veřejnost. Mezi lety 2012 a 2014 vzrostl o 10, což je nárůst o 25,6 %. V případě celkového počtu akcí je to dokonce o 36,5 %, je patrné, že se

knihovna zaměřila na posílení své komunitní role. Počet návštěvníků, i přes uvedený vzrůstající počet akcí, v posledním roce klesl.

Počet výpůjček kolísá, nejprve se snížil, poté se zvýšil a není jednoznačná odpověď na to, jaký je trend do následujících let.

Rovněž kolísá i celkový počet návštěvníků. Počet fyzických návštěv neustále klesá. Z těchto čísel vyplývá, že se zvyšuje počet virtuálních návštěv knihovny, který činil mezi lety 2012 a 2013 celých 86,5 %. V letech 2013–2014 to byl nárůst o 25,6 %. Virtuální návštěvy tvoří výrazný procentuální podíl z celkového počtu návštěv, v roce 2014 to bylo 40,7 %.

Vzhledem k rozsáhlému vyřazování knihovních jednotek se snížil objem knihovního fondu o 8 326 jednotek, představujících 11,8 %. Počet poboček a provozních hodin zůstal neměnný.

4.3.2 Vybrané služby s potenciálem zaujmout uživatele střední generace

Mezi nestandardní služby knihovny patří *Četba do domu*, což je donáška knih do domácností, či domova důchodců. V současnosti slouží seniorům a imobilním občanům města. Pokud by se rozšířila na širší veřejnost, mohli by ji využívat uživatelé, kteří, například kvůli pracovní době, nestíhají docházet do knihovny.

Další je půjčování elektronických knih a s nimi souvisejících čteček. Knihovna je zapojena do projektu *Geocaching*, nachází se zde keška, která zabezpečena kódem, k němuž se lze dostat po zodpovězení několika vědomostních otázek. Je přístupná v provozní době knihovny.

4.3.2.1 Kulturní a vzdělávací akce

Pravidelně jsou v knihovně k vidění filmové adaptace literárních děl v cyklu *Literatura na filmovém plátně*. V roce 2014 to byly filmy *Anna Karenina*, *Bílá masajka*, *Koralína*, *Colette*, *Mikulášovy patálie*. Dále byly promítány filmy z dokumentárního cyklu *Jeden svět*. Celkem proběhlo v knihovně 45 kulturních akcí.

Kromě promítání jsou součástí programu klasické besedy s cestovateli, soutěže pro děti, autorská čtení apod.

Co se týče ryze vzdělávacích akcí, proběhly zde 4:

Kurz pečení kváskového chleba (15. 5. 2014, 40 Kč)
Kurz byl zahájen ochutnávkou kváskového chleba, následovala prezentace a přednáška, odhalující návštěvníkům postup pečení. Na závěr si mohli nově nabyté znalosti ověřit v praxi. V ceně byl recept a balíček koření.

Když senior nemůže, ajťák mu pomůže (6. 10.–11. 10. 2014)
Jednalo se o hodinové bezplatné lekce na PC pro seniory, na které se mohli telefonicky objednat v rámci Týdne knihoven.

Ve **Fotokurzu pro děti do 15 let** (od 16. 10. 2014) se děti naučily využívat možností digitálních fotoaparátů a osvojit si základní kompoziční pravidla.

Poslední akce byla **Kreslím, kreslíš, kreslíme** (11. 11. 2014), v níž se uživatelé učili kreslit obyčejnou tužkou pouze pomocí základních geometrických tvarů. Součástí byla také ukázka schématu výroby knihy od nápadu, přes výrobu až po zakoupení knihy v obchodě.

Mezi proběhnuvší přednášky patřily následující:

Migréna. Prevence a formy svépomoci (18. 3. 2014)
Přednáška zodpověděla, jak rozpoznat blížící se záchvat migrény, jaké jsou jeho fáze a jaké typy migrén rozeznáváme. Součástí byla názorná ukázka uvolňující protimigrénové masáže a prezentace výrobků firmy *Energy*, což je výrobce a distributor přírodní kosmetiky a doplňků stravy.

O historii písma a typografii (11. 3. 2014)
Přednáška s dataprojekcí, demonstrující, jak se dnes pracuje s písmem, jak se vytvářejí tiskoviny v barvách a podobně.

Význam probiotických bakterií pro lidský organismus (24. 4. 2014, 50 Kč)
Prezentace výsledků klinické studie probiotických bakterií, ukazující význam probiotik pro správné trávení a obnovu přirozeného prostředí ve střevech po léčbě antibiotiky.

Slovanské léčitelství (8. 4. 2014)

Přednáška představila, že lze léčit pomocí přírody a zvuků hudby s využitím alikvotních tónů. Součástí byla i nabídka CD a DVD s léčivými zvuky.

Nezvaní hosté v našem těle – těžké kovy (6. 5. 2014)

Návštěvníci se dozvěděli nepříliš známé skutečnosti o vlivu těžkých kovů na zdraví a jak je možné se jejich účinkům bránit.

ČOI: Předváděcí a prodejní akce – jak se bránit? (9. 10. 2014)

Jednalo se o besedu se zástupci České obchodní inspekce, kteří představili příklady z praxe[80].

Od ledna 2005 vydává knihovna mininoviny *Knihovníci na radnici aneb Zprávy včasné, co se děje v Krásně*, kde informuje o dění v knihovně i ve městě. Obsahuje například informace o nových přírůstcích v knihovním fondu, o knihovních akcích, mimořádnostech v otevírací době a podobně. Vychází jednou měsíčně, o letních prázdninách jako dvojčíslo.

Dalším prostředkem k informování jsou obsáhlé webové stránky a pravidelně aktualizovaný profil na Facebooku. Pro uživatele, kteří nemají účet na sociální síti je určena služba *Odběr novinek*, kde lze zaregistrovat e-mailovou adresu přímo na webové stránce knihovny.

Pozvánky na knihovní akce jsou zveřejňovány také v tiskovinách *Obelisk*, *Echo*, *Chemik*, *Jalovec*, *Valašský deník*, na rádiu *Apollo* a *Český rozhlas Ostrava* a v televizi *Beskyd*.

V současné době je populární vyhledávání kešek v rámci projektu *Geocaching*. Jedná se o hru, která je určena všem věkovým kategoriím a dokáže své příznivce dovést tam, kam by je třeba nenapadlo podívat se. Z toho důvodu se mi umístění kešky v knihovně a spojení s vědomostním kvízem velmi líbí a myslím, že pro knihovny může být tato aktivita velmi přínosná. Meziříčská knihovna podporuje půjčování elektronických

[80] Archív událostí. In: *Městská knihovna Valašské Meziříčí* [online]. Valašské Meziříčí: Knihovna Valašské Meziříčí, příspěvková organizace, © 2007 – 2015 [cit. 2015-06-27]. Dostupné z: http://mekvalmez.cz/udalosti/archiv/.

knih, což považuji za velmi důležité, neboť výlučně tištěné knihy jsou dnes již nedostačující.

Podle mého názoru je vydávání vlastních mininovin dobrým krokem k oslovení potenciálních uživatelů. Především mě zaujala rubrika o nových knihách, která se v nich nachází. Zajímavé by bylo, pokud by se knihovna inspirovala u vsetínské služby *Čteme a doporučujeme*, kdy by sami knihovníci, popř. přispívající uživatelé přidali do novin své čtenářské zkušenosti.

Po prostudování informací o proběhnuvších akcích na webových stránkách knihovny konstatuji, že počet a složení akcí mi připomíná spíše stav v Novém Jičíně, než ve Vsetíně. Co se týče těch vzdělávacích, domnívám se, že pro mou cílovou skupinu může být zajímavý kurz kreslení. Větší potenciál však, dle mého názoru, má pečení kváskového chleba, neboť, jak jsem již zmínila, jedná se o aktivitu, která odpovídá trendu podpory zdravého životního stylu a návratu k přírodě. Rovněž si návštěvníci odnesli praktickou zkušenost.

Ostatní vzdělávací akce jsou určeny pro děti a seniory. Tematické složení přednášek považuji za standardní a postrádám mezi nimi provázanost, navzájem jsou témata vzdálená, většina z nich se věnuje tématu zdraví. Pro běžný život jsou jistě využitelné informace z praxe České obchodní inspekce, neboť mohou poskytovat návod, jak řešit problémy, s nimiž se lidé v kontaktu s obchodníky mohou potýkat.

4.4 Porovnání základních statistických údajů knihoven za rok 2014

2014	**Vsetín**	**Nový Jičín**	**Valašské Meziříčí**
Počet obyvatel	26 621	23 676	22 753
Počet obyvatel ve věku 40-54 let[81]	5 367 (20,2%)	4 838 (20,4%)	4 789 (21,1%)
Počet registrovaných uživatelů[82]	6 856 (25,8%)	3 286 (13,9%)	2 875 (12,6%)
Počet uživatelů ve věku 40-55 let	-	498 (10,2%)	-
Počet akcí pro veřejnost	117	30	49
Celkový počet akcí	679	102	378
Počet výpůjček	399 852	183 664	263 268
Počet návštěvníků knihovny (fyzické návštěvy)	171 184	51 289	61 727
Celkový počet návštěvníků (včetně virtuálních návštěv)	237 570	69 156	104 017
Počet návštěvníků kulturních a vzdělávacích akcí	14 775	8 613	5 338
Stav knih. fondu k 31. 12. 2014 (v knih. jednot.)	113 765	78 957	62 073
Počet poboček	2	4	2
Počet provozních hodin za týden	45	48	40

Tab. 4: Vybrané statistické údaje knihoven za rok 2014

[81] Předmětem práce jsou sice uživatelé ve věku 40-55 let, toto rozpětí však nelze dohledat na webových stránkách statistického úřadu, neboť se v praxi nepoužívá. Čísla byla vypočteno z údajů, rozdělujících obyvatele do skupin 40–44, 45–49 a 50–54 let.

[82] Počet % v závorce je vypočítaný z celkového počtu obyvatel.

Ve výše uvedené tabulce jsem vedle sebe uvedla údaje vybraných měst a knihoven za rok 2014, abych ilustrovala, nakolik podobné či rozdílné jsou. Zjistila jsem, že co do počtu obyvatel jsou takřka srovnatelné, především, co se týče počtu obyvatel ve sledovaném věku. V případě registrovaných čtenářů knihovny jsou rozdíly markantnější. Průměrný procentuální podíl registrovaných uživatelů v knihovnách byl podle dat všech knihoven, zapojených v projektu Benchmarking knihoven, za rok 2014 asi 15,1 % z celkového počtu obyvatel daného města. Vsetínská knihovna tedy patří s 25,8 % k nadprůměru, obě další knihovny pak k podprůměru, jejich hodnoty se mezi sebou liší o 1 %.

Hodnoty, určující počet registrovaných čtenářů, se mi u knihoven ve Valašském Meziříčí a ve Vsetíně bohužel nepodařilo zjistit. V kategorii počtu registrovaných čtenářů Vsetín vysoce převyšoval ostatní 2 knihovny, předpokládám tedy, že tento poměr byl zachován i zde a Vsetín si zachoval svou dominanci.

Výrazné rozdíly jsou v počtu pořádaných akcí. Počet akcí ve vsetínské knihovně je s počtem 117 téměř 4x vyšší, než v knihovně novojičínské, kde se pro veřejnost uskutečnilo 30 akcí. Meziříčská knihovna organizovala 49 akcí, což je v porovnání se Vsetínem stále málo. Tato situace se dala předpokládat, neboť vsetínská knihovna je známá pro svou významnou komunitní činnost. S tím patrně souvisí i počet návštěv knihovny, který opět vysoce převyšuje další dvě. Uvedla jsem údaj o počtu akcí pro veřejnost, což jsou takové, které mohli uživatelé najít například v programu na webových stránkách knihoven. Celkový počet akcí pak označuje všechny proběhnuvší včetně exkurzí pro školy, knihovnických lekcí apod. V tomto případě byly rozdíly ještě markantnější, neboť knihovna v Novém Jičíně organizovala s celkovým počtem 102 akcí téměř o 85 % méně akcí, než vsetínská s 679 akcemi. V případě knihovny ve Valašském Meziříčí s 378 akcemi je to o 44 % méně.

Průměrný počet akcí na 1000 obyvatel je podle údajů všech knihoven na Benchmarkingu 18,09. Vsetínská knihovna jich v roce 2014 pořádala 25,51, meziříčská 16,61 a novojičínská 4,28. Domnívám se, že to souvisí s tím, že jako jediná není samostatná, ale součástí MKSNJ, které zaštiťuje velkou část kulturního dění ve městě a aktivity jsou rozděleny mezi všechny jeho části.

Navzdory nízkému počtu akcí, eviduje novojičínská knihovna více návštěvníků kulturních a vzdělávacích akcí, než knihovna meziříčská, a to o 38 %. Přisuzuji to tomu, že součástí akcí jsou i výstavy v prostorách půjčovny Oddělení pro dospělé a v předsálí

knihovny. V dřívějších letech se mezi návštěvníky výstavy počítalo 10 % uživatelů, kteří navštívili knihovnu a kteří jsou evidováni knihovnicemi. Hodnota 10 % však připadala vedoucí knihovny neodpovídající a nedostatečná, proto od roku 2014 počítá knihovna mezi návštěvníky 20 % z celkového počtu uživatelů, kteří přijdou do knihovny. I v tomto případě údaje ze vsetínské knihovny vysoce převyšují zbývající porovnávané knihovny, neboť návštěvnost byla o 42 % vyšší než v Novém Jičíně.

Zajímavé je, že i když má meziříčská knihovna méně registrovaných uživatelů než novojičínská, má za rok více výpůjček. Novojičínská má přitom bohatší knihovní fond, více poboček a provozních hodin. Ze sledovaných knihoven má dokonce nejvíce poboček i hodin.

Zaměřím-li se na složení akcí, dalo se předpokládat, že Knihovna roku 2014 na tom bude s komunitními aktivitami nejlépe. Jejich nabídka je pestrá, dotýká se různých témat a mají potenciál zaujmout široké spektrum uživatelů.

Vzdělávací akce, které proběhly ve vsetínské knihovně v roce 2014, byly zaměřeny především prakticky, znalosti, které si měli návštěvníci odnést byly využitelné v běžném životě. Akce nebyly omezeny pouze na výuku práce s informačními technologiemi, součástí byly také přednášky o kulturním dědictví v rámci *Virtuální univerzity 3. věku*. Ryze vzdělávací akce novojičínské knihovny se naopak týkaly výhradně základního vzdělávání seniorů na poli práce s počítačem. Přednášky byly zaměřeny na tematiku zdraví. Vzdělávací akce v meziříčské knihovně se dotýkaly různých témat a některé učily účastníky novým praktickým dovednostem.

Vsetínská knihovna má k pořádání akcí k dispozici společenský sál s větší kapacitou, než zbylé dvě, kam se vměstná 70 účastníků. Meziříčská knihovna pořádá akce v čítárně s kapacitou asi 40–60 míst a novojičínská v prostoru Oddělení pro dospělé čtenáře pro 40 návštěvníků.

Knihovna ve Vsetíně nabízí svým uživatelům mnoho speciálních originálních služeb, které v jiných knihovnách nefungují. Do svých aktivit zapojují čtenáře, například ve službě *Čteme a doporučujeme*, kde mohou čtenáři sdělit ostatním svůj názor a zároveň zjistit, jaké čtenářské preference mají knihovníci. Složení knihovního fondu ovlivňují službou *Doporučte knihu k nákupu*. Zajímavou službou, kterou se od ostatních vymyká, jsou *Kurzy na míru*, kterými vycházejí uživatelům maximálně vstříc.

Ve Valašském Meziříčí zase funguje *Geocaching*, který má potenciál přitáhnout do knihovny návštěvníky, kteří by se jinak o knihovnu a její služby nezajímali.

V obou zmíněných knihovnách také fungují modifikace služby donášky dokumentů.

Žádná podobná služba, která by se výrazně vymykala standardní nabídce v jiných knihovnách v Novém Jičíně nefunguje. Speciální služby pro uživatele nabízí Hudební oddělení knihovny, sídlící v Coffee music baru, které nabízí uživatelům zapůjčení multimediálního vybavení a poskytnutí prostoru pro pořádání vlastních akcí.

Všechny knihovny půjčují e-knihy a jejich čtečky. V případě novojičínské jsou to zatím pouze tituly, na něž se již nevztahuje majetková ochrana díla podle autorského zákona a jsou volně dostupné. Ostatní 2 knihovny poskytují půjčování e-knih ve spolupráci s portálem *eReading*, k čemuž se novojičínská knihovna připojí v roce 2016 v závislosti na plánovaném pořízení nové verze knihovního systému *Carmen*.

Knihovny ve Vsetíně a Valašském Meziříčí mají na většinu svých akcí bezplatný vstup. Oproti tomu, novojičínská knihovna má téměř všechny akce zpoplatněné, kromě výstav v prostorách půjčovny. V cenách vstupného nezvýhodňuje registrované čtenáře jako knihovna vsetínská.

Co se týče registračních poplatků, všechny knihovny mají zvýhodněnou registraci pro děti, studenty a seniory. Mimo to nabízí knihovny ve Valašském Meziříčí a ve Vsetíně zvýhodněnou rodinnou registraci. Klasický poplatek pro dospělé je v Novém Jičíně a ve Valašském Meziříčí 150 Kč za rok, ve Vsetíně 120 Kč za rok.

Všechny knihovny nabízejí svým uživatelům zasílání novinek o knihovně a pozvánky na pořádané akce prostřednictvím e-mailového newsletteru. Stejně tak se všechny prezentují stránkou na sociální síti Facebook a informují uživatele prostřednictvím tamějších televizních stanic. Meziříčská knihovna je navíc přítomna na síti Google+ a Vimeo.com. Co se týče tradičních komunikačních kanálů, všude jsou samozřejmostí letáky a plakáty s upoutávkami akcí. Vsetín se prezentuje ve 4 oblastních periodicích, Valašské Meziříčí dokonce v 5. Novojičínská knihovna využívá prostor pouze v *Novojičínském zpravodaji*. Na rozdíl od ostatních 2 také neprezentuje své aktivity v rádiu, vsetínská a meziříčská knihovna hned na dvou stanicích. Obě zmíněné také vydávají vlastní periodikum, v němž informují své čtenáře o novinkách a zajímavostech v knihovně. Co se týče webových stránek, vsetínská a meziříčská knihovna mají stránky podrobně a přehledně zpracované a nabízejí také anglickou a německou jazykovou mutaci. Stránka novojičínské knihovny je bohužel začleněna pod stránky MKSNJ a chybí řada informací, například o poskytování e-knih. Dostupná je pouze v českém jazyce.

Z výše uvedeného vyplývá, že knihovna v Novém Jičíně má oproti ostatním 2 sledovaným nedotaženou propagaci, na níž by měla zapracovat. Hlavním problémem shledávám úroveň webové prezentace, kam by měli uživatelé primárně zamířit, pokud hledají informace o fungování knihovny a poskytovaných službách. Současně by také měla zvážit rozšíření vzdělávacích aktivit mimo generaci seniorů a najít témata, která by zajímala mladší uživatele. Která témata mají potenciál zajímat uživatele střední generace, jsem se pokusila zjistit v dotazníkovém šetření, jehož výsledky jsou uvedeny v následující kapitole.

5 Průzkum zájmových preferencí a využívání služeb knihoven mezi uživateli střední generace

5.1 Cíl průzkumu

Cílem průzkumu je zjistit, zda nabídka vybraných knihoven odpovídá zájmovému zaměření cílové skupiny, což jsou příslušníci střední generace ve věku 40–55 let. Průzkum proběhl ve Vsetíně, Valašském Meziříčí a Novém Jičíně mezi stávajícími i potenciálními uživateli tamějších knihoven.

Ráda bych potvrdila hypotézu, že komunitní aktivity knihoven mají vliv na nárůst počtu čtenářů. Zároveň se domnívám, že komunitní činnost knihovny má pozitivní vliv na nárůst návštěvnosti knihovny. Analýza statistických údajů v předchozí kapitole naznačila, že může existovat vztah mezi počtem pořádaných akcí a počtem fyzických návštěv knihovny či počtem výpůjček. Ze srovnání nejlépe vyšla vsetínská knihovna. Výsledky srovnání statistických údajů jsem se proto rozhodla ověřit průzkumem mezi respondenty tří vybraných lokalit. Domnívám se, že program akcí ve vsetínské knihovně nejvíce odpovídá zájmům skupiny.

Dále předpokládám, že mezi zájmy respondentek bude dominovat zájem o zdravý životní styl, módu a kreativní činnosti. U mužů pak zájem o zvyšování informační gramotnosti především v oblastech, které jsou prakticky běžně využívané, například pohyb na síti Facebook a o sportovní tematiku.

Co se týče tematiky cestování, domnívám se, že respondenti budou preferovat praktické rady pro vlastní cesty do dostupných destinací před tradičními přednáškami cestovatelů.

Předpokládám, že se respondenti ve volném čase vzdělávají a že větší zájem o knihovní akce budou mít ženy[83].

5.2 Metody použité při sběru dat a informací

Průzkum jsem se rozhodla rozdělit na 2 části. První z nich je dotazník, který jsem předložila k vyplnění celkem 150 respondentům. Měl odpovědět na otázku, jaké jsou

[83] K uvedeným hypotézám jsem dospěla na základě osobní konzultace s dramaturgyní akcí v Městské knihovně v Praze Zdeňkou Švadlenkovou, od níž jsem se dozvěděla, jaké typy akcí jsou nejvíce navštěvované. Domnívám se, že dominující preference se nebudou příliš lišit napříč republikou, potvrdila mi je také vedoucí knihovny v Novém Jičíně Renáta Domoráková. Dále jsem čerpala z vlastních zkušeností na základě interakcí s lidmi v tomto věku.

zájmové preference dané skupiny, čemu se věnují ve volném čase a zda využívají knihovních služeb. Dotazování probíhalo prostřednictvím tištěné i elektronické formy dotazníku s uzavřenými i otevřenými otázkami. U většiny otázek byla možnost odpověď rozvést volným komentářem, případně doplnit vlastní možností k výčtům.

Druhá část spočívala v tom, že jsem oslovila 9 respondentů, s nimiž jsem vedla polostrukturovaný rozhovor nad soupisem akcí, které proběhly ve vybraných knihovnách v roce 2014. Nebylo uvedeno, o jakou knihovnu se jedná, byly označeny pouze *Knihovna č. 1, Knihovna č. 2* a *Knihovna č. 3.*

Jednalo se o seznam akcí s jejich anotacemi, které si mohli potenciální návštěvníci přečíst v programech. Respondenty jsem požádala, aby každou anotaci okomentovali, poté jsem pokládala doplňující otázky. Cílem této části průzkumu bylo zjistit potenciální zájem respondentů o tématickou nabídku vybraných knihoven. Podmínkou pro provedení rozhovoru tedy nebyla přímá účast respondenta na uvedených akcích, záměrem bylo zjistit potenciální zájem o účast pouze na základě dostupných anotací. Jako pomůcku jsem u každé z nich zvolila škálu 1–5, přičemž 1 znamenala, že by se akce nezúčastnili a hodnota 5 náležela možnosti „určitě ano“. Ke škále měli oslovení přiřadit své subjektivní hodnocení.

Nejprve jsem respondentům předložila seznam všech akcí ve všech knihovnách. Každou z nich měli za úkol slovně okomentovat. Následovalo hodnocení akcí na číselné škále. Posledním bodem bylo zhodnocení akcí, které byly zařazeny pod příslušné knihovny. Na základě tohoto kroku jsem zjistila, která z knihoven měla podle mínění respondentů nejlépe sestavený program, co se týče počtu a tematického zaměření akcí.

Po sestavení dotazníku jsem provedla kontrolu na vybraném vzorku 5 respondentů z důvodu zjištění srozumitelnosti otázek. Po drobných úpravách jsem přistoupila k vlastnímu průzkumu.

5.3 Způsob výběru respondentů

Nespoléhala jsem se pouze na náhodné oslovování respondentů v daných městech v knihovnách i mimo ně, které jsem zvolila zpočátku a kdy nebyla návratnost příliš velká, a rozhodla se doplnit vzorek náhodně oslovených respondentů oslovením svých známých, jejichž rodiče jsou ve věkové skupině, na kterou jsem se zaměřila. Prostřednictvím nich jsem pak získala přístup k okruhům jejich známých. Bylo to jednak z důvodu zvýšení počtu respondentů, kteří byli ochotni dotazník vyplnit, a také jsem tím měla možnost dostat

se výhradně k vybrané věkové skupině. Přitom jsem se snažila dodržet různost dotazovaných, neboť oslovení se pohybují v odlišných sociálních kruzích.

Kritériem výběru byl věk 40–55 let a bydliště ve Vsetíně, Novém Jičíně nebo Valašském Meziříčí. Vzorek pokrývá uživatele i neuživatele vybraných knihoven.

Respondenti mají různý stupeň dosaženého vzdělání. Jsou mezi nimi jak duševně, jak fyzicky pracující.

5.4 Dotazníkový průzkum mezi respondenty střední generace

Následující podkapitoly se týkají vyhodnocení dotazníkového *Průzkumu využívání služeb knihoven mezi uživateli střední generace*, který jsem provedla. Originální znění otázek se nachází v příloze práce. Některá vyhodnocení otázek jsou pro větší přehlednost doplněna grafy.

Průzkumu se zúčastnilo celkem 150 respondentů ve věku 40–55 let. Mezi nimi bylo 76 žen a 74 mužů. Co se týče místa bydliště, bylo respondentů 50 z každého města, tedy ze Vsetína, Nového Jičína a Valašského Meziříčí.

Vzdělání největšího počtu respondentů bylo střední s maturitou, tvořila je téměř celá třetina. Následovali vysokoškoláci, kterých bylo 31 %. Zbylých 36 % zahrnuje ostatní kategorie, tedy střední vzdělání bez maturity (15 %), základní vzdělání (9 %), nástavbové studium (7 %) a vyšší odborné vzdělání (5 %). Složení názorně ilustruje níže uvedený graf.

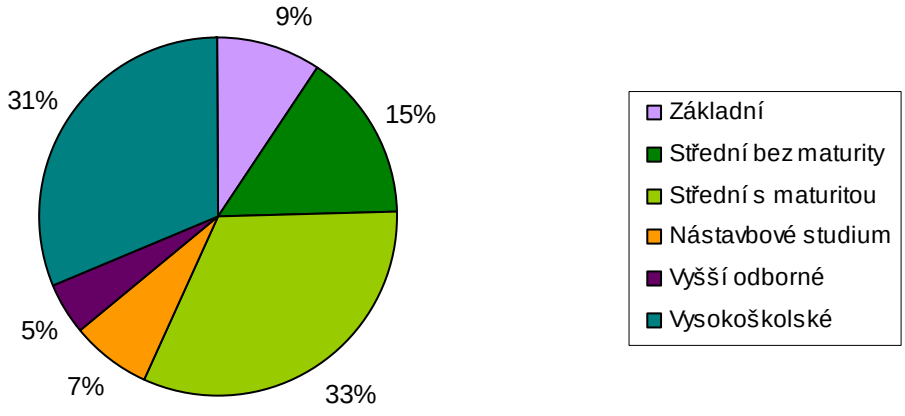

Graf 1: Struktura respondentů podle nejvyššího dosaženého vzdělání

5.4.1 Střední generace a vztah k veřejným knihovnám

V následujícím textu shrnuji vyhodnocení otázek 6–10, v nichž jsem se pokusila zjistit, kolik je mezi respondenty registrovaných čtenářů knihoven, jakých služeb knihovny využívají, zda mají povědomí o akcích v knihovně a jaký je jejich vztah k sociálním sítím.

Vysoký podíl respondentů, více než 61 %, je registrovanými uživateli knihovny. Předpokládala jsem, že čtenářů bude mezi oslovenými méně než nečtenářů.

Největší podíl registrovaných čtenářů mezi respondenty se nacházel ve Valašském Meziříčí, celých 68 %. O něco méně, 66 % čtenářů, tvořilo vzorek respondentů ze Vsetína. Nejmenší zastoupení registrovaných čtenářů mezi respondenty vykázal Nový Jičín, pouze 46 %.

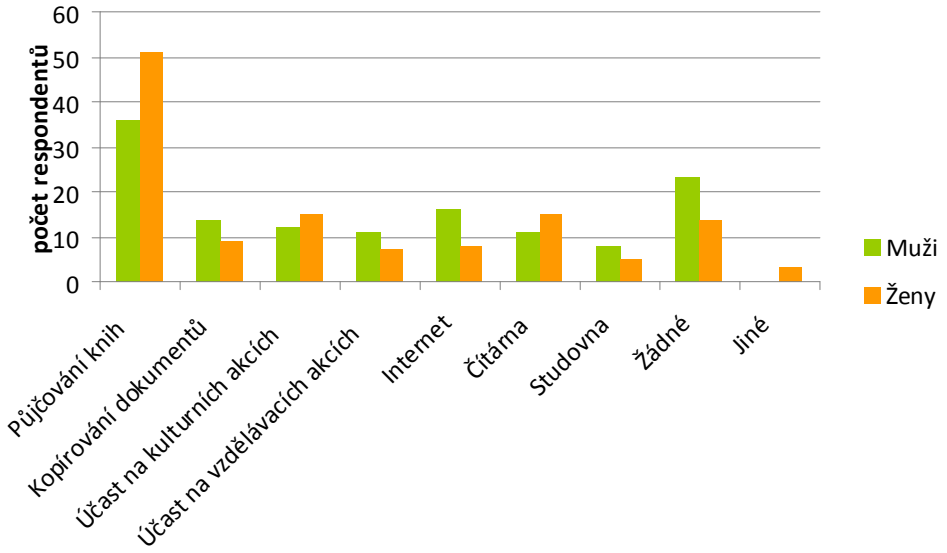

Graf 2: Složení využívaných služeb knihoven

Nebylo překvapením, že většina uživatelů využívá především služby půjčování knih. Tuto možnost zvolilo 67,1 % žen a 48,6 % mužů. Kulturních akcí se zúčastňuje, nebo zúčastnilo 19,7 % žen a 16,2 % mužů. U akcí vzdělávacích byly preference opačné, účastní se jich 14,9 % mužů a 9,2 % žen.

Téměř třetina mužů nevyužívá žádné služby knihovny, z žen je to 18,4 %. Shodně u obou pohlaví vyplynulo, že nejméně využívanou službou knihoven je návštěva studovny. Takový výsledek se dal předpokládat, neboť vybraná věková skupina má již většinou dokončené formální vzdělání a ve volném čase se vzdělává doma. To jsem zjistila na základě doplňujících otázek, které jsem osobně položila několika respondentům. Na druhou stranu, vysokou návštěvnost, v porovnání s ostatními službami, má u respondentů čítárna. Z žen ji využívá 19,7 %, mužů 14,9 %.

Výrazně více mužů než žen navštěvuje knihovnu za účelem využití internetu, bylo jich více než pětina. Mezi ženami internet v knihovně využívá pouze desetina z nich.

Tři ženy uvedly další možnost v otevřené části otázky a tou bylo vyhledávání odborných článků v databázích.

Celkově u žen dominovaly možnosti půjčování knih, účast na kulturních akcích a návštěvy čítárny. U mužů pak, kromě půjčování knih, internet a kopírování dokumentů. Z toho vyplývá, že u žen převažuje zájem o kulturní vyžití a četbu, naproti tomu dávají muži přednost spíše praktické rovině služeb.

V další otázce mě zajímalo, jaký podíl respondentů má profil na sociální síti. Bylo to z toho důvodu, abych zjistila, zda může knihovna oslovovat danou věkovou skupinu prostřednictvím tohoto komunikačního kanálu. Celých 60,4 % respondentů má profil na sociální síti. Jednoznačně v tomto směru převažovala síť Faceboook. Následoval Linkedin, což je profesní sociální síť, sloužící k diskuzím o profesních zájmech. Facebook využívají je především ke komunikaci s přáteli, rodinou a známými a ke sledování zájmových stránek, včetně profilů knihoven. Zbylých 39,6 % uvedlo, že se jedná o ztrátu času a soukromí, popřípadě, že jejich technická zdatnost není na takové úrovni, aby síť využívali.

Celých 54,4 % respondentů má povědomí o akcích, pořádaných v knihovnách, pro účast se však rozhodla pouze třetina z celkového počtu. Překvapivě se jednalo o 38,2 % žen a 54,4 % mužů, což se neshoduje s mou pracovní hypotézou, že ženy mají o kulturní a vzdělávací akce v knihovnách větší zájem. Hlavním důvodem, proč se akcí nezúčastňují je nedostatek času, který plně vyplňuje práce a rodina. Další uvedli, že je žádná z inzerovaných akcí, které postřehli, dostatečně nezaujala. Naopak, mezi nejnavštěvovanější akce, které byly uvedeny, patří cestopisné přednášky, vernisáže výstav a vzdělávací kurzy.

5.4.2 Zájmové preference uživatelů střední generace

Tato podkapitola zahrnuje vyhodnocení otázek 11–13, kde jsem se ptala na typy a témata akcí, které respondenty zajímají a na to, jak tráví svůj volný čas.

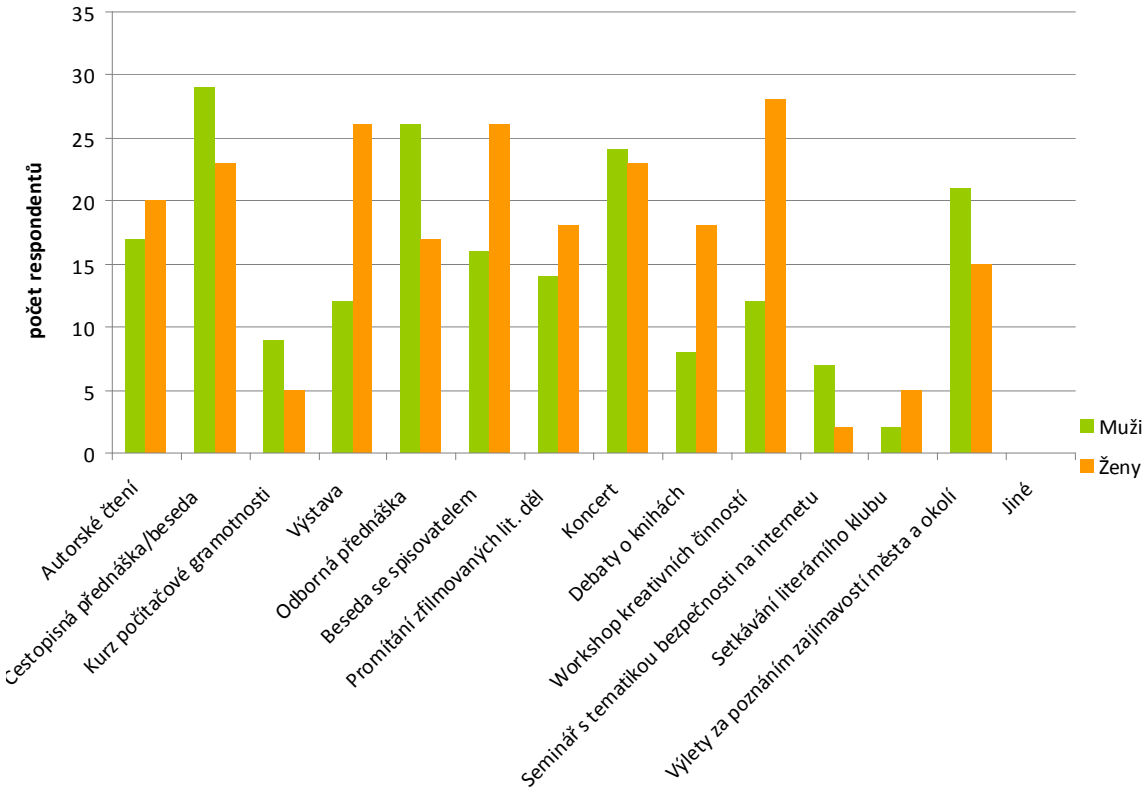

Graf 3: Typy kulturních a vzdělávacích akcí

Preference se výrazně odlišovaly podle pohlaví respondentů. Pro ženy byl nejzajímavějším typem akce workshop kreativních činností (36,8 %) a dále výstava a besedy se spisovateli, které označilo shodně 34,2 % z nich. U mužů pak vedla přednáška s cestopisnou tematikou, tu uvedlo 39,2 % respondentů, dále odborná přednáška (35,1 %) a koncert (32,4 %). Jako nejméně zajímavé se respondentům jevily setkávání literárního klubu (6,6 % žen a 2,7 % mužů), seminář na téma bezpečnosti na internetu (2,6 % žen, 9,5 % mužů) a kurz počítačové gramotnosti (6,6 % žen, 12,2 % mužů).

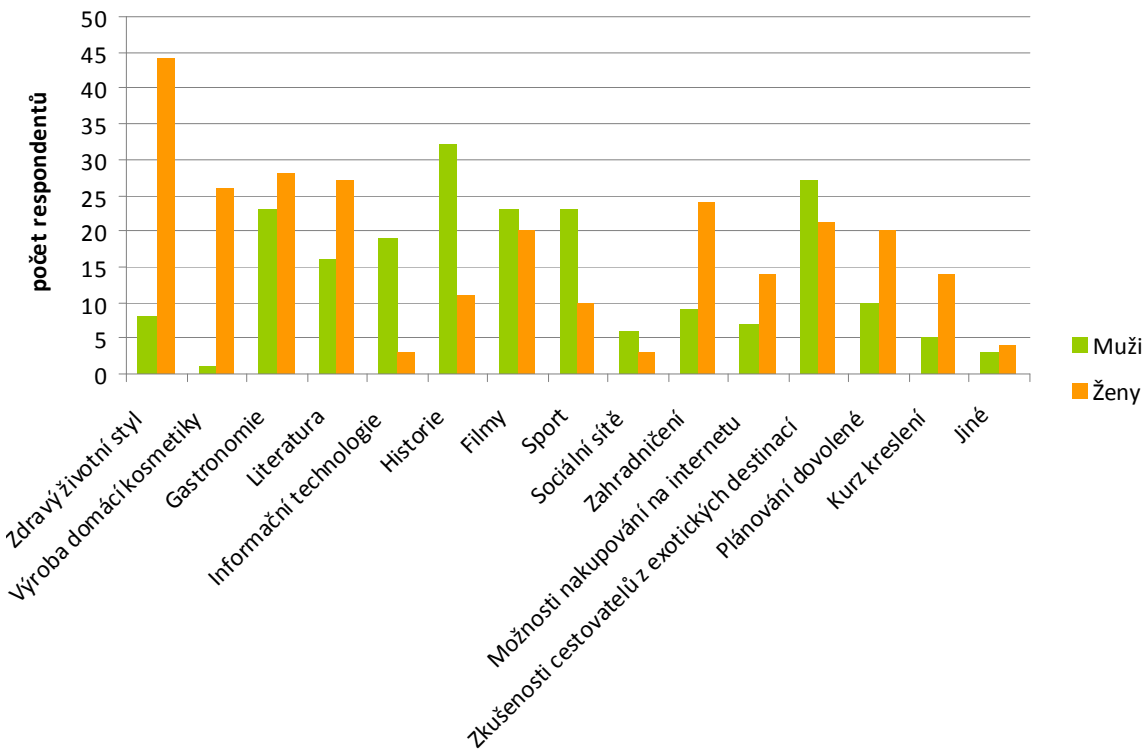

Graf 4: Témata kulturních a vzdělávacích akcí

Co se týče zájmových preferencí, jednoznačně se potvrdila hypotéza, že ženy budou mít největší zájem o akce s tematikou zdravého životního stylu. Tuto možnost zvolilo celých 57,9 % z nich. U mužů to bylo pouze 10,8 %. Dalšími dominujícími tématy byla u žen gastronomie (36,8 %) a literatura (35,5 %). Muže nejvíce zaujalo téma historie (43,2%), zkušenosti cestovatelů do exotických destinací (36,5 %), což odpovídá výsledkům z předcházející otázky, kdy byly cestopisné přednášky preferovány největším počtem mužů. Shodných 31,1 % získala u mužů témata gastronomie, filmy a sport. Nejméně respondentek označilo jako zajímavou tematiku informačních technologií (3,9 %) a sociálních sítí (3,9 %). U mužů nebyla preferována možnost výroby domácí kosmetiky (1,4 %), což se dalo očekávat, dále kurz kreslení (6,8 %) a, v souladu s odpověďmi žen, také sociální sítě (8,1 %).

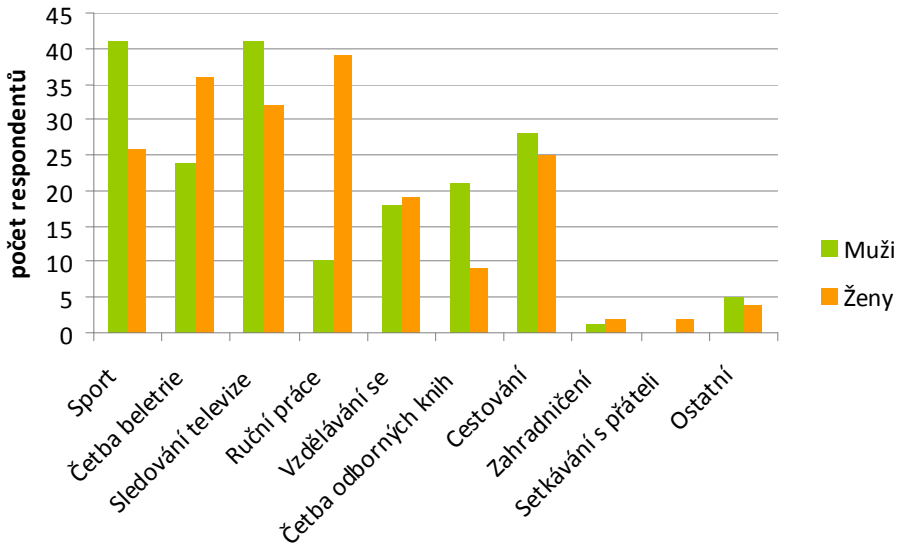

Graf 5: Preferované způsoby trávení volného času respondentů

Nejvíce žen se ve volném čase věnuje ručním pracím (51,3 %), následuje četba beletrie (47,4 %), která předstihla možnost sledování televize (42,1 %). Co se týče mužů, shodně 55,4 % z nich se věnuje sportu a sledování televize. S 37,8 % následuje možnost cestování. Velké rozdíly mezi odpověďmi žen a mužů jsou v oblastech četby odborných knih (11,8 % žen a 28,4 % mužů) a ruční práce, které uvedlo pouze 13,5 % mužů.

5.4.3 Volnočasové vzdělávání uživatelů střední generace

V následujícím textu shrnuji odpovědi, které respondenti uvedli v otevřené otázce č. 14. Několika z nich jsem pak pokládala doplňující otázky, abych dosáhla upřesnění odpovědí.

Více než polovina respondentů uvedla, že se ve volném čase vzdělává. Konkrétně jich bylo 55,7 %. Z žen se vzdělává 60,5 % z nich, mužů přesně polovina.

Z odpovědí jsem zjistila, že pravděpodobně existuje vazba mezi stupněm dosaženého formálního vzdělání respondentů a ochotou vzdělávat se ve volném čase. Nejvyšší podíl kladných odpovědí byl ve skupině vysokoškoláků, ve volném čase se vzdělává 70,2 % z nich. U středoškoláků s maturitou je to 60,4 %. U ostatních stupňů vzdělání se mi nepodařilo získat dostatečné množství respondentů. Například u lidí se základním vzděláním se vzdělává 23,1 %, což odpovídá 3 respondentům z celkového počtu 13, což považuji za příliš malý vzorek pro vytvoření obecného relevantního závěru.

Mezi nejčastěji zmiňované oblasti vzdělávání, které respondenti uvedli, patřilo studium cizích jazyků a profesní vzdělávání. Mezi uvedené profese patřily například ty

z oblasti zdravotnictví, práva a pedagogiky, kde se jedná zejména o osvojování si nových pedagogických postupů.

Mezi respondenty bylo také 10 pracovníků v oblasti IT technologií a všichni shodně uvedli, že v jejich oboru je velmi důležité se neustále průběžně vzdělávat, neboť tato oblast se velmi rychle vyvíjí. Navštěvují tedy kurzy, vykonávají zkoušky a informace vyhledávají v cizojazyčné literatuře, zejména v odborných článcích.

Další oblastí vzdělávání byly společenské vědy, právo, ekonomie, psychologie, filozofie a sociologie. Studijní metodou je v tomto případě čtení odborných publikací.

Asi pětina všech dotázaných se vzdělává v některé umělecké oblasti. Je to především výuka hry na hudební nástroj, taneční kurzy a výtvarné činnosti. Mezi ty patřilo vyrábění z keramiky, výroba šperků z různých materiálů, kurzy kresby a malby a podobně.

Četnou odpovědí také bylo, že se respondenti učí vařit, navštěvují kurzy, hledají nové recepty a postupy na internetu, případně sledují kuchařské pořady v televizi. Zvláště ženy se zajímají o to, co a z čeho vaří, neboť téma gastronomie jde ruku v ruce s oblastí zdraví, zdravé výživy a zdravého životního stylu obecně. Informace hledají hlavně v ženských časopisech a v zájmových skupinách na Facebooku, kde sledují různé komunity, jako jsou například vegetariáni, vegani, vitariání či příznivci přírodního léčitelství, kde hledají inspiraci pro běžný život. Tyto informace jsem získala osobně položenými doplňujícími otázkami.

Dvě respondentky uvedly, že navštěvují kurzy s kávovou tematikou, například kurz latte art a teoretické přednášky o kávě.

Zvláště u mužů je populární sledování dokumentů, především s přírodopisnou a cestopisnou tematikou. Muži také uváděli, že sledují dokumenty o různých obdobích historie a historické dokumentární rekonstrukce, zejména o období 2. světové války.

Někteří respondenti uvedli, že se věnují všeobecnému osobnostnímu rozvoji a rozšiřování všeobecného přehledu.

Jeden z respondentů je studentem vysoké školy, kterou začal studovat z profesních důvodů. Je jediným z respondentů, který v současné době rozšiřuje své formální vzdělání, a to v oblasti státní správy.

5.4.4 Závěry první části průzkumu

Na základě analýzy průzkumu mezi vybranými příslušníky střední generace ve věku 40–55 let ze Vsetína, Nového Jičína a Valašského Meziříčí lze vyvodit následující závěry:

Mezi oslovenými byla nadpoloviční většina registrována v knihovně. Tím se nepotvrdilo mé očekávání, neboť jsem předpokládala, že příslušníci této věkové skupiny nebudou služeb knihoven využívat v takové míře. Překvapivým zjištěním pro mě bylo, že nejvíce registrovaných čtenářů mezi oslovenými neměla vsetínská, ale meziříčská knihovna.

Mezi nejhojněji využívané služby knihoven patří půjčování knih, čehož využívají hlavně ženy vedle návštěvy kulturních akcí a čítárny. U mužů rovněž převažuje půjčování knih, vedle toho pak internet a kopírování dokumentů.

Ač má většina respondentů povědomí o pořádaných akcích, reálně je využívá pouze třetina z nich. Je to hlavně kvůli nedostatku času a tomu, že témata akcí neodpovídají preferencím skupiny. Pokud se již pro účast na akci rozhodnou, jsou to cestopisné přednášky, vernisáže výstav a vzdělávací kurzy.

Jako nejzajímavější typy akcí se ukázaly workshopy kreativních činností pro ženy, pro muže pak cestopisné přednášky. Nejméně respondentů uvedlo, že je zaujaly aktivity literárního klubu.

Potvrdila se hypotéza, že mezi ženami bude největší zájem o akce s tematikou zdravého životního stylu a kreativní činnosti. U mužů naopak nebyl zájem o témata, jež jsem předpokládala, tedy semináře, týkající se informační gramotnosti. Nejvíce respondentů zaujalo téma historie a cestování. V případě cestování se vyvrátila hypotéza, že větší zájem bude o semináře s tematikou plánování dovolené, jednoznačně převažoval zájem o tradiční přednášky cestovatelů do exotických destinací.

Předpokládala jsem, že větší zájem o akce budou mít ženy. Při vyhodnocení otázek jsem však zjistila, že jsou to naopak muži. Nadpoloviční většina respondentů se ve volném čase vzdělává. Jedná se především o oblasti profesního vzdělávání, cizí jazyky, umění a gastronomii.

5.5 Hodnocení akcí prostřednictvím rozhovorů s respondenty

Rozhovory s respondenty jsem vedla nad soupisem akcí knihoven, které proběhly v březnu 2014. Součástí byla číselná škála 1–5, hodnota 1 znamenala nejmenší zájem o účast na uvedené akci, hodnota 5 pak nejvyšší. Následovalo slovní hodnocení. Originální soupis se nachází v příloze č. 2. Číselnou hodnotu, kterou akcím na škále přiřadili, uvádím za názvem akce v závorce. Rozhodla jsem se nepublikovat celé znění rozhovorů, ale jejich shrnutí, popř. vybrané doslovné citace, které jsou uvedené v uvozovkách.

Podrobnější popis hodnocení respondentů jsem napsala pro ukázku u prvních 3 nich, z každého sledovaného města jednoho. U dalších jsem sepsala pouze závěry, které z rozhovorů vyplynuly. Rozhovory jsem vedla osobně, popř. telefonicky prostřednictvím služby *Skype*.

Při zpracovávání rozhovorů jsem zjistila omezení zvolené metody hodnocení anotací akcí. Hlavním problémem bylo, že jednotlivé knihovny měly různě zpracované popisy akcí a u některých nebylo jednoznačné, co při účasti na návštěvníky čeká. Lepší variantou by bylo dotazování účastníků akce bezprostředně po jejím absolvování. V tomto případě bych doporučila knihovnám, aby návštěvníkům předložily k vyplnění krátký dotazník, kterým by získaly okamžitou zpětnou vazbu.

V tomto případě byly rozhovory vedeny na hypotetické úrovni, většina respondentů se v praxi akcí knihoven nezúčastňuje. Respondenti, kteří nejsou registrovanými uživateli knihoven neměli příliš povědomí o akcích, které tam probíhají a jejich složení pro ně bylo příjemným překvapením. Dva respondenti se domnívali, že akce knihoven slouží pouze k propagaci čtenářství u dětí. Jeden z nečtenářů si, na základě těchto informací, zaregistroval svou e-mailovou adresu do newsletteru knihovny ve Valašském Meziříčí a projevil přání se některé z následujících akcí zúčastnit.

5.5.1 První rozhovor

Mým prvním respondentem byla Eva, dvaačtyřicetiletá pracovnice muzea. Má 2 děti ve věku 12 a 13 let a žije v Novém Jičíně. V městské knihovně není registrovanou uživatelkou. Postupně zhodnotila anotace akcí, konaných ve Vsetíně, Novém Jičíně a Valašském Meziříčí, nezúčastnila se žádné z nich.

Městská knihovna ve Vsetíně

Akci *Kabelkový jarmark aneb jaro chce změnu* ***(3)*** Eva ohodnotila číslem 3, což znamená, že si nebyla jistá, zda by se akce zúčastnila. Jako velmi dobrý nápad hodnotila umístění knihy do každé kabelky, neboť v tom vidí propojení s hlavním posláním knihovny, tedy rozšiřováním povědomí o knihách, čtenářství a poskytováním dokumentů. Důvodem zdrženlivosti vůči jednoznačně pozitivnímu hodnocení je to, že nemůže ovlivnit, jakou knihu si z akce odnese a zda bude využitelná. Ocenila by tedy možnost vybrat si jak kabelku, tak knihu.

Dopoledne plné aktivit pro děti i dospělé ***(2)*** ji nezaujalo z toho důvodu, že má již dost velké děti. V případě, že by byly menší, možná by se akce zúčastnila, ale namítala, že podobných akcí je všude spousta a nepovažuje ji za originální.

U besedy *Co v archivu nenajdete* ***(1)*** považovala Eva za hlavní problém anotaci, která jednoznačně neurčuje, co od akce čekat. Osoby, o nichž se anotace zmiňuje, nezná. Domnívá se tedy, že by bylo vhodné alespoň v náznaku informovat, o koho se jedná. Ani tak ji však téma odbojových stezek nezajímá.

Týden čtení aneb čtení sluší každému a besedy s tím spojené nepovažovala za zajímavé, neboť ji nebaví hlasité předčítání, ať se týká čehokoliv a kohokoliv. Anotace z webové stránky je nedostatečná, není jednoznačně uvedeno, kdo bude dětem číst.

20 minut s dětskou knihou ***(1)*** opět nebylo zajímavé, jelikož její vlastní děti jsou na to velké. Obecně vzato však hodnotila kladně, jakožto zastánce podpory dětského čtenářství například před sledováním televize. Společné čtení rodičů a dětí pokládá za prohloubení vztahu mezi nimi a sama svým dětem v minulosti četla.

*Mozkocvična aneb dá se paměť trénovat?(****3****)* Tuto akci považovala za velmi zajímavou, zvláště v případě, že součástí byly praktické ukázky trénování paměti. S tím je totiž nutné začít co nejdříve. Ocenila také souvislost s Národním týdnem paměti, který právě probíhal.

Tvořivá dílna u Mouchy CC ***(1)*** – v tomto případě se jednalo o nedostatečně podrobné informace v anotaci: *„Nechápu, co má tato akce být – výstava výtvorů? Workshop k knihovně, kde se výtvory budou dělat? A co vlastně budou tvořit? Z anotace nejde nic moc vyčíst, nevím, na co bych to měla jít.“*

Jak se z rozhlasové reportérky stala pohádkářka ***(1)***, akce která se rovněž nesetkala s pozitivním hodnocením, neboť respondentku nezajímají besedy s autory.

Jsi na tahu! ***(1)*** Zní spíše jako program pro děti, ale není uvedeno, pro koho přesně je akce určena. Je potřeba pozvánku zatraktivnit, nicméně ani v tom případě by nešla.

Vodafone akademie – začínáme s tabletem ***(1)*** zhodnotila Eva takto *„Technické věci mě moc nezajímají, tablet nemám a neplánuji kupovat, takže pro mě neatraktivní téma. Jinak by to ale mohlo být fajn, je to hezky praktické, žádné teoretické přednášky, které jsou ve výsledku k ničemu.“*

Asistovaná reprodukce včera dnes a zítra ***(1)*** je další z témat, které ji nenavnadily. Děti má a podobným problémům se naštěstí vyhnula. Připadalo jí to jako zvláštní téma do knihovny, ale proč ne, jedná se o vzdělávání a to do knihovny patří.

Pavol Rankov ***(1)*** a jeho autorské čtení bylo zhodnoceno obdobně jako předešlé. Besedy s autory a jejich předčítání ji k návštěvě nepřimějí.

Hrabalovský den v knihovně a ocenění nejlepší čtenářské rodiny ***(3)*** byl hodnocen lépe, neboť se jedná o Evina oblíbeného autora. Je tedy pravděpodobné, že by se akce zúčastnila, pokud by měla čas. Jen ji klasicky odrazuje hlasité čtení ukázek z knih.

Název akce	**hodnocení**
Kabelkový jarmark aneb jaro chce změnu	3
Dopoledne plné aktivit pro děti i dospělé	2
Co v archivu nenajdete	1
Týden čtení aneb čtení sluší každému	1
20 minut s dětskou knihou	1
Mozkocvična aneb dá se paměť trénovat?	3
Tvořivá dílna u Mouchy CC	1
Jak se z rozhlasové reportérky stala pohádkářka	1
Jsi na tahu!	1
Vodafone akademie – začínáme s tabletem	1
Asistovaná reprodukce včera dnes a zítra	1
Pavol Rankov	1
Hrabalovský den v knihovně a ocenění nejlepší čtenářské rodiny	3
Průměrné hodnocení na jednu akci (součet hodnocení/počet akcí)	**1,6**

Tab. č. 5: Hodnocení akcí Městské knihovny ve Vsetíně za březen 2014 na číselné škále první respondentkou Evou

Městská knihovna v Novém Jičíně

Hlavním problémem výstavy *Fantasy hlavy – 9 tváří a 9 knih tvé fantasie* ***(2)*** je z pohledu Evy to, že ji keramické výrobky neslovují. Více by se jí líbila například výstava maleb s fantasy tematikou, neboť tu má ráda a sama se malování ve volném čase věnuje. Vzhledem k tomu, že výstava probíhala v půjčovně, pravděpodobně by se přišla podívat, na vernisáž by ale nedorazila. Jaký je návrh na zatraktivnění? *„Líbilo by se mi, kdyby třeba*

v rámci vernisáže proběhl workshop, kde bych si mohla sama něco vyrobit, třeba i z té keramiky a odnést si domů nějakou drobnost. V tom případě bych byla i ochotná zaplatit nějaké vstupné.“

Autorské čtení Jana Buriana – Ženou se člověk nerodí, ale stává ***(1)*** – opět se jedná o neoblíbené autorské čtení. Nicméně, na základě uvedené anotace projevila Eva přání, knihu si půjčit a přečíst, takže jako reklamu knize hodnotila velmi pozitivně.

Seznámení s internetem pro začátečníky ***(1)*** – vysloveně akce pro seniory. Eva základy práce s internetem ovládá, podobné školení tedy nepotřebuje. S čím si neví rady, s tím se obrací na své děti, které jsou v tomto směru zdatnější.

Přednáška na téma *Strava na jaře a jarní očistné kůry* ***(5)*** zaujala respondentku nejvíce. Uvedené téma ji zajímá a baví. Uvítala by tipy, jaké bylinky na jaře využít, kde je najít, jak poznat, s čím se dají splést a podobně. Dále ocenila to, že je přednáška vedena odborníky na výživu a dozvěděla by se, co má kdy jíst, aby to jejímu tělu co nejlépe prospívalo.

Cestovatelská přednáška *Malajsie a Singapur* ***(5)*** se také zařadila mezi ty zajímavé. Eva dokonce uvedla, že přednášky s touto tematikou občas navštěvuje. Zajímají ji zkušenosti cestovatelů do exotických destinací, zvláště vyzdvihnutí zajímavostí a specifických zvyků, které se k dané zemi váží: *„Nechci poslouchat, jak někdo hodinu mluví o něčem, co si o té které zemi můžu přečíst v průvodci, nebo co mi řeknou v Cestománii. Chci vědět, jak se tam žije, jací jsou lidi, co zajímavého se stalo po cestě. Taky bych ráda zjistila, co mám udělat, kdybych se tam chtěla vypravit taky, třeba jaké očkování si dát, kde se tam dá spát a co bych mohla jíst. Hlavně ne žádné učebnicové přednášky z průvodce. A samozřejmě s fotkami, je jedno, jestli architektury a památek nebo přírody.“*

Název akce	**hodnocení**
Fantasy hlavy – 9 tváří a 9 knih tvé fantasie	2
Autorské čtení Jana Buriana – Ženou se člověk nerodí, ale stává	1
Seznámení s internetem pro začátečníky	1
Strava na jaře a jarní očistné kůry	5
Malajsie a Singapur	5
Průměrné hodnocení na jednu akci (součet hodnocení/počet akcí)	**2,8**

Tab. č. 6: Hodnocení akcí Městské knihovny v Novém Jičíně za březen 2014 na číselné škále první respondentkou Evou

Městská knihovna ve Valašském Meziříčí

První akcí v březnu v knihovně ve Valašském Meziříčí bylo promítání filmu *Bílá masajka* ***(1)***. Tu Eva zhodnotila nejnižší známkou škály, neboť na promítání filmů nechodí ani do kina. Raději si pustí film doma, kde má na sledování klid a nechá na sebe působit příběh.

Migréna – prevence a formy svépomoci ***(3)*** – vzhledem k tomu, že Eva čas od času migrénou trpí, zaujala ji především ukázka protimigrénové uvolňující masáže, neboť by si z akce odnesla nějakou praktickou zkušenost. Na anotaci ji však velmi odradila poslední věta, kde je zmíněno, že součástí akce je prezentace výrobků značky *Energy*. Není vysvětleno, co je to za firmu a zda se nejedná o pofidérní prodejní akci. Situaci by změnilo, kdyby bylo popsáno, že se jedná o ryze českou firmu, která se zabývá distribucí přírodních doplňků stravy a kosmetiky. Je to také průkopník alternativní medicíny v Česku. Tato informace bohužel chybí, jinak by hodnocení bylo 5.

Čtenářské soutěže *Čtenář roku 2014* ***(1)*** by se Eva nezúčastnila, nebyl by tedy důvod k návštěvě vyhlášení výsledků.

Téma *O historii písma a typografii* ***(1)*** respondentku nezaujalo a neprojevila zájem se o něm dozvědět více na přednášce.

Název akce	**hodnocení**
Bílá masajka	1
Migréna – prevence a formy svépomoci	3
Čtenář roku 2014	1
O historii písma a typografii	1
Průměrné hodnocení na jednu akci (součet hodnocení/počet akcí)	**1,5**

Tab. č. 7: Hodnocení akcí Městské knihovny ve Valašském Meziříčí za březen 2014 na číselné škále první respondentkou Evou

Hodnocení akcí ukázalo, že podle první respondentky měla v březnu 2014 nejlépe sestavený program knihovna v Novém Jičíně, neboť témata akcí nejlépe odpovídala jejím zájmovým preferencím, neboť ji zajímá zdravý životní styl a cestopisné přednášky. Průměrné hodnocení na dané škále bylo 2,8, což je ze sledovaných knihoven nejvíce.

Ve Vsetíně bylo, podle ní, sice velké množství akcí, ale jejich popisy v programu na webových stránkách knihovny považuje za nedostatečné a nicneříkající. Průměrné hodnocení akcí mělo hodnotu 1,6. Témata, kterých se akce týkaly jí nepřipadaly dostatečně zajímavé, až na *Jarmark*, který hodnotila jako velmi originální.

Nejhůře v hodnocení dopadla knihovna ve Valašském Meziříčí s průměrným hodnocením 1,5. Akce knihovny jí připadaly celkově neoriginální a bez nápadu.

5.5.2 Druhý rozhovor

Další rozhovor jsem vedla s Josefem, který pracuje jako IT expert v soukromé firmě. Je mu 43 let, má 2 děti ve věku 9 a 12 let a žije ve Valašském Meziříčí. Je registrovaným čtenářem knihovny. Uvedených akcí se nezúčastnil, několikrát však navštívil projekce jiných filmů v rámci cyklu *Literatura na filmovém plátně* v meziříčské knihovně.

Městská knihovna ve Vsetíně

Akce *Kabelkový jarmark aneb jaro chce změnu* ***(2)*** jej, jakožto muže, příliš nezaujala. Tvrdí však, že manželce či ženám ve svém okolí by podobnou akci doporučil. *„Já sám bych se podobné akce určitě nezúčastnil, líbí se mi však nápad, že výtěžek akce jde na nákup dětských knížek a her do knihovny, protože knihovny je třeba v tomto směru podporovat.“*

Dopoledne plné aktivit pro děti i dospělé ***(4)*** – z popisu si nebyl jistý, zda je akce vhodná i pro dospělé. Nejvíce jej zaujaly kvízy a hlavolamy, pokud by byly zaměřené i na dospělé návštěvníky. S dětmi by se pravděpodobně zúčastnil.

Popis akce *Co v archivu nenajdete* ***(1)*** obsahuje jména, která jsou pro Josefa neznámá, takže jej nepřiměla k návštěvě.

Akce v rámci *Týdne čtení* ***(3)*** hodnotil rozpačitě: *„Nevím přesně, co si pod podobnou akcí představit, jak by probíhala a kdo bude vlastně číst. Myslím, že akce mají dost slabý popis.“*

20 minut s dětskou knihou ***(4)*** přivádí děti do kontaktu s knihou a vede je to k tomu, aby si vybudovaly vztah ke knihám a netrávily zbytečně moc času u počítače, což považuje Josef za velmi důležité.

Akce *Mozkocvična aneb dá se paměť trénovat?****(4)*** by se určitě zúčastnil, protože *„Myslím, že je důležité začít s prevencí zhoršování paměti ještě v době, kdy to není tak zlé a získat nějaké tipy, jak paměť trénovat.“*

Tvořivá dílna u Mouchy CC ***(1)*** není pro jeho věkovou kategorii. Své děti by tam poslal, ale s nimi by se nezúčastnil.

Beseda *Jak se z rozhlasové reportérky stala pohádkářka* ***(2)*** je podle něj také určená dětem a téma jej nezaujalo. Kdyby měl povědomí o knihách, které autorka píše,

například z dětství, patrně by jej zajímalo pozadí jejich vzniku. Povědomí o nich však nemá.

Jsi na tahu! ***(3)*** je další akcí pro děti. Jeho samotného však zajímají postřehové a motorické hry, které by rád viděl v praxi.

Kurz *Vodafone akademie – začínáme s tabletem* ***(1)*** je pro něj, jakožto IT experta, bezpředmětný. Pro ostatní, kteří nemají povědomí o této technologii, je to však užitečný kurz. Zvláště oceňuje možnost půjčit si tablet přímo v knihovně. Domnívá se však, že je akce určena spíše pro starší věkovou kategorii.

Stejně jako první respondentka nemá zájem o besedu *Asistovaná reprodukce včera dnes a zítra* ***(1),*** neboť vlastní děti již má a téma jej nezajímá.

Besedy s *Pavlem Rankovem* ***(4)*** by se Josef zúčastnil. Tohoto autora nezná a rád by poznal jeho tvorbu. Akce typu autorské čtení mu připadá zajímavá.

Hrabalovský den v knihovně a ocenění nejlepší čtenářské rodiny ***(5)*** jej zaujala, neboť se podle popisu jedná o bohatý program. Nejzajímavější mu připadaly ukázky z knih, neboť se rád účastní hlasitého čtení. Kromě toho je součástí programu i soutěž, což jako soutěživý muž uvítá.

Název akce	**hodnocení**
Kabelkový jarmark aneb jaro chce změnu	2
Dopoledne plné aktivit pro děti i dospělé	4
Co v archivu nenajdete	1
Týden čtení aneb čtení sluší každému	3
20 minut s dětskou knihou	4
Mozkocvična aneb dá se paměť trénovat?	4
Tvořivá dílna u Mouchy CC	1
Jak se z rozhlasové reportérky stala pohádkářka	2
Jsi na tahu!	3
Vodafone akademie – začínáme s tabletem	1
Asistovaná reprodukce včera dnes a zítra	1
Pavol Rankov	4
Hrabalovský den v knihovně a ocenění nejlepší čtenářské rodiny	5
Průměrné hodnocení na jednu akci (součet hodnocení/počet akcí)	**2,7**

Tab. č. 8: Hodnocení akcí Městské knihovny ve Vsetíně za březen 2014 na číselné škále druhým respondentem Josefem

Městská knihovna v Novém Jičíně

Fantasy hlavy – 9 tváří a 9 knih tvé fantasie ***(4)*** jej zaujaly, neboť fantasy knihy dříve četl a líbilo by se mu vrátit se alespoň touto cestou do té doby. V současné době se věnuje exaktnímu technickému oboru a ve volném čase rád vyhledává protiváhu v podobě fantasy témat.

Z popisu akce *Autorské čtení Jana Buriana – Ženou se člověk nerodí, ale stává* ***(4)*** vyplývá, že zábavná bude především pro ženy, ale přesto by se rád zúčastnil, neboť by mohl pozvat také svou manželku a strávit s ní společný čas na kulturní akci.

Seznámení s internetem pro začátečníky ***(1)*** je pro něj, stejně jako akce seznámení s tablety, nerelevantní.

Přednáška *Strava na jaře a jarní očistné kůry* ***(1)*** zajímavá není*: „Problémy s váhou ani zdravím naštěstí nemám, takže se o podobné věci nezajímám. Mám z toho pocit, že by mi někdo radil, co mám a nemám jíst a to se mi poslouchat nechce.“*

Malajsie a Singapur ***(5)*** je hodnocena nejlépe, neboť jej tematika cestování zajímá a navštěvuje je: *„Má jiný rozměr, pokud se dozvím o cizí zemi od někoho, kdo tam byl. Čekám, že si odnesu i praktičtější rady pro vlastní cestování a zjistím, jestli tyto oblasti stojí za návštěvu.“*

Název akce	**hodnocení**
Fantasy hlavy – 9 tváří a 9 knih tvé fantasie	4
Autorské čtení Jana Buriana – Ženou se člověk nerodí, ale stává	4
Seznámení s internetem pro začátečníky	1
Strava na jaře a jarní očistné kůry	1
Malajsie a Singapur	5
Průměrné hodnocení na jednu akci (součet hodnocení/počet akcí)	**3,0**

Tab. č. 9: Hodnocení akcí Městské knihovny v Novém Jičíně za březen 2014 na číselné škále druhým respondentem Josefem

Městská knihovna ve Valašském Meziříčí

Filmová projekce v knihovně je podle něj výborný nápad, sám se několika projekcí v tomto cyklu zúčastnil, konkrétně *Bílá masajka* ***(1)*** by jej však k návštěvě nepřesvědčila, neboť se nejedná o téma filmu, které by si vybral.

Přednáška *Migréna – prevence a formy svépomoci* ***(3)*** pro Josefa není přínosná, protože podobnými problémy netrpí. Ze zmínky, že součástí akce jsou výrobky firmy, nabyl dojmu, že se jedná o čistě prodejní akci, která nevzbuzuje důvěru.

Na akci *Čtenář roku 2014* ***(1)*** jej odrazuje hudební doprovod, protože tento druh hudby nepreferuje. Postrádá také informaci, co dalšího se bude na akci dít, kromě vyhlášení soutěže a hudebního čísla.

Přednáška *O historii písma a typografii* ***(5)*** má zajímavé téma, jelikož respondenta zajímá historie. Ocenil návaznost tématu na knihovní prostředí a přiměřenou délku přednášky, která je 2 hodiny.

Název akce	**hodnocení**
Bílá masajka	1
Migréna – prevence a formy svépomoci	3
Čtenář roku 2014	1
O historii písma a typografii	5
Průměrné hodnocení na jednu akci (součet hodnocení/počet akcí)	**2,5**

Tab. č. 10: Hodnocení akcí Městské knihovny ve Valašském Meziříčí za březen 2014 na číselné škále druhým respondentem Josefem

Na akcích vsetínské knihovny respondent ocenil, že jsou různorodé, i když jej všechna témata nezaujala.

Na základě popisů akcí novojičínské knihovny si dovedl lépe představit, co jej při návštěvě čeká a vzbudily v něm chuť se akcí zúčastnit.

Co se týče číselného hodnocení, nejlépe z něj vyšla novojičínská knihovna s hodnotou 3,0, jako další byla knihovna ve Vsetíně s 2,7 a nejhůře hodnocená byla knihovna meziříčská s číslem 2,5.

5.5.3 Třetí rozhovor

Třetí rozhovor jsem vedla s Renatou, úřednicí ze Vsetína. Je jí 48 let a má jednu pětadvacetiletou dceru. Je registrovaná v knihovně a aktivně se účastní jejích akcí. Z níže uvedených navštívila *Kabelkový jarmark*.

Městská knihovna ve Vsetíně

Akci *Kabelkový jarmark aneb jaro chce změnu* ***(5)*** vyhodnotila Renata jako velmi zajímavou. Dokonce se jí sama zúčastnila. Ocenila to, že měla možnost se na ní potkat se stejně zájmově orientovanými ženami a oživit svoji sbírku doplňků o nové přírůstky.

Zároveň poskytla několik svých kabelek a knih, které už měla přečtené a touto cestou je poslala „do světa“.

Dopoledne plné aktivit pro děti i dospělé ***(2)*** pro ni bylo bezpředmětné, neboť nemá malé děti, pouze dospělou dceru, které je již 25 let. V případě, že by malé děti měla, akce jí připadá zajímavá, vyzdvihla důležitost rozvíjení kreativních dovedností u dětí.

Beseda *Co v archivu nenajdete* ***(1)*** se zde nesetkala s úspěchem, tato tematika ji nezajímá.

Týden čtení aneb čtení ***(4)*** zhodnotila jako dobře postavenou akci, zvláště ji zaujalo čtení ve vsetínské Charitě.

20 minut s dětskou knihou ***(4)*** **–** opět určeno pro děti a rodiče, měla-li by menší děti, určitě by se zúčastnila, rozvoj čtenářství od útlého věku považuje za velmi důležitou součást budování vztahu mezi rodiči a dětmi. Akci by tedy podporovala.

*Mozkocvična aneb dá se paměť trénovat?(****4****)* bylo by potřeba dohledat podrobnější informace a zjistit, co od akce čekat, uvedená anotace neříká vše, nicméně s velkou pravděpodobností by akci navštívila už ze zvědavosti, co je možné se naučit.

Tvořivá dílna u Mouchy CC ***(2)*** – podobný případ jako u ostatních akcí, určených dětem. Nemá dítě na umělecké škole, akce je pro ni bezpředmětná.

Jak se z rozhlasové reportérky stala pohádkářka ***(1)*** *– „Nemyslím si, že mě to zajímalo. Nemám dobrý vztah k besedám, kdy někdo v životě něco prožil a teď má tendenci sdělovat svoje zážitky na veřejnosti. Taky jsem něco zažila a nemám potřebu to prezentovat, tak to nechci slyšet ani od jiných*

Akce *Jsi na tahu!* ***(1)*** respondentku nezaujala, protože odjakživa nemá ráda společenské hry. Téma jde tedy zcela mimo ni.

Na kurz *Vodafone akademie – začínáme s tabletem* ***(4)*** *by se* šla podívat alespoň na začátek a zjistila, zda je kurz vhodný pro ni, jaké je tempo vyučování a podobně. S tabletem příliš pracovat neumí a ráda by se dozvěděla, zda tato technologie odpovídá jejím potřebám a zda by jej vůbec využila v případě, že se rozhodne jej pořídit do domácnosti.

Asistovaná reprodukce včera dnes a zítra ***(1)*** je mimo Renatin zájem, neboť dítě má, další neplánuje a téma pro ni tím pádem není zajímavé.

Pavol Rankov ***(1)*** a jeho autorské čtení bylo zhodnoceno obdobně jako předešlé. Bylo by potřeba autora znát, popřípadě od něj přečíst několik knih, aby ji zajímalo, co nového napsal. V minulosti o něm však neslyšela.

Hrabalovský den v knihovně a ocenění nejlepší čtenářské rodiny ***(4)*** byl hodnocen kladněji. Jako čtenář Hrabalovo dílo příliš zmapováno nemá, ale zfilmování některých patří k jejím oblíbeným filmům. Ukázky z knih i filmů ji tedy navnadily k návštěvě.

Název akce	**hodnocení**
Kabelkový jarmark aneb jaro chce změnu	5
Dopoledne plné aktivit pro děti i dospělé	2
Co v archivu nenajdete	1
Týden čtení aneb čtení sluší každému	4
20 minut s dětskou knihou	4
Mozkocvična aneb dá se paměť trénovat?	4
Tvořivá dílna u Mouchy CC	2
Jak se z rozhlasové reportérky stala pohádkářka	1
Jsi na tahu!	1
Vodafone akademie – začínáme s tabletem	4
Asistovaná reprodukce včera dnes a zítra	1
Pavol Rankov	1
Hrabalovský den v knihovně a ocenění nejlepší čtenářské rodiny	4
Průměrné hodnocení na jednu akci (součet hodnocení/počet akcí)	**2,6**

Tab. č. 11: Hodnocení akcí Městské knihovny ve Vsetíně za březen 2014 na číselné škále třetí respondentkou Renatou

Městská knihovna v Novém Jičíně

Hlavním problémem výstavy *Fantasy hlavy – 9 tváří a 9 knih tvé fantasie* ***(1)*** je podle respondentky to, že knihovna, podle ní, není místem pro výstavy. Pokud bych chtěla vidět výtvarná díla, šla by do galerie, ne do knihovny.

Autorské čtení Jana Buriana – Ženou se člověk nerodí, ale stává ***(4)*** – v tomto případě by se autorského čtení zúčastnila. Tvorbu autora zná a líbí se jí.

Seznámení s internetem pro začátečníky ***(1)*** není akce pro ni, práci na internetu zvládá, v práci jej využívá denně. Pokud si není v některé oblasti jistá, radí se s dcerou.

Přednášku na téma *Strava na jaře a jarní očistné kůry* ***(3)*** by pravděpodobně navštívila, hlavně aby zjistila, zda se v uvedeném tématu dozví nějaké novinky a tipy, jak žít o něco zdravěji.

Cestovatelská přednáška *Malajsie a Singapur* ***(1)*** respondentku nezaujala vůbec: *„Jak jsem řekla u toho prezentování životních zkušeností, nechci chodit na takové akce. Kromě toho mě nezajímají taková místa. Když už bych měla na nějakou cestovatelkou přednášku jít, byla by to země, kam bych se podívala a která je dostupná. Třeba Itálie nebo*

Řecko. Pokud něčí zkušenosti, tak o tom, jak v Řecku žijí jeho obyvatelé mimo turistickou sezónu. Co dělají, co jedí, jak žijí, když jsou jenom sami se sebou.“

Název akce	**hodnocení**
Fantasy hlavy – 9 tváří a 9 knih tvé fantasie	1
Autorské čtení Jana Buriana – Ženou se člověk nerodí, ale stává	4
Seznámení s internetem pro začátečníky	1
Strava na jaře a jarní očistné kůry	3
Malajsie a Singapur	1
Průměrné hodnocení na jednu akci (součet hodnocení/počet akcí)	**2,0**

Tab. č. 12: Hodnocení akcí Městské knihovny v Novém Jičíně za březen 2014 na číselné škále třerí respondentkou Renatou

Městská knihovna ve Valašském Meziříčí

Na promítání filmu *Bílá masajka* ***(4)*** by Renata šla, veřejná promítání filmů patří k jejím oblíbeným akcím a téma filmu ji zaujalo, dokonce jí byl doporučen známými.

Migréna – prevence a formy svépomoci ***(1)*** *– „Naštěstí nemám podobné problémy, na přednášku bych tedy nešla, nechci se preventivně učit něco, co mě třeba nikdy v životě nepotká. Akce vyloženě působí jako prezentace výrobků, kterou pořádá nějaká firma, to se mi nelíbí. Celkově mě nezajímají akce se zdravotní tematikou. O zdravotních problémech se nerada bavím, čtu o nich a podobně. Případné vlastní zdravotní problémy si řeším sama.“*

Není příliš aktivní čtenářkou, soutěže *Čtenář roku 2014* ***(1)*** by se tedy nezúčastnila.

U přednášky *O historii písma a typografii* ***(4)*** předpokládá, že bude i s praktickou ukázkou a dozvěděla by se něco nového. Téma historie a vývoje písma ji zajímá.

Název akce	**hodnocení**
Bílá masajka	4
Migréna – prevence a formy svépomoci	1
Čtenář roku 2014	1
O historii písma a typografii	4
Průměrné hodnocení na jednu akci (součet hodnocení/počet akcí)	**2,5**

Tab. č. 13: Hodnocení akcí Městské knihovny ve Valašském Meziříčí za březen 2014 na číselné škále třetí respondentkou Renatou

Nejbohatší program má knihovna č. 1, respondentka by šla na 4–5 z nich. Jedné se dokonce osobně zúčastnila. Knihovna má nejrozmanitější repertoár a její akce pro ni byly nejzajímavější. Získaly hodnocení 2,6.

Knihovna v Novém Jičíně měla akcí 5, zajímavé jsou pro Renatu 2. Dotkla se více oborů, neopakuje témata, má potenciál oslovit široké spektrum návštěvníků, do jejího vkusu se však „trefilo“ pouze autorské čtení. Na číselné škále ohodnotila akce průměrnou známkou 2, což bylo z uvedených knihoven nejméně.

Celkově hodnotila meziříčskou knihovnu podobně jako knihovnu novojičínskou. Uvedla především, že počet akcí považuje za velmi nízký. Průměrné hodnocení bylo 2,5.

5.5.4 Vyhodnocení druhé části průzkumu

Další rozhovory, které jsem provedla, již neuvádím v podrobném popisu a hodnocení akcí na číselné škále všemi respondenty uvádím v následující souhrnné tabulce. Respondentů bylo celkem 9 a v tabulce jsem uvedeni pod označením R1–R9. Kromě prvních 3 respondentů, jejichž podrobné odpovědi se nacházejí výše, jsem mluvila s dalšími 2 ženami (R4 a R6) a 4 muži (R5, R7, R8 a R9).

Masarykova veřejná knihovna ve Vsetíně

Název akce	**R1**	**R2**	**R3**	**R4**	**R5**	**R6**	**R7**	**R8**	**R9**	**Průměr**
Kabelkový jarmark aneb jaro chce změnu	3	2	5	5	1	4	3	1	1	**2,8**
Dopoledne plné aktivit pro děti i dospělé	2	4	2	3	4	3	3	2	4	**3,0**
Co v archivu nenajdete	1	1	1	1	1	1	5	4	1	**1,8**
Týden čtení aneb čtení sluší každému	1	3	4	2	2	4	1	2	2	**2,3**
20 minut s dětskou knihou	1	4	4	3	2	1	5	3	1	**2,7**
Mozkocvična aneb dá se paměť trénovat?	3	4	4	5	2	5	5	4	4	**4,0**
Tvořivá dílna u Mouchy CC	1	1	2	1	1	2	5	1	1	**1,7**
Jak se z rozhlasové	1	2	1	2	2	3	5	2	2	**2,2**

reportérky stala pohádkářka										
Jsi na tahu!	1	3	1	4	2	5	5	3	4	**3,1**
Vodafone akademie – začínáme s tabletem	1	1	4	1	4	1	5	5	1	**2,6**
Asistovaná reprodukce včera dnes a zítra	1	1	1	3	1	4	1	1	1	**1,6**
Pavol Rankov	1	4	1	2	3	3	5	5	1	**2,8**
Hrabalovský den v knihovně a ocenění nejlepší čtenářské rodiny	3	5	4	4	3	5	5	4	1	**3,8**
Průměrné hodnocení na jednu akci (součet hodnocení/počet akcí)	**1,6**	**2,7**	**2,6**	**2,8**	**2,2**	**3,1**	**4,8**	**2,8**	**1,8**	**2,7**

Tab. č. 14: Celkové hodnocení akcí Městské knihovny ve Vsetíně za březen 2014 na číselné škále

Z hodnocení respondentů na číselné škále vyplynulo, že nejméně zajímavá se jeví přednáška o asistované reprodukci. Je to hlavně z toho důvodu, že až na jednu respondentku a jednoho respondenta, mají všichni vlastní děti a další neplánují. Bezdětná respondentka naopak tvrdila, že se jedná o zajímavé téma, neboť akci vedou lidé z praxe a chtěla by se doptat přesně na to, co potřebuje vědět.

Podobný případ byla i *Tvořivá dílna u Mouchy CC*, protože se jednalo o akci pro děti a ty už jsou v případě respondentů odrostlé. Většinou však tvrdili, že kdyby byly děti menší, podobných akcí by se s nimi rádi zúčastnili. V ideálním případě by měli zájem o spojení s aktivitami pro dospělé, aby se pobavila celá rodina.

Další, nízko hodnocenou, akcí byla přednáška *Co v archivu nenajdete*. Bylo to především tím, že v anotaci jsou zmíněna jména osobností, které respondenti neznají. Také jim nepřipadalo zajímavé téma, až na 2 respondenty, které zaujalo téma z historie.

Naopak nejlépe hodnocenou akcí byla *Mozkocvična*. Je to z toho důvodu, že pokládali za důležité, začít s trénováním paměti co nejdříve a chtěli se dozvědět nějaké konkrétní praktické techniky, díky kterým mohou zlepšovat svou paměť.

Druhé nejvyšší hodnocení získala akce *Hrabalovský den*. Oslovení od akce očekávali, že si osvěží znalosti ze školy, připomenou si tvorbu autora, a rádi by se dozvěděli, jaký je vztah mezi knihami a zfilmovanými adaptacemi. Co, například, ve

filmech oproti knihám chybí, jsou-li nějaké scény přidané a podobně. Většina také považuje za dobrý nápad, uspořádat v knihovně promítání a následně diskutovat s ostatními účastníky o tom, co právě zhlédli.

Ostatní akce byly hodnoceny průměrně. Téměř shodně hodnotili respondenti akce vsetínské knihovny jako nedostatečně popsané, neuměli si představit, co přesně by je na akcích čekalo. Větší zájem byl o akce, kdy o dané problematice již měli nějaké znalosti, například znali jméno autora, s nímž se koná beseda.

Městská knihovna v Novém Jičíně

Název akce	**R1**	**R2**	**R3**	**R4**	**R5**	**R6**	**R7**	**R8**	**R9**	**Průměr**
Fantasy hlavy – 9 tváří a 9 knih tvé fantasie	2	4	1	3	4	5	3	1	1	**2,7**
Autorské čtení Jana Buriana – Ženou se člověk nerodí, ale stává	1	4	4	2	3	5	5	1	1	**2,9**
Seznámení s internetem pro začátečníky	1	1	1	1	2	1	5	1	1	**1,6**
Strava na jaře a jarní očistné kůry	5	1	3	2	2	5	3	1	2	**2,7**
Malajsie a Singapur	5	5	1	5	4	5	5	4	5	**4,3**
Průměrné hodnocení na jednu akci (součet hodnocení/počet akcí)	**2,8**	**3,0**	**2,0**	**2,6**	**3,2**	**4,2**	**4,2**	**1,6**	**2,0**	**2,8**

Tab. č. 15: Celkové hodnocení akcí Městské knihovny v Novém Jičíně za březen 2014 na číselné škále

Z akcí v novojičínské knihovně respondenty nejvíce zaujala akce s cestovatelskou tematikou. Přednáška získala vůbec nejvyšší hodnocení ze všech akcí, které v knihovnách v březnu 2014 proběhly. Téma akce je zajímavé pro 8 respondentů z 9.

Naopak, nejméně zajímavá se jevila vzdělávací akce, týkající se seznámení s internetem pro začátečníky. Až na jednoho respondenta, který se živí jako zedník, jsou ostatní s počítačem a internetem v každodenním styku a práci s ním ovládají.

Přednáška, týkající se zdravého životního stylu zaujala spíše ženy. Doufaly, že se naučí něco o účincích jarních bylinek, popř. zjistí, kde si je mohou jít samy v okolí natrhat.

Městská knihovna Valašské Meziříčí

Název akce	**R1**	**R2**	**R3**	**R4**	**R5**	**R6**	**R7**	**R8**	**R9**	**Průměr**
Bílá masajka	1	1	4	3	4	5	5	1	2	**2,9**
Migréna – prevence a formy svépomoci	3	3	1	3	2	5	1	1	4	**2,6**
Čtenář roku 2014	1	1	1	1	1	1	5	4	1	**1,8**
O historii písma a typografii	1	5	4	4	5	5	5	3	5	**4,1**
Průměrné hodnocení na jednu akci (součet hodnocení/počet akcí)	**1,5**	**2,5**	**2,5**	**2,8**	**3,0**	**4,0**	**4,0**	**2,3**	**3,0**	**2,8**

Tab. č. 16: Hodnocení akcí Městské knihovny ve Valašském Meziříčí za březen 2014 na číselné škále

Meziříčská knihovna pořádala ve sledovaném měsíci nejméně akcí. Získala stejné bodové hodnocení jako knihovna novojičínská.

Muže nejvíce zaujala přednáška s tématem historie, což odpovídá i výsledku v první části průzkumu. Jeden z respondentů ocenil, že téma písma se hodí do prostředí knihovny, která je v obecném povědomí nejvíce spjata právě s písmem a literaturou.

Ženy se nejčastěji vyjádřily, že přednáška o migréně jim připadá velmi užitečná a mají zájem se naučit něco nového, zmiňována byla užitečnost protimigrénové masáže. Hodnocení ale nepomohla věta v anotaci, že přednášku pořádá firma *Energy*. Tím respondenti nabyli dojmu, že se bude jednat o prodejní akci a té se účastnit nechtějí. „*Knihovna by měla být neutrální místo, nekomerční prostor. Ne, že budu poslouchat, že bych si měla koupit právě toto a budu spokojená a zdravá. Zajímají mě spíš názory odborníků a bylinkářů, kteří by poradili, jak si mám pomoct sama*.“, uvedla respondentka č. 4, čtyřicetiletá Romana z Valašského Meziříčí.

Z hodnocení na číselné škále vyplynulo, že poskládání programu připadalo respondentům takřka srovnatelné. Novojičínská a meziříčská knihovna byly hodnoceny průměrnou hodnotou 2,8. Nepatrně hůře byla hodnocena vsetínská knihovna, tedy průměrným číslem 2,7 na jednu akci. Této knihovně byly vytýkány nedostatečně popsané akce a příliš stručné anotace. Složení akcí bylo podle respondentů určeno spíše dětem, popřípadě rodičům s malými dětmi.

Ve slovním komentáři byl nejlépe hodnocen program knihovny v Novém Jičíně, který nejlépe odpovídá zájmovým preferencím sledované skupiny. Kladně byl hodnocen i počet akcí, kterých není příliš mnoho ani málo. Program vsetínské knihovny byl hodnocen jako předimenzovaný, meziříčské knihovny zase chudý.

Ukázalo se, že muže zajímá nejvíce téma historie a cestování a praktický kurz trénování paměti, ženy pak výměna módních doplňků s jinými ženami a téma zdraví[84]. Téměř všechny respondenty zajímá tematika cestování, kde se chtějí dozvědět konkrétní informace a zkušenosti cestovatelů, které by mohli využít, kdyby se chtěli do daných zemí sami vypravit. Předpokládala jsem, že budou pro respondenty zajímavější spíše přednášky o dostupných destinacích, kam se běžně jezdívá na dovolenou, jako je například jih nebo sever Evropy. Hypotéza se nepotvrdila, až na jednu respondentku se všichni shodli na exotických destinacích, o nichž tvrdí, že se tam pravděpodobně osobně nepodívají.

Obecně vzato, nejlépe přijatými typy akcí byly ty, které měly nějaký přesah do praxe a nově nabyté znalosti byly využitelné v běžném životě. Dalším zjištěním je, že vybraní lidé lépe reagovali na témata, o kterých již z dřívějška něco vědí a mohou stavět na znalostních základech. Proto je spíše zaujme beseda se spisovatelem nebo o spisovateli, o němž slyšeli, něco od něj četli, popřípadě viděli filmovou adaptaci jeho díla. Neznámá jména a poznávání zcela nových témat je k návštěvě nepřimějí.

5.6 Vyplývající doporučení

Z obou částí průzkumu vyplynulo, že u žen má velký úspěch tematika zdraví. Lidé se zajímají o to, co jedí, rozmáhá se trh s lokálními potravinami, neustále se objevují zprávy o tom, že svět kolem nás je plný chemie, složení kosmetiky bývá zdraví nebezpečné a podobně. Je tedy logické, že chtějí ženy vědět, jak využívat dary přírody, jak

[84] Nejvyšší hodnocení na číselné škále od žen obdržely akce *Kabelkový jarmark*, *Mozkocvična* a *Hrabalovský den*, ze slovních komentářů však vyplynulo, že pokud by byla vhodněji napsána anotace přednášky s tématem migrény, resp. nebyla spojena s konkrétní firmou, získala by nejvyšší hodnocení tato akce a s ní i tematika zdraví celkově.

zakomponovat bylinky do řešení zdravotních problémů, jak zpomalit proces stárnutí a podobně. Úkolem knihovny je své uživatele informovat. Ideálně pak o tom, co je pro ně právě aktuální. Úskalím řady přednášek na téma alternativních stylů života a alternativní medicíny je množství šarlatánů a distributorů výživových doplňků, jejichž obchodní záměry se mohou skrývat za podobnou přednáškou. Řešením je kontakt s jinými knihovnami, kde podobné akce probíhají a jejich doporučení odborníků. Mnoho lidí, kteří se o problematiku alternativního životního stylu zajímají a žijí jím, má například vlastní blog, který prezentují v různých skupinách, například na Facebooku. Je obvyklé, že tito lidé ochotně předávají své zkušenosti ostatním, aniž by měli ambice něco nabízet a prodávat, a není problém je oslovit s prosbou o uspořádání přednášky nebo workshopu. Přesahem do praxe by v tomto případě mohla být například ochutnávka jídel podle zdravých receptů nebo vytvoření mapy lokálních farem.

Dalším typem služeb, cílících na ženy, jsou například tvůrčí dílny a akce věnované tématu módních trendů. Vzhledem ke zjištěným údajům by patrně nebylo nejšťastnější volit přednášky, týkající se dějin módy, výstavy šperků a podobně. Spíše bych volila workshopy, kde se budou věnovat vlastní výrobě šperků, například náušnic, náhrdelníků či broží z různých materiálů. Rukodělné výrobky jsou velmi populární a mnohdy se nejedná o nikterak složité postupy. Jedná se příležitost, jak svést dohromady podobně zájmově smýšlející uživatele, kteří si mohou z akce odnést vlastnoruční výrobek, případně se mohou zúčastnit s malými i odrostlejšími dětmi. Další možností jsou pak různé modifikace jarmarku, který proběhl ve Vsetíně, kde budou předmětem výměny jiné módní doplňky. Z druhé části průzkumu vyplynulo, že tento koncept měl u žen ve sledovaném věku největší úspěch.

Většina respondentů si v knihovně půjčuje knihy a ve volném čase se věnují četbě. Cesta k těmto uživatelům může tedy mířit přes knihovní fond. Pro dnešní generaci čtyřicátníků a padesátníků byla četba v minulosti přirozenou součástí života, neboť mnohdy nebyla možnost jiných aktivit. Domnívám se, že se čtenářskými návyky je to jako s v minulosti aktivními sportovci, kdy si svaly „pamatují“ vykonanou fyzickou aktivitu a i po dlouhé pauze je snadnější tyto „vzpomínky“ vyvolat. Na knihovně pak je, aby zjistila, co si tato věková skupina půjčuje nejčastěji a podle toho pořizovala přírůstky do knihovního fondu. Zvláště populární novinky jsou velmi rychle rezervované dlouho dopředu. Pokud mají tedy potenciál čtenáře přivést do knihovny, je záhodno pořídit více jednotek takového titulu. V případě nedostatečné nabídky je pro uživatele jednodušší, aby

si knihu sám koupil. Tento způsob přiblížení se čtenáři navrhl při osobní konzultaci Jan Jukl, ředitel Městské knihovny v Poličce.

Pro muže byly nejzajímavějšími akcemi odborné přednášky s historickou tematikou. Zároveň je vhodné u této skupiny počítat i s přesahem do praxe. V případě těchto témat navrhuji praktické ukázky dobových exponátů, možnost si na akci vyzkoušet práci s nimi, respektive s funkčními replikami. Taková akce by pak mohla být spojená s uspořádáním tematické výstavy.

Stejné hodnocení získaly přednášky cestovatelů, které se v knihovnách tradičně pořádají. Z dotazníkového šetření vyplynulo, že muži ve volném čase rádi cestují a z akcí by uvítali výlety po okolí. Ty by mohly být spojeny s tématem historie, například s výkladem průvodce přímo na místě historických událostí.

Z průzkumu dále vyplynulo, že se muži ve volném čase věnují sportu. Oproti ženám lépe hodnotili akce spjaté s hraním her a soutěžením. Domnívám se, že vhodným typem akce by byla například soutěž, která by nebyla určena pro děti, ale právě pro muže. Dle mého názoru má v tomto směru velký potenciál „lovení kešek“, což cílí na přirozenou mužskou soutěživost a touhu po dobrodružství. V tomto případě existuje vazba na zmíněné preferované cestování.

Pokud chtějí knihovny zacílit jak na ženy, tak na muže ve středním věku, v průsečíku jejich zájmů se nacházejí právě cestovatelské přednášky a kurzy trénování paměti.

Závěr

Cílem mé diplomové práce bylo zjistit, jaký je vztah příslušníků střední generace k veřejným knihovnám a jakým typem akcí je může knihovna zaujmout. Po úvodní části následuje kapitola, která se věnuje objasnění základních pojmů, se kterými jsem dále pracovala.

Další kapitola je věnována pojmu celoživotního vzdělávání, zvláště specifikům vzdělávání dospělých. Následuje část, která na příkladech z praxe ilustruje, jakým způsobem se proměňují služby knihoven v souladu se znaky komunitního knihovnictví. Knihovny představují tzv. „třetí místo“, které je neutrální a doplňuje prostředí domova a práce. Dalším znakem je důraz na sdílení v rámci komunity a to materiálního i nemateriálního. Mimo to jsem představila koncept knihovny jako „lidové univerzity komunity“.

Ve čtvrté kapitole jsem se věnovala představení a analýze poskytovaných služeb vybraných knihoven, což byla Masarykova veřejná knihovna ve Vsetíně, Městská knihovna v Novém Jičíně a Městská knihovna Valašské Meziříčí. Čerpala jsem především z materiálů na webových stránkách knihoven, z jejich výročních zpráv a statistických výkazů za léta 2012, 2013 a 2014. Z analýzy vyplynulo, že vsetínská knihovna pořádá výrazně více akcí pro veřejnost a poskytuje širší spektrum služeb, než ostatní 2 knihovny. Zároveň má nejvyšší počet registrovaných čtenářů, počet návštěvníků a výpůjček. Z toho jsem usoudila, že komunitní služby knihovny mají vliv na tyto statistické ukazatele.

Nakolik akce, pořádané knihovnami, odpovídají zájmovým preferencím uživatelů a potenciálních uživatelů střední generace, na to jsem se snažila nalézt odpověď v průzkumu. Ten byl rozdělen na 2 části: dotazníkový průzkum mezi 150 respondenty a rozhovor vedený s devíti z nich, který spočíval v okomentování akcí vybraných knihoven proběhnuvších v březnu 2014 na základě anotací. Z dotazníkového šetření vyplynulo, že ačkoliv mají respondenti povětšinou povědomí o akcích v knihovnách, navštěvují je minimálně, neboť neodpovídají jejich zájmovým preferencím. Ženy nejvíce zajímá téma zdravého životního stylu a kreativní činnosti, muže pak historie a cestování. Většina respondentů se ve volném čase vzdělává, nejčastěji se jedná o profesní vzdělávání, studium cizích jazyků a vzdělávání v oblasti umění. Na základě hodnocení akcí knihoven na číselné škále vyplynulo, že podle respondentů je složení jejich akcí takřka srovnatelné.

Akce, směřované na sledovanou skupinu, by měly mít přesah do praxe a v ideálním případě navazovat na to, co již návštěvníci znají. V každém případě je nezbytné, aby se

knihovna věnovala pořádání akcí zaměřených na příslušníky každého pohlaví zvlášť, neboť jejich zájmy se výrazně liší. Závěrečná podkapitola práce obsahuje konkrétní návrhy na typy akcí, které mají potenciál zaujmout právě skupinu lidí ve středním věku a přivést je do knihovny.

Způsobem, jak zjistit potřeby místní komunity, je vyžadování zpětné vazby od návštěvníků knihovních akcí. Analýzou potřeb a zájmů spolu s důrazem na nutnost celoživotního vzdělávání, které by měla knihovna poskytovat, je možné se dobrat změn ve složení akcí, které jsou v současné době koncipovány především pro seniory. Je třeba si uvědomit, že právě střední generace v následujících desetiletích nahradí početnou generaci seniorů, kteří chodili do knihovny po celý svůj život. Nutné je tedy „vychovat si“ jejich následovníky a dát najevo, že knihovny jsou tady pro ně, že se jedná o veřejný prostor, který pouze spravují pro své uživatele a jsou schopny pružně reagovat na poptávku služeb.

Seznam použité literatury

ADAMCOVÁ, Lucie. RE:PARÁDA aneb knihovna s oblečením. In: *Generace 21: protože máme co říct* [online]. 19. 3. 2014 [cit. 2015-06-18]. Dostupné z : http://generace21.cz/72758-reparada-aneb-knihovna-s-oblecenim/.

Archív událostí. In: *Městská knihovna Valašské Meziříčí* [online]. Valašské Meziříčí: Knihovna Valašské Meziříčí, příspěvková organizace, © 2007–2015 [cit. 2015-06-27]. Dostupné z: http://mekvalmez.cz/udalosti/archiv/.

BAHNEROVÁ, Dagmar. Městská knihovna Louny. In: *Dobrovolníci pro kulturu: dobrovolnická činnost v kulturních organizacích*. Praha: Česká kancelář programu Culture, 2011. ISBN 978-80-7008-268-3.

BARTÁK, Jan. *Základní kniha lektora/trenéra*. Praha: Votobia, 2003. ISBN 80-7238-158-1.

BENEŠ, Milan. *Andragogika.* 1. vyd. Praha: Grada Publishing, 2008. ISBN 978-80-247-2580-2.

Bilance počtu obyvatel v obcích Moravskoslezského kraje. In: *Český statistický úřad* [online]. Praha, naposledy edit. 30. 4. 2015 [cit. 2015-05-27]. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/xt/bilance-poctu-obyvatel-v-obcich-moravskoslezskeho-kraje.

BRANDER, Patricia. *Kompas: manuál pro výchovu mládeže k lidským právům*. Praha: Argo, 2006. ISBN 80-7203-827-3.

Clubwash hospodský kvíz [online]. Brno: Clubwash.cz, © 2012 [cit. 2015-04-27]. Dostupné z: http://www.pubquiz.cz/.

ČESKO. MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ, MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY. *Strategie celoživotního učení ČR.* Praha: MŠMT, 2007. 80 s. ISBN 978-80-254-2218-2. Dostupné také z: http://msmt.cz/uploads/Strategie_CZU_schvaleno_vladou.pdf.

ČESKO. Zákon č. 257 ze dne 29. června 2001 o knihovnách a podmínkách provozování veřejných knihovnických a informačních služeb (knihovní zákon). In: *Sbírka zákonů České republiky.* 2001, částka 98, s. 5683-5688. ISSN 1211-1244. Dostupný také z: : http://www.sagit.cz/pages/sbirkatxt.asp?zdroj=sb01257&cd=76&typ=r.

Demografické údaje za vybraná města – časová řada 2003–2012. In: *Český statistický úřad* [online]. Praha, naposledy edit. 30. 1. 2014 [cit. 2015-04-27]. Dostupné z: https://www.czso.cz/documents/10180/20555147/401813568.pdf/e0c09726-0b7f-44fd-87a0-3116d9b49055?version=1.0.

DOMBROVSKÁ, Michaela. *Informační chování, informační etika, informační ekologie* [online]. 2002 [cit. 2015-04-01]. Dostupné z: http://www.inforum.cz/archiv/inforum2002/prednaska37.htm.

DOMBROVSKÁ, Michaela, Hana LANDOVÁ a Ludmila TICHÁ. Informační gramotnost – teorie a praxe v ČR. *Národní knihovna* [online]. 2004, roč. 15, č. 1 [cit. 2015-04-01]. ISSN 1214-0678. Dostupné z: http://knihovna.nkp.cz/nkkr0401/0401007.html.

DOSEDLOVÁ, Jaroslava. Jaká je současná produktivní populace?. In. *Knihovny současnosti 14: sborník z 22. konference, konané ve dnech 9. až 11. září 2014 v areálu Univerzity Palackého v Olomouci.* Ostrava: Sdružení knihoven ČR, 2014, s. 120-128. ISBN 1805-6970 [cit. 2015-04-01]. Dostupné také z: http://www.sdruk.cz/data/xinha/sdruk/ks2014/Sbornik2014.pdf.

FOBEROVÁ, Libuše. Budoucnost knihoven je v jejich komunitní práci a ve vzdělávání uživatelů aneb inspirace za oceánem. *Duha: informace o knihách a knihovnách z Moravy* [online]. 2014, vol. 28, č. 2 [cit. 2015-04-01]. ISSN 1804-4255. Dostupné z: http://duha.mzk.cz/clanky/budoucnost-knihoven-je-v-jejich-komunitni-praci-ve-vzdelavani-uzivatelu-aneb-inspirace-za-oce.

GUTTNEROVÁ, Marcela. Výpravy za poznáním v litvínovské knihovně aneb pokusy o zájmové vzdělávání dospělých. . In: FRIEDLOVÁ, Zdeňka (ed.) a Pavla GAJDOŠÍKOVÁ (ed.). *Knihovny současnosti 2012: Sborník z 20. konference, konané ve dnech 11. až 13. září 2012 v areálu Univerzity Pardubice* [online]. Ostrava: Sdružení knihoven ČR, 2012 [cit. 2015-06-18]. ISBN 978-80-86249-65-0. Dostupné z: http://www.sdruk.cz/data/xinha/sdruk/ks2012/KKS_2012_sbornik_final.pdf.

HARTL, Pavel. *Kompendium pedagogické psychologie dospělých.* 1. vyd. Praha: Karolinum, 1999. 231 s. ISBN 80-7184-841-7.

HAVLOVÁ, Jaroslava. Komunitní knihovna. In: *KTD: Česká terminologická databáze knihovnictví a informační vědy (TDKIV)* [online]. Praha: Národní knihovna ČR, 2003- [cit. 2015-01-21]. Dostupné z: http://aleph.nkp.cz/F/?func=direct&doc_number=000013746&local_base=KTD.

Historie knihovny. In: *Masarykova veřejná knihovna Vsetín* [online]. Vsetín, 2008, 20.11.2008 [cit. 2015-04-27]. Dostupné z: http://www.mvk.cz/knihovna/vsetin/historie-knihovny-10002/.

Historie knihovny. In: *Městská knihovna Valašské Meziříčí* [online]. Valašské Meziříčí, 2008 [cit. 2015-04-27]. Dostupné z:http://mekvalmez.cz/o-knihovne/historie-knihovny/.

HOUŠKOVÁ, Zlata. *Komunitní role veřejných knihoven* [online]. Ikaros. 2004, roč. 8, č. 4 [cit. 2015-04-01]. ISSN 1212-5075. Dostupné z http://www.ikaros.cz/komunitni-role-verejnych-knihoven.

HRONEK, Roman. *Vzdělávání dospělých ve firmě*. Brno, 2012. Diplomová práce (Mgr.). Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně, Fakulta humanitních studií, Institut mezioborových studií Brno. Dostupné také z: https://dspace.k.utb.cz/bitstream/handle/10563/19043/hronek_2012_dp.pdf?sequence=1.

IVIG: *odborná komise pro informační vzdělávání a informační gramotnost na vysokých školách* [online]. Akt. 27. 5. 2013 [cit. 2015-04-01]. Dostupné z: http://www.ivig.cz/projekt-pruzkum.html.

JEŽKOVÁ, Zuzana. Krok sun krok se komunitní knihovně. In: VÍCHOVÁ, Eva. *Komunity, sítě a spolupráce*. Brno: Masarykova univerzita, 2012, s. 8-11. ISBN 978-80-210-6115-6. Dostupné také z: http://eknihy.knihovna.cz/static/files/komunity-site-a-spoluprace-20-pohledu-pro-knihovny.pdf.

K čemu je design služeb?: 10 případovek z veřejné sféry. Brno: Flow, 2014, 91 s. ISBN 978-80-905480-3. Dostupné také z: http://eknihy.knihovna.cz/static/files/k-cemu-je-design-sluzeb-10-pripadovek-z-verejne-sfery.pdf.

KNOTOVÁ, Dana. Zájmové vzdělávání dospělých. In: RABUŠICOVÁ Milada a Ladislav RABUŠIC, ed. *Učíme se po celý život? O vzdělávání dospělých v České republice*. Brno: Masarykova univerzita, 2008. ISBN 978-80-210-4779-2. Dostupné také z: https://www.muni.cz/press/books/files/ucime_text.pdf.

KOONTZ, Christie a Barbara GUBBIN, ed. *Služby veřejných knihoven: směrnice IFLA*. 2. zcela přeprac. vyd., v tomto překl. 1. vyd. Praha: Národní knihovna České republiky, 2012, s. 50 [cit. 2015-04-01]. ISNB 978-80-7050-612-7. Dostupný také z http://ipk.nkp.cz/docs/IFLA/sluzby-verejnych-knihoven-smernice-ifla-.pdf.

KOPECKÝ, Martin. *Sociální hnutí a vzdělávání dospělých*. Praha: Eurolex Bohemia, 2004. ISBN 80-86432-96-3.

KULÍŠKOVÁ, Renata. *Volnočasové aktivity žen střední generace* [online]. Brno, 2011. Bakalářská práce (Bc.). Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně, Fakulta humanitních studií, Institut mezioborových studií Brno. Dostupné z: https://dspace.k.utb.cz/bitstream/handle/10563/16398/kul%C3%AD%C5%A1kov%C3%A1_2011_bp.pdf?sequence=1.

LANGMEIER, Josef a Dana KREJČÍŘOVÁ. *Vývojová psychologie*. 2., aktualiz. vyd. Praha: Grada, 2006, 368 s. Psyché (Grada). ISBN 80-247-1284-9.

Literární klub Vazba: veřejná skupina. In*: Facebook* [online]. Dublin: Facebook a.s., 2004- [cit. 2015-04-15]. Dostupné z: https://www.facebook.com/groups/130811653608213/.

LONSKÁ, Pavlína. Knihovnické a informační služby ve veřejných knihovnách: služby pro střední generaci čtenářů. *ITlib: informačné technologie a knižnice* [online]. 2014, vol. 14, č. 2, s. 28-35. ISSN 1336-0779 [cit. 2015-04-01]. Dostupný též z: http://itlib.cvtisr.sk/archiv/2014/2/knihovnicke-a-informacni-sluzby-ve-verejnych-knihovnach-sluzby-pro-stredni-generaci-ctenaru.html?page_id=2676.

LORENZ, Michal. K potřebám komunity: inspirace teorií pro praxi komunitní knihovny. In: VÍCHOVÁ, Eva. *Komunity, sítě a spolupráce*. Brno: Masarykova univerzita, 2012, s. 12-15. ISBN 978-80-210-6115-6. Dostupné také z: http://eknihy.knihovna.cz/static/files/komunity-site-a-spoluprace-20-pohledu-pro-knihovny.pdf.

Masarykova veřejná knihovna Vsetín (Vsetín, Česko). *Výroční zpráva Masarykovy veřejné knihovny ve Vsetíně za rok 2012*. Vsetín: Masarykova veřejná knihovna ve Vsetíně, 15. 3. 2013. ISBN 978-80-904967-3-6. Dostupné z: http://www.mvk.cz/archiv/stazeni/MVK-101786-vyrocni-zprava-2012-final.pdf.

Masarykova veřejná knihovna Vsetín (Vsetín, Česko). *Výroční zpráva Masarykovy veřejné knihovny ve Vsetíně za rok 2013*. Vsetín: Masarykova veřejná knihovna ve Vsetíně, 15. 3. 2014. ISBN 978-80-904967-9-8. Dostupné z: http://www.mvk.cz/archiv/stazeni/MVK-102162-vz2013final.pdf.

Masarykova veřejná knihovna Vsetín (Vsetín, Česko). *Výroční zpráva Masarykovy veřejné knihovny ve Vsetíně „Knihovny roku 2014“ za rok 2014*. Vsetín: Masarykova veřejná knihovna ve Vsetíně, 2. 3. 2015. ISBN 978-80-87991-01-5. Dostupné z: http://www.mvk.cz/archiv/stazeni/MVK-102348-vyrocni-zprava2014_final_barevna.pdf.

MÁZDROVÁ, Kateřina. Ženy, které nečtou samy. In*: Respekt* [online]. Praha: Economia, a.s., 28. 3. 2015, naposledy edit. 2. 4. 2015 [cit. 2015-04-15]. Dostupné z: http://respekt.ihned.cz/c1-63762400-zeny-ktere-nectou-samy.

Města a obce. In: *Český statistický úřad* [online]. Praha, naposledy edit. 30. 1. 2014 [cit. 2015-04-27]. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/xz/mesta_a_obce.

Městská knihovna v Novém Jičíně (Nový Jičín, Česko). *Roční výkaz o knihovně za rok 2012*. Nový Jičín: Městská knihovna v Novém Jičíně, 2013.

Městská knihovna v Novém Jičíně (Nový Jičín, Česko). *Roční výkaz o knihovně za rok 2013.*. Nový Jičín: Městská knihovna v Novém Jičíně, 2014.

Městská knihovna v Novém Jičíně (Nový Jičín, Česko). *Roční výkaz o knihovně za rok 2014*. Nový Jičín: Městská knihovna v Novém Jičíně, 2015.

Městská knihovna Valašské Meziříčí, příspěvková organizace. *Výroční zpráva za rok 2012*. Zpracovala Pavla Holmanová. Valašské Meziříčí: Městská knihovna Valašské Meziříčí, příspěvková organizace,31. 1. 2013. Dostupné z: http://mekvalmez.cz/wp-content/uploads/2013/02/vyrocnizprava2012.pdf.

Městská knihovna Valašské Meziříčí, příspěvková organizace. *Výroční zpráva za rok 2013*. Zpracovala Zdeňka Smahlová. Valašské Meziříčí: Městská knihovna Valašské Meziříčí, příspěvková organizace, 31. 1. 2014. Dostupné z: http://mekvalmez.cz/wp-content/uploads/2014/02/Vyrocni-zprava-2013.pdf.

Městská knihovna Valašské Meziříčí, příspěvková organizace. *Výroční zpráva za rok 2014*. Zpracovala Zdeňka Smahlová. Valašské Meziříčí: Městská knihovna Valašské Meziříčí, příspěvková organizace, 25. 3. 2015. Dostupné z: http://mekvalmez.cz/wp-content/uploads/2012/04/vyrocnizprava2014.pdf.

Městské kulturní středisko Nový Jičín [online]. Nový Jičín, 2013 [cit. 2015-06-27]. Dostupné z: http://www.mksnj.cz.

OLDENBURG, Ray. *Celebrating the third place: inspiring stories about the "great good places" at the heart of our communities*. New York: Marlowe & Co., 2001. ISBN 978-1-56-924612-2.

Národní program rozvoje vzdělávání v České republice: Bílá kniha. Praha.: Ústav pro informace ve vzdělávání, 2001, s. 83-84. ISBN 80-211-0372-8.

Naucmese.cz: Nauč mě. Nauč se. Naučme se [online]. NAUČMESE S.R.O. 2011-, akt. 24. 4. 2015 [cit. 2015-04-27]. Dostupné z: http://www.naucmese.cz/.

Nový Jičín. In: *Wikipedie: otevřená encyklopedie* [online]. San Francisco (Kalifornie): Wikimedia Foundation, 2002 -, naposledy edit. 2. 5. 2015 [cit. 2015-05-27]. Česká verze. Dostupné z: https://cs.wikipedia.org/wiki/Nov%C3%BD_Ji%C4%8D%C3%ADn.

PLEŠEK, Jiří. *Dějiny české veřejné knihovny v Novém Jičíně*. Opava, 2005. Bakalářská práce (Bc.). Slezská univerzita v Opavě, Filozoficko-přírodovědecká fakulta. Ústav bohemistiky a knihovnictví.

Projekt Dáme práci propojuje zájemce o práci a zaměstnavatele. In: *Filozofická fakulta Univerzity Karlovy v Praze* [online]. Praha: Univerzita Karlova v Praze, 13. 3. 2015 [cit. 2015-04-01]. Dostupné z: http://www.ff.cuni.cz/2015/03/projekt-dame-praci-propojuje-zajemce-praci-zamestnavatele/.

SCOTT, Rachel. The role of public libraries in community building. In: *Public library quaterly*. 2011, vol. 30, no. 2, s. 191-227 [cit. 2015-04-01]. ISSN 0161-6846. Dostupný také z: http://www.tandfonline.com/doi/pdf/10.1080/01616846.2011.599283.

Skillshare [online]. 2011-, naposledy edit. 27. 4. 2015 [cit. 2015-04-27]. Dostupné z: http://www.skillshare.com.

SLÁMOVÁ, Hana. Informační generace. In: *Státní inf. a kom. pol.* [online]. Praha, 2006-2009 [cit. 2015-04-27]. Dostupné z: http://hasl.slamow.com/content/view/190/69/.

SROVNALOVÁ, Alena. *Komunitní knihovna 21. století*. Praha, 2004. Diplomová práce (Mgr.). Univerzita Karlova, Filozofická fakulta, Ústav informačních studií a knihovnictví. Dostupné také z digitálního archivu: http://digitool.is.cuni.cz/R/-?func=dbin-jump-full&object_id=95016&silo_library=GEN01.

ŠERÁK, Michal. Zájmové vzdělávání dospělých. Praha: Portál, 2009. ISBN 978-80-7367-551-6.

TRUSÍNOVÁ, Romana. Kdo je mladý/střední/starý?. *Data a výzkum - SDA Info* [online]. 2011, vol. 5, no. 2, s. 171-184 [cit. 2015-04-01]. ISSN 1802-8152. Dostupné z: http://dav.soc.cas.cz/uploads/aaa09cff79a0eb173ef611a1d77aae988acda650_DaVp171-184%20Trusinova.pdf.

Valašské Meziříčí. In: *Wikipedie: otevřená encyklopedie* [online]. San Francisco (Kalifornie): Wikimedia Foundation, 2002 -, naposledy edit. 2. 5. 2015 [cit. 2015-05-27]. Česká verze. Dostupné z: https://cs.wikipedia.org/wiki/Vala%C5%A1sk%C3%A9_Mezi%C5%99%C3%AD%C4%8D%C3%AD.

Věkové složení obyvatelstva. In: *Český statistický úřad* [online]. Praha, naposledy edit. 17.10. 2014 [cit. 2015-05-03]. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/xz/mesta_a_obce.

Věkové složení a pohyb obyvatelstva Zlínského kraje, jeho okresů a správních obvodů obcí s rozšířenou působností – 2013. In: *Český statistický úřad* [online]. Praha, naposledy edit. 1. 7. 2015 [cit. 2015-07-10]. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/czso/vekove-slozeni-a-pohyb-obyvatelstva-zlinskeho-kraje-jeho-okresu-a-spravnich-obvodu-obci-s-rozsirenou-pusobnosti-2013-366qni8s6h.

Vsetín. In: *Wikipedie: otevřená encyklopedie* [online]. San Francisco (Kalifornie): Wikimedia Foundation, 2002- , naposledy edit. 2. 5. 2015 [cit. 2015-05-21]. Česká verze. Dostupné z: http://cs.wikipedia.org/wiki/Vset%C3%ADn.

VÝSKALOVÁ, Petra. *Městská knihovna v Novém Jičíně a její úloha v rozvoji kulturních aktivit města*. Praha, 2012. Bakalářská práce (Bc.). Univerzita Karlova v Praze, Filozofická fakulta, Ústav informačních studií a knihovnictví. Dostupné také z: https://is.cuni.cz/webapps/zzp/detail/108634/?lang=cs.

WOLNA, Martina. Zájmové vzdělávání dospělých v knihovnách. In: FRIEDLOVÁ, Zdeňka (ed.) a Pavla GAJDOŠÍKOVÁ (ed.). *Knihovny současnosti 2012: Sborník z 20. konference, konané ve dnech 11. až 13. září 2012 v areálu Univerzity Pardubice* [online]. Ostrava: Sdružení knihoven ČR, 2012 [cit. 2015-06-18]. ISBN 978-80-86249-65-0. Dostupné z: http://www.sdruk.cz/data/xinha/sdruk/ks2012/KKS_2012_sbornik_final.pdf.

YOUNG, Rashad. More than just books: the role of public libraries in building community and promoting civic engagement. *National civic review*. 2012, vol. 97, no. 4, s. 30-32. ISSN 1542-7811. Dostupné také z: http://www.readcube.com/articles/10.1002%2Fncr.21098.

Seznam příloh:

Dotazník k *Průzkumu využívání služeb knihoven mezi uživateli střední generace*……....I

Anotace akcí knihoven z března 2014……...V